సత్యవాదిని

గ్రంథకర్త:

కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులు

ప్రకాశకులు:

హితకారిణీ సమాజము
రాజమహేంద్రవరము

1951

[వెల రు 1-0-0

సత్యవాదిని

సత్యవాదిని

THE FATHERHOOD OF GOD, AND THE BROTHERHOOD OF MAN.

ఈశ్వరుని పితృభావము, మనుష్యుని భ్రాతృభావము.*

ఓ భ్రాతృవరులారా!

సమస్త సంస్కారములలోను మతసంస్కారము ప్రధానమైన దనియు, మతము పరిశుద్ధమయినచో సమస్తసంస్కారములును దాని వెంబడినే యనాయాసముగా జరుగు ననియు, గతభానువారమునాఁడు చెప్పి యుంటినిగదా. తనకంటె నధికశక్తిసంపన్నత గల దేవుఁడుగాని దేవతలుగాని యున్నా రనియు, తదుపాసనము చేయుచు తత్ప్రీతికరముగాఁ దాను వర్తింప వలయుననియు, తలఁచెడి మనుష్యుని యభిప్రాయము మత మనఁబడును. అనాగరికదశలో సృష్టిలోని స్వాభావిక పదార్థములనే పూజించుటయు, అల్పనాగరికదశలో తమ దేవతల పేర ప్రతిమలనుగూడఁ గల్పించి వాని నర్చించుటయు, అధిక నాగరికదశలో నీశ్వరుఁ డొక్కఁడని యెఱిఁగి యాతని మానసికముగా నుపాసించుటయు, సాధారణముగా తటస్థించుచున్నది. ఏకేశ్వరోపాసకు లైన పరిశుద్ధాస్తికమతస్థులు దేవుఁడు సృష్టికర్త యనియు లోకరక్షకుఁడనియు, నిరాకారుఁ డనియు, సత్యస్వరూపుఁ డనియు, పరిశుద్ధుఁ డనియు, దయాస్వరూపుఁ డనియు, విశ్వసించి సర్వ విషయముల

---

* ఇది 1906 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మొదటితేదిని రాజమహేంద్రవర ప్రార్థనాసమాజమునఁ జదువఁబడినది.

యందును శదాజ్ఞానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుట పరమకర్తవ్య మని భావింతురు. దయాస్వరూపుఁ డయిన సర్వకర్త యగుటచే నీశ్వరుఁడు లోకపిత యగుచున్నాఁడు; ఈశ్వరసృష్టిలోనివారై తద్దయాపాత్రు లైన సమస్త మానవులును నీశ్వరకుటుంబమయి పరస్పరభ్రాత లగుచున్నారు. కాఁబట్టి సత్య మైన పరిశుద్ధాస్తిక మతమునందు దేవుని పితృభావమును మానవుల పరస్పరభ్రాతృభావమును ముఖ్యసిద్ధాంతములు. ఈరెండుసిద్ధాంతములను గూర్చియు నే నీ సాయంకాలమునఁ గొన్నిమాటలు చెప్పఁబోవుచున్నాను.

పూర్వాచారము నొక్కపట్టున విడువలేకుండుట మానుష స్వభావ మయియున్నది. అందుచేతనే జను లనేకవిషయములలో నాగరికాగ్రగణ్యులయి యేకేశ్వరారాధనమే పరమకర్తవ్య మని యెఱిఁగినవా రయ్యును ఆనాగరికదశలో వచ్చిన స్వాభావిక వస్తుపూజనమును నల్పనాగరికదశలో వచ్చిన ప్రతిమార్చనమును పలువురు పూర్వాచారబలముచేత పూర్ణముగా విడువఁజాలకున్నారు. కాఁబట్టి మతమును పరిశుద్ధము చేయవలె నన్నచో నేతద్విషయమున సంస్కార మవశ్యముగాఁ జేసికొనవలయును. మతసంస్కారము జరగనియెడల నీతివిషయములోను సంఘవిషయములోను తక్కిన సమస్తవిషయములలోను మితిమీఱినదురాచారము లుద్భవిల్లి ప్రజాసౌఖ్యమునకును దేశాభివృద్ధికిని భంగము కలిగించును. సమస్తమానవధర్మ శాఖోపశాఖలకును సంతోషరసమును బ్రవహింపఁ జేయుటకు మూలమైన మతజలాశయమే కలుషమయి యనర్థదాయక మయినపక్షమున సంసారవృక్షమునందే శాఖ యారోగ్యస్థితిలో వర్ధిల్లి సుఖప్రదము కాఁ గలుగును? మనుష్యుని కాయమునకు మతమే ప్రాణము; మతము నిర్దుష్టస్థితిలో నుండనప్పుడు సంఘము జీవచ్ఛిహ్నము లేనిబొందివంటిదిగా నుండును. సంఘ

శరీరమునకుఁ బ్రాణ మయిన మతము పరిశుద్ధ మయి యుత్సాహ వంతము కాదేని, సాంఘికసంస్కారాదు లేవియు సఫలము లయి దేశ క్షేమకరములు కానేరవు. కాఁబట్టి దేశాభిమాన మానసీయు లగు మాన్యులారా! మీరు నిజముగా దేశక్షేమమును గోరెడువా రయిన పక్షమున, ఈశ్వరునిపితృభావమును వాక్కుచేతను మనస్సుచేతను క్రియలచేతను పూర్ణముగా నంగీకరించి యాతని నొక్కనినే ప్రీతి పూర్వకముగా భజించుచు తదితరారాధనమును విడిచి పెట్టుఁడు. ఈశ్వరైకారాధనమునకును, ఈశ్వర పితృత్వ భావనకును, మన దేశములో గర్భశత్రువుగా నున్నది విగ్రహారాధనము. సర్వానర్థమూల మయిన విగ్రహారాధనమును మూలముట్టుగ నశింపఁజేసినఁగాని మన కీశ్వరపితృత్వసిద్ధి యలవడ నేరదు. కాఁబట్టి యేరూపమున నున్నను విగ్రహారాధనమును మనము విషసర్పమును జూచినట్లు చూచి ద్వేషించుచు సర్వవిధముల చేతను దాని నంతము నొందింప మన శక్తియుక్తులను వినియోగించి పాటు పడవలయును. మనుజుఁ డేదిన మున విగ్రహారాధనపిశాచపీడనుండి విడివడునో యాదినమే యాతని జీవిత కాలములో నెల్ల మహాసుదినము; ఆదినమే యతఁడు పాపబంధ ములనుండి విముక్తుఁడగుటకు కృతప్రారంభుఁ డయిన పుణ్య దినము; ఆదినమే యతఁడు సర్వేశ్వరసాంగత్యభాగ్యము నపహరించుచుండిన పీడని పీడను వదల్చుకొని తాను సుఖియయి యొక మహారిష్టమును రూపుమాపి దేశమును సుఖింపఁజేయ దీక్షవహించిన పర్వదినము. సత్యైకాదర పరాయణులారా! మీరీదినమునుండి ఈశ్వరరాజ్యా క్రమణద్రోహమున కొడిగట్టిన విగ్రహ రూపరిపులపయి ధ్వజమెత్తి నీచాతినీచమయిన తద్దాస్యమునుండి మీయాత్మలను రక్షించుకొని యీశ్వరసేవాపరాయత్తచిత్తులరయి మీసహోదరు లయిన యుష్మ

ద్దేశీయుల యాత్మల నుత్తమోత్తము మయిన యీశ్వరసేవకుఁ బురి కొల్పుటకు సర్వవిధములఁ బ్రయత్నింపుఁడు. ఈవిగ్రహ పిశాచములు మిమ్మీశ్వర దూరులనుగా మాత్రమే కాక నీతిదూరులను గాను సౌభ్రాత్ర దూరులనుగాను మానుషస్వభావ దూరులనుగాను జేయు చున్నవి. వల్లభవైష్ణవధర్మము పేర జరగు వ్యభిచారములును, ఆగ మోక్తధర్మము పేర జరగుసురాపానాదులును, గంగార్పనము పేర జరగుశిశుహత్యలును, కాళికాపూజ పేర జరగుజంతుహింసలును, విగ్రహ పిశాచముల దుర్బోధనవలనఁగాక మఱి దేనివలనఁ గలిగినవి? ఇంత కంటెను నీతిమాలినిపను లేవి యుండును? శైవవైష్ణవ ధర్మముల పేర నొండొరుల ద్వేషించి దూషించుకొనుటయు ద్వైతాద్వైతధర్మముల పేర నొండొరులను పొడగన్నపాపమునకై చాంద్రాయణ భూప్రదక్షి ణాది ప్రాయశ్చిత్తములు చేసికొనవలె ననుటయు విగ్రహ పిశాచముల దుర్బోధనలవలనఁ గాక మఱి దేనివలనఁ గలిగినవి? ఇంతకంటెను సౌభ్రాత్రరాహిత్యము మఱి యేముండును? వరాహ భైరవ నామ ములచే మనుష్యులను పందులకును కుక్కలకును మ్రొక్కునట్లు చేయుట విగ్రహపిశాచముల దుర్బోధనలవలనఁ గాక మఱి దేనివలనఁ గలిగినది? ఇంతకంటెను మానుషస్వభావమునకు విరుద్ధములైన పనులు మఱి యేముండును? మాటాడుటకు నోరు లేకయే యిటువంటి దుర్బో ధనలం జేసి లోకమును వంచించు చున్నవిగ్రహపిశాచములు నోరు తెఱచి మాటాడఁ గలిగినచో నెంత యెక్కువహాని చేయఁగలుగును! ఓసువివేకులారా! అపవిత్రమును ననర్థదాయకమును నయినవిగ్రహ పిశాచసేవను విడనాడి పవిత్రమును శ్రేయోదాయకమును నయిన యేకేశ్వరసేవ నంగీకరింపుఁడు. ఉత్తరక్షణముననే మీరు నీతియుతు లును సౌభ్రాత్రసహితులును మానుషస్వభావ భూషితులును నగు

దురు. అప్పుడు లోకమం దంతట నీశ్వరరాజ్య మేర్పడును; లోకము లోనివారెల్లరును భ్రాతలయి పరస్పరానురాగము కలవా రగుదురు; ఎల్లమానవులును జాతిమతవైషమ్యవిరహితులయి దేవతుల్యు లగుదురు. "కాష్ఠలోష్టేషు మూఢానాం యుక్తస్యాత్మని దేవతా" యనున్యాయమునుబట్టి దేవుడు మూఢులకు కట్టెలలోను మట్టిగడ్డలలోను జ్ఞానుల కాత్మలోను నుండునని చెప్పి, మూఢజనబహుళమయినలోకమునకంతకు విగ్రహారాధన యుండవలయునని కొందఱు మిమ్ము భ్రమపెట్ట జూతురు. ఆమాట లనుమాత్రమును విశ్వసింపబోకుడు. మనదేశమునం దజ్ఞజనబహుళ మన్న యపఖ్యాతిని బోగొట్టి ప్రాజ్ఞజనబహుళమన్న ఖ్యాతిని తెచ్చుటకయి నిరంతరకృషి చేయుడు. విగ్రహారాధనము నవలంబించి యజ్ఞులతోడ సద్గతికి మీరు దిగక విగ్రహారాధనపాశములనుండి విడిపించి యజ్ఞులను విజ్ఞులను జేసి మీతోడ నూర్ధ్వగతికి వారి నెక్కింప బ్రయత్నింపుడు. సామాన్యముగా విగ్రహారాధనము నుపదేశించెడు శైవవైష్ణవపురాణములు సహిత మీవిషయమున విశేషముగా నేమి బోధించు చున్నవో వినుడు—

శ్లో॥ "ఆత్మసంస్థం శివం త్యక్త్వా బహిస్థం యజతే శివం
హస్తస్థం పిండ ముత్సృజ్య లిహేత్కూర్పరమాత్మనః".

తనలోపల నున్న శివుని విడిచి వెలుపల (గుళ్ళలో) నున్న శివుని పూజించువాడు చేతిలోనున్న ముద్దను పారవేసి మోచేతిని నాకువాడగునని శైవపురాణమైనస్కాందము ఘోషించు చున్నది.

శ్లో॥ "యో మాం సర్వేషు భూతేషు సంత మాత్మాన మీశ్వరం
హిత్వార్చాం భజతే మౌఢ్యాత్ భస్మన్యేవ జుహోతి సః".

సకలభూతములయందు నాత్మస్వరూపుఁడనయి యున్న యీశ్వరుని నన్ను విడిచి మూఢత్వమువలన విగ్రహార్చన చేయువాఁడు బూడిదలో హోమము చేసినవాఁడగు నని వైష్ణవపురాణ మైనశ్రీమద్భాగవతము ఘోషించుచు న్నది.

ఈశ్వరుని కళ్యాణగుణములలో నొకొక్కదానిని దెలుపుటకయి యొకొక్కవిగ్రహము ప్రతిష్ఠింపంబడె నని విగ్రహారాధనపక్షమవలంబించి పలుక సాహసించెడు ధీమంతులమాట వట్టిబూటకముల మూట. ఏనుఁగుమోమును బానకడుపును గలగణనాథవిగ్రహముగాని కరచరణాదులు లేని జగన్నాథవిగ్రహముగాని యీశ్వరుని నేకళ్యాణగుణమును దెలుపును?

ఆస్తికమతముఖ్యసిద్ధాంతములలో మొదటి దయినయీశ్వరపితృభావమునకు విగ్రహారాధనవిషవృక్షము గర్భశత్రు వనియు దానిని మూలచ్ఛేదము చేయుట పరమకర్తవ్య మనియు నింతవఱకుఁ గొంత చెప్పి యున్నానుగదా! ఇఁక రెండవ దయినమనుష్యభ్రాతృభావమునకును గర్భశత్రు వయినది మన దేశములో వర్ణపిశాచము మఱి యొకటి యున్నది. విగ్రహారాధనపిశాచమును రూపుమాపుటకు మాన మెంత పట్టుదలతో పాటుపడవలయునో యంతపట్టుదలతోనే వర్ణపిశాచమును రూపుమాపుటకును మనము పాటుపడవలెను. ఈవర్ణపిశాచమిద్ది డీదేశమున సంఘముయొక్క ప్రాణవాయువులను పీల్చివేయుచున్న భయంకరకాలసర్పమై యున్నది. ఈపెనుభూతము భరతఖండవాసులలో నైకమత్యమును స్నేహభావమును పూర్ణముగా చెడఁగొట్టి బహుశతసంవత్సరములనుండి దేశాభివృద్ధికి భంగము కలిగించుచున్నది. ఇది యన్యోన్యసోదరభావము గలిగి యుండవలసిన హిందూమహాజనులలో వైషమ్యమును పుట్టించి దేశక్షేమాభివృద్ధులకు భంగ

కరము లయిన సమస్తానర్థములకును మూలమయి యున్నది. పూర్వ
కాలమునందువలె వర్ణాధిక్యము సత్ప్రవర్తనమునుబట్టి వచ్చునది గాక
యిప్పుడు జాతిమాత్రముచేతనే కలుగునది యయి యున్నది. జ్ఞాన
గుణసంపన్నుఁడయి లోకోపకారపరాయణుఁడయి భగవద్భక్తుఁ
డయినయుత్తమశూద్రునికంటె జ్ఞానహీనుఁడయి దుర్గుణపరిపూర్ణుఁ
డయి యీశ్వరవిద్వేషి యయినవికృష్టబ్రాహ్మణజాతుఁ డధికగౌరవ
నీయుఁడుగా పరిగణింపఁబడు చున్నాఁడు. ఆహా! ఏమి యీకాల
మహిమ! ఏమి యీవర్ణప్రభావము! ఏమి యీయన్యాయాధన్యత!
బ్రాహ్మణుఁడు కూరుచున్న చాపమీఁదఁ గూరుచున్న శూద్రుని పిఱ్ఱలు
కోసివేయవలె నఁట! ఇది స్మృత్యుక్త మయిన మహాధర్మమఁట!
ధర్మశాస్త్రములలో నెల్ల నుత్కృష్ట మయిన దని యెంచఁబడుచున్న
మనుస్మృతి యీవిషయమున విధించిన పరమధర్మమును చెవులు
తనియునట్టుగా వినుఁడు—

శ్లో॥ సహాసన మభిప్రేప్సు రుత్కృష్టస్యాపకృష్టజః
కట్యాం కృతాంకో నిర్వాస్యః స్ఫిచం వాస్యావకర్తయేత్॥

బ్రాహ్మణునితో సహాసనమును గోరు శూద్రుని తుంటిమీఁద
వాఁత వేసిగాని పిఱ్ఱకోసిగాని వెడలఁగొట్టవలయునని ధర్మశాస్త్రము
విధించు చున్నది. బ్రాహ్మణపక్షపాతమునుబట్టి యెట్టి యధర్మ
మును మహాధర్మమని ఘోషించుట కీధర్మశాస్త్రము లజ్జింపకున్నది.
ఇటువంటి ధర్మశాస్త్రవచనములు పరమప్రమాణములుగా భావింపఁ
బడుచున్న యీ దేశ మన్యాక్రాంత మగుటలోను పరస్పరద్వేషపూరిత
మగుటలోను వింత యేమున్నది? వర్ణభేద మిప్పటివలె లేని పూర్వ
కాలమునందు దానివలన దేశమునకుఁ గొన్ని యుపకారములు గలిగి

నను, ఇప్పు డట్టిలాభము లేనియు లేక యనంతము లైనయనర్థములు మాత్రమే కలుగుచున్నవి. ఇప్పటివర్ణభేదమువలన దేశమునకు కలుగుచున్నయనర్థములలో నొకటి యీశ్వరకుటుంబములోనివా రగుటచే నన్యోన్యసౌభ్రాత్రము కలిగి యుండవలసిన సోదరునకును సోదరునకును వేఱుపాటు గలిగి పంక్తిభోజనములును సంబంధబాంధవ్యములును లేక పరస్పరద్వేషము ప్రబలి మానుషస్వభావము చెడుట. రెండవది జాతికట్టుబాటులే పరమధర్మము లయి నీతిగౌరవము చెడి మనుష్యులు దయాదాక్షిణ్యాశూన్యులయిన రాక్షసతుల్యులగుట! జన్మమును బట్టివచ్చిన దురభిమానగర్వితుఁడగు బ్రాహ్మణసంజాతుఁడు, తనసోదరుఁ డనఁదగిన యధమవర్ణమువానిపై గోడవిఱిగి కూలినను సాయము చేయఁజూడక తాను మైలపడుదు నని యంటనొల్లకుండుటకు సిగ్గు పడుటకు మాఱుగా గర్వపడుచుండుట రాక్షసకృత్యము గాక మఱి యేమగును? రాజసభలో నప్రమాణములుచేయుటకును కూటసాక్ష్యములు పలుకుటకును శంకింపనివాఁ డయినను తాను బ్రాహ్మణుఁడ ననియో వైశ్వదేవపరుఁడ ననియో గర్వపడుచు భోజనసమయమునందు పాపభీతి కలవాఁడయి సత్యసంధుఁ డయిన యుత్తమశూద్రుఁడు తనకంట బడినంతమాత్రముచేత నాతని శపించుచు ముందరియన్నమును విడిచి లేచిపోవుటకంటె రాక్షసకృత్యము మఱి యే ముండును? అతిబాల్యవివాహములు, స్త్రీవిద్యాభావము, వితంతువివాహనిరోధము, దేశాంతరగమన నిషేధము, మొదలయిన సమస్త సాంఘిక దురాచారములకును వర్ణభేదమే పట్టుకొమ్మ యైయున్నది. శాఖోపశాఖలుగాఁ బెరిగిన యీవర్ణవైషమ్యవిషవృక్షమును వ్రేళ్ళతోఁ బెల్లగించి వేసినం గాని, దానిఛాయ వ్యాపించినంతదూరము మనదేశమునం దేసంస్కారబీజమును నాటుకొని మొలకయెత్తి వృద్ధినొంద నేరదు.

మనదేశమునందు వర్ణభేదము పూర్వకాలమునం దిప్పటివలె నుండినది కాదు. అప్పుడు, మనపూర్వులు పుట్టుకచేతఁగాక నీతిచేతనే గౌరవపాత్రు లగుచుండిరి. శ్రీ మహాభారతములో

శ్లో॥ నయోని ర్నాపి సంస్కారో నశ్రుతం నచసంతతిః
కారణాని దిజత్వస్య వృత్తమేవతు కారణమ్.

"పుట్టుక, ఉపనయనాదిసంస్కారము, వేదాధ్యయనము, సంతతి, ద్విజత్వమునకు కారణములు కావు; మంచినడత యొక్కటియే కారణము" అని యానుశాసనిక పర్వమునందును,—

శ్లో॥ నకులేన నజాత్యావా క్రియాభి ర్బ్రాహ్మణోభవేత్
చండాలోపిహి వృత్తస్థో(బ్రాహ్మణస్స యుధిష్ఠిర॥
శూద్రోపి శీలసంపన్నో గుణవాన్ బ్రాహ్మణోభవేత్
బ్రాహ్మణోపి క్రియాహీనః శూద్రాత్ప్రత్యవరోభవేత్॥

"కులము చేతను జాతిచేతనుగాక కార్యములచేతనే బ్రాహ్మణుఁడగుచున్నాఁడు. ఓయుధిష్టిరా! మంచినడవడి గలవాఁడు చండాలుఁడయినను వాఁడే బ్రాహ్మణుఁడు. శూద్రుఁడైనను సదాచారసంపన్నుఁడయి గుణవంతుఁడయినవాఁడు బ్రాహ్మణుఁ డగును; బ్రాహ్మణుఁ డయినను, క్రియాహీనుఁడు శూద్రునికంటె తక్కువవాఁడగును" అని యారణ్యపర్వమునందును, శ్రీమద్భాగవతములో

శ్లో॥ శమోదమ స్తపశ్శౌచం సంతోషః క్షాంతి రార్జవమ్
జ్ఞానం దయా చ్యుతాత్మత్వం సత్యంచ బ్రహ్మలక్షణమ్॥

"శమము, దమము, తపస్సు, శౌచము, సంతోషము, క్షాంతి, ఆర్జవము, జ్ఞానము, దయ, స్వార్థపరిత్యాగము, సత్యము బ్రాహ్మణ లక్షణములు" అని సప్తమస్కంధమునందును, జెప్పఁబడి యున్నవి. ఓబ్రాహ్మణనామధారకులారా! ఈలక్షణములు మీయందుఁ గలిగిన

బ్రాహ్మణులమని చెప్పుకొని గర్వపడుడు. ఈలక్షణములేవియు లేక పుట్టుబ్రాహ్మణుల మని మాత్రము వృథా గర్వపడఁ బోకుఁడు. పూర్వోక్త లక్షణములుగల అధమవర్ణసంజాతులనయినను బ్రాహ్మణులనుగాను సహజన్ములనుగాను భావించి గౌరవింపుఁడు. నిజమైనబ్రాహ్మణత్వము గుణములలో నున్నదిగాని పొట్టలోనుపుట్టుకలోనులేదు. పుట్టుకనుబట్టి మేము వశిష్టాదిగోత్రజుల మని విఱ్ఱవీఁగెడు వెఱ్ఱులారా! మీపూర్వులపుట్టుకను విచారింపుఁడు.

శ్లో॥ గణికాగర్భసంభూతో వసిష్ఠశ్చమహామునిః॥

బ్రహ్మర్షులలో నెల్ల నగ్రగణ్యుఁడయి శ్రీరామప్రముఖ సూర్యవంశరాజులకెల్లఁ బురోహితుఁ డయిన వసిష్ఠుఁడు వేశ్యకు పుట్టినవాఁడు.

శ్లో॥ జాతోవ్యాసస్తు కైవర్త్యా శ్వపాక్యాస్తుపరాశరః॥

అని భారతారణ్యపర్వమునఁ జెప్పబడియున్నది. వేదవిభాగముచేసి వేదవ్యాసుఁ డని పేరొంది, ప్రస్థానత్రయములో నొక్కటియయిన బ్రహ్మసూత్రములను రచించిన సాత్యవతేయుఁడు పల్లెదానికొడుకు; వ్యాసునితండ్రి యయి కలియుగమునకు బరమప్రమాణ మయిన స్మృతిరత్నమును రచించిన పరాశరుఁడు మాలదానికొడుకు. ఈమహానుభావులందఱును పుట్టుకచేతఁగాక గుణముచేతనే మహర్షులయి పూజనీయులయిరి. వారివలెనే మీరును గుణసంపదను గడించుటకయి పాటుపడుఁడు. మన యాధిక్యమంతయు సద్వర్తనములో నున్నదికాని భోజనములోను జన్మములోను లేదు. జాతికంటె గుణము శ్లాఘ్యతరమని మీకెప్పుడు దృఢనిశ్చయము గలుగునో యప్పటినుండి దేశాభివృద్ధి యారంభమగును.

ఓభ్రాతృవరులారా! మీరు తోడివారి హీనస్థితికి దిగక వారి నున్నతస్థితి కెక్కించుటకయి ప్రయత్నింపుఁడు పూర్వోక్తములయిన

బ్రాహ్మణలక్షణములను విన్నారుగదా! మీరు బ్రాహ్మణలక్షణము లను విడువక బ్రాహ్మణేతరులయిన శూద్రాదులను బ్రాహ్మణపద మెక్కించుటకు కృషిచేయుఁడు ఉపన్యాసదేశములచేతఁగాక కార్య ములచేత "మేము నడుచునట్లు నడువు" డని లోకమునకుఁ బోధిం పుఁడు. అప్పుడు మాత్రమే మీ ఋజుత్వము లోకమునకుఁ దెలిసి మీమాటలయందువిశ్వాసము కుదురును. మన యీశ్వరునకును మన యాత్మలకును గర్భశత్రువు లయినవిగ్రహారాధనమును వర్ణవైషమ్య మును నశించువఱకును పోరాటమును మానక యీశ్వరభటులై నిలు వుఁడు. ఈశ్వరుఁడు మీకు తగినయుత్సాహమును బలమును ప్రసా దించుగాక!

ప రి శు ద్ధా స్తి క మ త ము. *

భ్రాతృవరులారా!

నేఁ డీపట్టణమున జరుగుచున్న యీయాంధ్రదేశాస్తికమహా సభకు నన్నధ్యక్షునిగా నియమించినందున కయి మీకుఁ గృతజ్ఞతా పూర్వకములైన వందనముల సమర్పించుచున్నాఁడను. మీరు నన్నుంచిన యీఘనపదమునకు నేనర్హుఁడనుగానని యెఱిఁగిన వాఁడన య్యును, నామీఁదియాదరముచేత నన్నీసభాధ్యక్షత వహింపవలసినదని యాహ్వానసభాకార్యదర్శిగారు పునరుక్తముగాఁ గోరినప్పుడు నే నాయనమాటనతిక్రమింపఁజాలక యంగీకరింప వలసినవాఁడ నయితిని.

---

* ఇది 1906వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 15వ తేదీని గుంటూరులో జరి గిన యాంధ్రదేశాస్తిక సభలోఁ జదువఁబడినది.

సభారంజకముగాఁ బ్రసంగింపవలసిన యిట్టి సమయమునందుఁ గొప్ప పరీక్షలయందుఁ గృతార్థుఁడయి నాకంటె సమర్థతరుఁడైన మంచి వక్తను సభాధ్యక్షునిగా నేర్పఱుచుకొని యుండినయెడల సభోద్దేశము లధికజయప్రదముగా నెఱవేఱుట కవకాశము కలిగియుండును. నేటి సభ కట్టిభాగ్యము పట్టినది కాదు. కార్యము మించినతరువాత వగచిన ప్రయోజనము లేదు. మీరు పొందిన ప్రమాదముయొక్క ఫలము నేర్పుతోను తృప్తితోను మీరనుభవించితీఱవలెను. కాఁబట్టి నేనేమో హృదయాహ్లాదకర మైనగొప్పధర్మోపదేశమును జేయుదు నని భ్రమ పెట్టుకొనక యాశాభంగమునకై మీరందఱు సంసిద్ధులయి యుండవలెను. సభాధ్యక్షత వహించినవా రేదో కొంతసంభాషించుట యాచారమయి యుండుటచేత నేనిప్పు డాస్తికసమాజ ధర్మములను గూర్చి నాయప్రౌఢవాక్యములతోనే యించుక సంభాషించి మీకు శ్రమకలిగించుచున్నాను. నాయుపదేశ కౌశలమునుబట్టి కాకపోయి నను నావృద్ధత్వమును దయనీయమైన శరీరదార్బల్యమును విచారించి యైనను సహించి నేఁ జెప్పఁ బోవుదానిని దయతో నాలకింపుఁడు.

పరిశుద్ధాస్తికమతము నాంధ్రదేశములో నెట్లు వ్యాపింపఁ జేయ వలయునో యాలోచించుటకును తన్మతసిద్ధాంతములనుగూర్చి సంభాషించుటకును తెలుఁగు దేశముయొక్క బహు భాగములనుండి పరిశుద్ధాస్తిక మతావలంబులును తదభిమానులు నైన సోదరు లిప్పు డింతమంది వచ్చి యిచ్చట సమావేశమగుట దేశముయొక్క పురో వృద్ధికి శుభసూచకముగా నున్నది. పరిశుద్ధాస్తికమతము మన భరత ఖండమునందుఁ గొన్నిచోట్ల బ్రహ్మసమాజ మనియుఁ గొన్నిచోట్లఁ బ్రార్థనసమాజ మనియు నామద్వయముతో వ్యవహరింపఁ బడు చున్నది. దేవుఁ డున్నాఁడని యంగీకరించు నవి యెల్లను ఆస్తికమత

ములే యయినను, జనుల యజ్ఞానము మొదలయిన కారణములచేత బహుమతములయందు దేవునిగూర్చియు, దేవునకును మనుష్యునకును గల సంబంధమును గూర్చియు దేవుని విషయమున మనుష్యుఁడు నడుచుకోవలసిన ధర్మములను గూర్చియు నపరిశుద్ధములైన యభిప్రాయములును దురాచారములును వ్యాపించియున్నవి. ఇహపర సుఖభంజకము లైన యట్టియపరిశుద్ధతల నెల్లఁ దొలఁగించుకొని మతమును నిర్మల మైనదానినిగాఁ జేయుటచే దీనికి పరిశుద్ధాస్తిక మతమని పేరు వచ్చినది. ఆర్యులపవిత్రగ్రంథము లయినయుపనిషత్తులయందీశ్వరుఁడు బ్రహ్మ మనునామముతో వ్యవహరింపఁబడుటచేత శుద్ధపరబ్రహ్మము నుపాసించువారి యామతమునకు బ్రహ్మమత మనియు, వారి సంఘమునకు బ్రహ్మసమాజ మనియు, ఈసమాజమునకు మానసికప్రార్థనము ప్రధాన మయినందున ప్రార్థనసమాజ మనియు, పేరులు కలిగినవి. బ్రహ్మసమాజ మను పేరుచేతనే యిది యార్యమత వృక్షమునుండి పుట్టిన పరిశుద్ధశాఖ యనిస్పష్టపడుచున్నది. పరబ్రహ్మమునుగూర్చి,—

"యః సర్వజ్ఞః సర్వవిద్ యస్యైష మహిమాభువి దివ్యే
తద్విజ్ఞానేన పరిపశ్యన్తిధీరాఆనందరూప మమృతం యద్విభాతి."

ఎవ్వఁడు సర్వజ్ఞుఁడో సర్వవిదుఁడో భువియందును దివియందును గలవి యెవ్వని మహిమలో యెవ్వఁ డానందరూపుఁడును నిత్యుఁడు నయి ప్రకాశించుచున్నాఁడో యతనిని పండితులు జ్ఞానముచేత నంతటఁ జూచుచున్నారని ముండకోపనిషత్తును,—

"స పర్యగాచ్ఛుక్ర మకాయ మవ్రణ
మస్నావిరగ్ శుద్ధమపాపవిద్ధమ్."

అతఁడు సర్వవ్యాపి, తేజోమయుఁడు, నిరాకారుఁడు, నిరామయుఁడు, అస్నావిరుఁడు, శుద్ధుఁడు, పాపరహితుఁడు, అని యీశావాస్యోపనిషత్తును చెప్పుచున్నది. ఇటువంటి వాక్యములే యితరవిశేషములతోఁడ పెక్కు లితరోపనిషత్తు లందును గానఁ బడుచున్నవి. ఇట్టి యుపనిషద్వాక్యములను బట్టి దేవుఁడు నిత్యుఁడు, నిరాకారుఁడు, సర్వవ్యాపి, సర్వజ్ఞుఁడు, సర్వశక్తుఁడు, సర్వకారుణ్యుఁడు ఆనందస్వరూపుఁడు, పరిశుద్ధుఁడు, పావరహితుఁడు, అని విస్పష్ట మగుచున్నది, పరిశుద్ధాస్తికు లయినమనవా రుపాసించు దేవుఁడీ పరమాత్మయే,—

"యతోవా ఇమానిభూతాని జాయంతే యేనజాతాని జీవంతి
యత్ప్రయం త్యభిసంవిశంతి తద్విజిజ్ఞాసస్వ తద్బ్రహ్మ"

దేనివలన నీచరాచరభూతములు పుట్టుచున్నవో, దేనివలన పుట్టినవి జీవించుచున్నవో, ఆత్మలు దేనినిగూర్చి పొలుపొందుచున్నవో, అది బ్రహ్మమని తెలిసికొమ్మని తైత్తిరీయోపనిషత్తులోని భృగువల్లి యందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. ఇత్యాదివాక్యములను బట్టి చరాచరము లయినసమస్త పదార్థములును దేవునివలననే కలుగుచున్న వనియు, సమస్తజీవకోటులును దేవునివలననే జీవించుచున్న వనియు, సమస్తాత్మలును మరణానంతరమున దేవునియొద్దకే పోయి చేరుచున్న వనియు విశద మగుచున్నది. పై వాక్యములనలన నీశ్వరుఁడు సృష్టిస్థితిలయము లకు కారణుఁడనుటయే గాక మనయాత్మలు సయితము నిత్యము లయి మరణానంతరమున నుండు ననుటయుఁ దేలుచున్నది. ఈయుపనిషదర్థములే పరిశుద్ధాస్తికమతముయొక్క సిద్ధాంతములు. ఈసిద్ధాంతము లను బట్టి సృష్టికర్త యగుటచే నీశ్వరుఁడు లోకపిత యనియు ఆయనచేఁ బుట్టింపఁబడిన మానవుల మయిన మనమందఱమును తత్పుత్ర సదృశుల మనియు అందుచేత పరస్పరభ్రాతల మనియు, పితృభక్తి

కలవార మయి యీశ్వరుని సేవించుచు సర్వవిషయములలోను, తదాజ్ఞానుసారముగా వర్తించుటయు తోడిమానవులయెడల సోదర భావము కలవారమయి వారిని ప్రేమించుచు వారిమేలుకొఱకు పాటు పడుటయు మనకు ధర్మము లనియు, నేర్పుచున్నది. ఇందువలన నీశ్వరపితృత్వమును, మనుష్యభ్రాతృత్వమును పరిశుద్ధాస్తిక మతమున కు మూలతత్వములుగాఁ బరిగణింపఁబడినట్లు తెలిసికోవచ్చును. లోక ములో మనకు ప్రియతమము లయినపదార్థము లన్నిటికంటెను ప్రియ తరునిగా భావించి తదాజ్ఞ నణుమాత్రమును మీఱక యేపని చేసి నను పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థముగానే చేయుచు భక్తిచూపునప్పుడే మన కీశ్వరపితృత్వము లభించిన ట్లగును.

"తదేతత్ ప్రేయఃపుత్రాత్ ప్రేయోవిత్తాత్ ప్రేయోన్యస్మాత్
సర్వస్మాత్ అంతరతరం యదయమాత్మా"

ఏది యన్నిటికంటె నంతరతరమో యట్టిపరమాత్మ పుత్రునికంటెను ప్రియతరమయినది, విత్తముకంటెను ప్రియతరమైనది, యితరములైన యన్నిటికంటెను ప్రియతర మైనది, అని బృహదారణ్యకోపనిషత్తు బోధించుచున్నది. ఈశ్వరునియందు పితృభావము కుదురుటకు భక్తి పూర్వకమయిన మానసికారాధన మావశ్యకము. కుమారుఁడు తండ్రిని సమీపించునట్లు నిర్మలాంతఃకరణముతో పరమాత్మను సమీపించి తన లోపములను వాంఛలను నిష్కపటముగా నివేదించి, తన యపచార ములకు పశ్చాత్తాపపడి క్షమింపవేఁడుచు, తనకు ధర్మచింతను ధర్మా చరణస్థైర్యమును బ్రసాదింపఁ బ్రార్థించుటయే యీశ్వరారాధనము. ఇట్టి మానసికారాధనమే పరిశుద్ధాస్తికుల కీశ్వరసాంగత్య సంధాయక మగు సత్యవ్రతము. విగ్రహారాధన మీశ్వరపితృభావసిద్ధికి విఘ్న భూతము. ఈశ్వరసాంగత్య సౌఖ్యామృతము ననుభవింప నపేక్షించు

ప్రతిపురుషుఁడును నోరుచెఱిపి హృదయమును కలుషపఱిచి భక్తిబీజ మును చంపివేసెడు ప్రతిమార్చనాత్మకవిషఫలమును రూపుమాప దీక్ష వహింపవలెను. ప్రతిమారాధనము నుపేక్షించినయెడల మన మసత్య సముద్రములోను, అజ్ఞానాంధకారములోను, మునిఁగి నిత్యపదవిని బోఁగొట్టుకొందుము.

"అసతోమా సద్గమయ తమసోమా జ్యోతిర్గమయ మృత్యో ర్మామృతంగమయ."

అసత్యమునుండి నన్ను సత్యమును పొందింపుము, అంధకారమునుండి నన్ను తేజస్సును పొందింపుము. మృత్యువునుండి నన్ను నిత్యపదవిని పొందింపుము' అని బృహదారణ్యకోపనిషత్తున నున్నట్లు మనల నసత్య మునకును తమస్సునకును మృత్యువునకును నీడ్చెడువిగ్రహపూజా పిశాచహస్తములనుండి విడిపించి రక్షించుటకయి సత్యస్వరూపుఁడును, స్వప్రకాశుఁడును,' నిత్యుఁడును నయిన యీశ్వరుని ప్రార్థింతము.

మన కీశ్వరపితృత్వసిద్ధి యెప్పు డగునో యప్పుడే మానవ సామాన్యభ్రాతృభావమును కలుగును. ఈశ్వరునిబిడ్డల మగుటచేత మన కెల్లపురుషులు నన్నదమ్ములును, ఎల్లస్త్రీలును అక్కచెల్లెండ్రును అగుదురు. అప్పుడు లోక మంతయు నేకకుటుంబమయి, యందలివా రందఱును స్వప్రయోజనపరత్వమును మాని, పరార్థపరత్వమును బూని యన్యోన్యశ్రేయోభివృద్ధికయి పాటుపడువా రగుదురు. ఇట్టి స్థితిని గలిగించుటకై పాటుపడుట పరిశుద్ధాస్తికుల పరమధర్మము. పరస్పరసోదరభావమునకు మన దేశములో నిప్పుడు గర్భశత్రువయి యున్నది వైషమ్యము. ఈయస్వాభావికవైషమ్యము మనలో విశేష భాగము మానుషస్వభావమునే మార్చివేసి, మనుష్యులను మృగ తుల్యులనుగాను మృగములకంటెను హీనులనుగాను జేసినది, అధమ

వర్ణములవారివిషయమున నగ్రవర్ణములవారు చేసెడి యన్యాయ
మటుండనిచ్చి యేకవర్ణమువారిలోనే నడచెడు పశుప్రాయమైన దుర్ణ
యమును జూడుఁడు. ఏకవేదమునే నమ్మెడు నేకధర్మశాస్త్రమునే
యంగీకరించుచు నేకదేశముననే వసించుచు బ్రాహ్మణోత్తముల మని
గొప్ప చెప్పుకొనువారిలోనే వైశ్వదేవపరు డయి శుద్ధశ్రోత్రియుం
డయినస్మార్తుఁడు కాకి చూచుచున్నను కుక్క చూచుచున్నను
భుజించునుగాని వైష్ణవ బ్రాహ్మణుఁడు చూచినంతమాత్రముచేత తన
యన్నము మైల పడెనని భుజింప నొల్లక విస్తరి విడిచి లేచిపోవును
గదా? మేమందఱము హిందూమతావలంబులమే యని ప్రజ్ఞలు
పలుకుచు దురభిమానదూషితు లగుచున్న మహానుభావు లీద్విజులు
మ్లేచ్ఛుని యెడలఁ జేసెడిదానికంటె స్వకులజుని యెడలఁ జేసిన ఘనకార్య
మేమో చెప్పుడు. యాత్రాపరు లైన బ్రాహ్మణులే మార్గమధ్యమున
వ్యాధిబాధలచేత గ్రామము పిధులప్రక్కలను బడియుండి కులగోత్ర
ములు తెలియమిచే నెవ్వరు నంటిముట్టి తోడ్పడకుండుటచేత కృశించి
నక్కలచే జీవములతోనే యీడ్చుకొనిపోఁబడు చుండుట మేఁ గలదని
చూచిన యన్యదేశీయులు వ్రాసియున్నారు. హిందూమతమున కింతే
కంటెనవమానకరమైన హీనకృత్యము మఱేమున్నది? పశుకృత్యము
సహితి మింతకంటె నీచమైన దుండునా? పరస్పరభ్రాతృత్వ కల్పతరు
వును మూలచ్ఛేదము చేసెడు వేరుపురుగైన వర్ణవైషమ్యమును
తాము విడుచుటయేకాక సకలవిధముల దాని స్వరూపనాశనమును
జేయుటకయి పరిశుద్ధాస్తికు లందఱును బద్ధకంకణులు కావలెను.
ఓ భ్రాతృవరులారా! దయాదాక్షిణ్యములు మాని మీరీశ్వరకుటుంబ
నాశనకారకుఁ డయినవర్ణవైషమ్యరాక్షసుని హతము చేయుటకయి
కృతప్రతిజ్ఞులరు కండు. ఈశ్వరశత్రు నిరాసాభిలాషచేత వక్తవ్యధర్మ

మార్గ మించక తొలఁగి వర్తించితిని. మన్నింపుఁడు. ఇఁక వక్తవ్యాంశ మునకు వత్తము.

ఈశ్వరసద్భావమును గూర్చియు, నాతని కళ్యాణగుణములను గూర్చియు మనుష్యుల యన్యోన్యసోదరభావమును గూర్చియు మనుష్యాత్మల నిత్యత్వమును గూర్చియు నుపనిషద్వాక్యముల నుదాహరించుచుఁ బరిశుద్ధాస్తిక మతసిద్ధాంతములను సంక్షేపముగాఁ జెప్పి యున్నాను. ఇఁక స్వధర్మములను గూర్చియు ధర్మనియమమునకుఁ గల ప్రమాణములను గూర్చియు పుణ్యపాపములను గూర్చియు స్వర్గ నరకములను గూర్చియుకూడ నించుక వచించి విరమించెదను.

శ్లో॥ మాతృవ త్పరదారాంచ పరద్రవ్యాణి లోష్టవత్
ఆత్మవ త్సర్వభూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి.

పరదారను తల్లివలెను, పరద్రవ్యమును మట్టిగడ్డవలెను, సర్వభూతములను తనవలెను, ఎవఁడు చూచునో వాఁడే నిజముగాఁ జూచువాఁడని మనపూర్వులు చెప్పి యున్నారు. ఈయవి మనుష్యధర్మములు. ఈవిషయమున నిట్లు చేయవలసిన దని విధించిన యీశ్వరాజ్ఞ లన్నియు మనకు ధర్మములు.

"సత్యంవద" "ధర్మంచర" అని తైత్తిరీయోపనిషత్తు శిక్షావల్లిలో గురువు శిష్యునకు 'సత్యము పలుకుము' 'ధర్మము నాచరింపుము' అని యుపదేశించు చున్నాఁడు. ఈరెండును పరిశుద్ధాస్తికుల పరమధర్మములు. లోకములో సత్యమును మించిన ధర్మము వేఱొకటి లేదు.

శ్లో॥ నాస్తి సత్యసమోధర్మః నాసత్యాద్విద్యతేపరం
నహితీవ్రతరం కించి దనృతాదిహా విద్యతే.

సత్యముతో సమాన మయినధర్మము లేదు; సత్యమునకంటె శ్రేష్ఠ మయినది లేదు; అసత్యమునకంటె తీవ్రతర మయినది యీ లోకమున వేఱొకటి లేదు — అని పంచమవేద మనఁబరఁగిన శ్రీమహాభారతము సత్యోత్కృష్టతను ఘోషించుచున్నది. ఈశ్వరుఁడే సత్యస్వరూపుఁ డగుటచే సత్యము ననుసరించుట యీశ్వరు ననుస రించుటయే. మన కెన్నికష్టములు వచ్చినను సత్యమును విడువరాదు. "నానృతా త్పాతకంపర" మన్నయార్యోక్తి యసత్యమునకంటె నెక్కువపాతకము లే దని చాటు చున్నది. సత్యాదరము లేకున్న లోకములో నభివృద్ధియే కలుగదు. సత్య మెందున్నను గ్రహింప వలెను.

మాది మాపూర్వులు చేసినది యన్నదురభిమానమును విడిచి యసత్యము మన దయినను తెలియఁగానే త్యజించుచు సత్యము పరుల దయినను భజించుచుండవలెను. మనవన్న హేతువుచేత దురాచారము లను మూఢవిశ్వాసములను హేత్వాభాసములను కల్పించి పొగడు చుండుటయు పరుల దన్న హేతువుచేత సదాచారములను సదుపదేశ ములను యుక్త్యాభాసములు కల్పించి తెగడు చుండుటయు దేశమును పాడుచేసెడు దురభిమాన మగునుగాని దేశమును బాగుచేసెడు స్వదేశాభిమానము కాదు. తనవారి యభివృద్ధి గాంక్షించెడు ప్రతి దేశాభిమానియు తనవారిలోఁ గలలోపముల నెత్తి చూపి వానిని దిద్దుకొనునట్లు చేయుచు నితరులలోఁ గలగుణాంశముల నెత్తిచూపి వానిని గ్రహించునట్లు చేయుచు దేశాభివృద్ధ్యర్థము నిరంతరకృషి చేయుచుండవలెను. గుణాగుణవిచారము లేక తమలోఁ గలదురాచార దురుపదేశములను సహితము పామరజనరంజనముకొఱకు తమ విద్యా బుద్ధుల వినియోగించి భూషించుచు నభివృద్ధికి భంగమును సంస్కార

మునకు విఘాతమును గలిగించెడు తెలిసినమూఢులే మన దేశమునకు గర్భశత్రువులు. పామరదూషణములు పాటిచేయక చెవికి చేదుగా నుండినను హితమును జూపి దురాచారదుర్నీతులను రూపుమాపి సంస్కారము వ్యాపింపఁజేయుట కయి తమకాలమును శక్తిని ధనమును వినియోగించువారుమాత్రమే దేశమునకు నిజమైనప్రాణమిత్రులు. సత్యసమాదరమే సర్వదా పరిశుద్ధాస్తికుల నిత్యకృత్యమయి యుండవలెను. తొలుత నెన్నియంతరాయములు వచ్చినను కడపట సత్యమే జయించును. "సత్యమేవజయతే" యని ముండకోపనిషత్తు మొఱ యిడుచున్నది.

శ్లో॥ ఏవఏవ సుహృద్ధర్మోనిధనే వ్యనుయాతి యః
శరీరేణ సమం నాశం సర్వ మన్యిద్ధి గచ్ఛతి॥

తక్కినవి సమస్తమును శరీరనాశముతోనే పోవుచుండఁగా మరణానంతరమున సహితము వెంటవచ్చెడుధర్మ మొకటియే నిజమైన మిత్రుడనియు,—

శ్లో॥ ధర్మఏవ హతో హన్తిధర్మో రక్షతి రక్షితః
తస్మాధర్మో నహంతవ్యో మానోధర్మో హతోవధీత్ ॥

ధర్మము తన్ను హతము చేయువానిని హతముచేయుచు, తన్ను రక్షించు వానిని రక్షించుచుండును, గనుక ధర్మమును జెఱిచి తాను చెడకుండఁ వలెననియు పంచమవేదమైన భారతము ధర్మమును శ్లాఘించుచున్నది. ఈశ్వరాజ్ఞయే ధర్మమని యింతకుముందు చెప్పియున్నానుగదా? ధర్మాధర్మనిర్ణయ మెట్లు చేయనగును, ఇది యీశ్వరాజ్ఞయనిమనకెట్లు తెలియవచ్చును, కృత్యాకృత్య నిర్ధారణమునకు ప్రమాణమేమి, యని సందేహము తోఁచవచ్చును. కార్యాకార్య నిర్ణయమునకు మన యంతరాత్మయే పరమ ప్రమాణము.

ఈశ్వరుఁడు మనహృదయఫలకమునందే మనధర్మశాస్త్రమును దివ్యాక్షరములతో లిఖించి యున్నాఁడు. మనయంతరాత్మ మంచిదని బోధించుదానిని జేయుచుండుటయే మనకు పరమధర్మము. అది యొక్కటియే పరమ కర్తవ్యము,—

శ్లో॥ యత్కర్మ కుర్వతోఽస్య స్యాత్ పరితోషోఽంతరాత్మనః
తత్ప్రయత్నేన కుర్వీత విపరీతంతు వర్జయేత్ ॥

ఏవని చేయుటవలన నంతరాత్మకు సంతోషమగునో యాపనిని ప్రయత్నముతోఁ జేసి దానికి విరోధమైనదానిని వర్జింపవలసినదని మనుధర్మశాస్త్రము విధించుచున్నది. అంతరాత్మ బోధించునట్లు సర్వదా చరించువాఁడే యీశ్వరాజ్ఞను జెల్లించువాఁడును స్వధర్మానుష్ఠానపరుఁడును సుకృతియు నగును. మనకోరికలెట్లున్నను మన యంతరాత్మయిదిమంచి యిదిచెడ్డ యిది చేయఁదగినది యిది చేయఁదగనిది యని నిరూపించి సదా కర్తవ్యము నుపదేశించుచుండును. తదాచరణమువలన లాభముగలుగునా నష్టము కలుగునా యన్నవిచారమునుమాని యీశ్వరాజ్ఞయు ధర్మమగుటచేత నంతరాత్మ విధించుదానిని ఫలనిరపేక్షముగా ననుష్ఠింపవలెను. అట్టియనుష్ఠానపరుఁడే వయినుండి యనంతములైన యాపదలు బాధించుచున్నను మన శ్శాంతిగలవాఁడయి యాత్మానందము ననుభవింపఁగలుగును. లోకములోని తక్కిన సమస్త విషయములలో నెట్లో యట్లే మతవిషయము నందును వృద్ధి స్వాభావికము. జ్ఞానాభివృద్ధియయి నూతనసత్యములు బయలుఁబడుచుండు కొలదిని వానిని స్వీకరించుచుండవలయును. సత్యగ్రహణైక పరాయణున కపజయ మెప్పుడును గలుగదు. క్రమముగా నుపయోగింపక యుపేక్షచేసినచో కరచరణాద్యవయవము లే ప్రకారముగా దుర్బలములగుచువచ్చునో యాప్రకారముగానే మన యంత

రాత్మయుఁ దన యుపదేశములను నిరాకరించుచు నుపేక్షచేయుచు వచ్చినకొలఁదిని దుర్బల మయి నిరుప యుక్తమగును. కాఁబట్టి మన యంతరాత్మ బోధనల ననాదరింపక యాచరణమునకుఁ దెచ్చుచు దానిని బలపఱుచు చుండవలెను. అప్పుడది తానుబలపడి సత్కార్యాచరణమున కయి మనకు బలమునిచ్చి మనల నీశ్వరపుత్రులనుట కర్హు లయినవారినిగాఁ జేయును. నేను శ్రుతిస్మృతులనుండి పలుమాఱు ప్రమాణవచనము లుదాహరించుచు వచ్చుటచేత నాయా గ్రంథములం దున్నవన్నియు నాచరణీయములగు నాయని కొంద ఱడుగవచ్చును,—

"యాన్యస్మాగ్ సుచరితాని తానిత్వ యోపాస్యాని నో ఇతరాణి"

ఏవి మాసుచరితలో యవియే నీచేత ననుష్ఠింపఁదగినవి కాని యితరములు కావనియు, తైత్తిరీయోపనిషత్తు నందు గురువు శిష్యున కుపదేశించి యున్నాఁడు. గ్రంథములలోని యుపదేశములు గాని గొప్పవారియొక్క వాక్యములును పనులును గాని యెంతవఱకు మంచివిగానుండి యంతరాత్మ బోధలకు వ్యతిరేకము కాకుండునో యంతవఱకే గ్రాహ్యములును ననుష్ఠేయములు నగునుగాని యావయిని గావు. అంతరాత్మబోధన మొక్కటియే మనకుఁ బరమప్రమాణము. దానిముందు తక్కిన వన్నియు నధమ ప్రమాణములు.

ఈశ్వరాజ్ఞ ననఁగా ధర్మము నుల్లఘించుట పాపము; ధర్మానుసరణము పుణ్యము. శారీరధర్మములను మీఱినప్పుడు దేహమునకు రోగాదిక మగుబాధ కలుగునట్లే, ఆధ్యాత్మిక ధర్మములను మీఱినప్పుడు మనసునకు దుఃఖాదిక మగు వ్యధకలుగును. ఏధర్మము నతిక్రమించినను, ఆపాపమున కర్హదండన మవశ్యముగా కలుగును.

ఈదండన మెప్పుడును మనలను పాపములనుండి మరలించి మనమేలు నకుతోడు పడునదిగా నుండును. శారీరధర్మముల ననుసరించినప్పుడు దేహమున కారోగ్యాదిక మగుసౌఖ్యము కలుగునట్లే ఆధ్యాత్మికధర్మ ముల ననుసరించి నప్పుడు మనస్సునకు సంతోషాదిక మగుసుఖము కలుగును. ఏధర్మము ననుసరించినను, అపుణ్యమున కర్మబహుమాన మవశ్యముగా కలుగును. ఈబహుమాన మెప్పుడును మనలను పుణ్య మునకు పురికొల్పి మనమేలునకు తోడుపడునదిగానుండును. పుణ్యము స్వాభావికము; పాప మస్వాభావికము. ఈశ్వరునకు పుణ్యము ప్రీతికర మయినది; పాప మప్రీతికరమయినది. మనకు పాపము పరమశత్రువు; పుణ్యము పరమమిత్రము. మన మెప్పుడును పాపముతో పోరాడి దానిని నాశముచేసి, హృదయ రాజ్యమున స్థిరముగా పుణ్యమును స్థాపింప బ్రయత్నింపవలెను. మరణానంతరమున నాత్మసుఖస్థితియం దుండుట స్వర్గము; దుఃఖస్థితియందుండుట నరకము. ఆత్మ పాపముల నుండి విడిపింపబడుటముక్తి. మనుష్యుడు తాను చేసినపాపమునకు పరి తాపపడి, యికముం దట్టి పాపము నెప్పుడును జేయనని కృతనిశ్చయుం డగుటచేత పాపవిముక్తి నొంది పవిత్రుం డగును.

శ్లో॥ కృత్వాపాపం హి సంతప్య తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే
నైదం కుర్యాం పునరితి నివృత్త్యాపూయ తేతు సః॥

"పాపముచేసి సంతాపపడి యాపాపమునుండి విడిపింపఁ బడు చున్నాఁడు; దానిని మరల చేయనని మళ్ళుకొని వాఁడు పూఁతుఁ డగు చున్నాఁడు" అని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది. పరిశుద్ధాస్తిక మత సిద్ధాంతములలో ముఖ్యమయినవానిని జేర్కొంటిని గాన నిఁక మన సామాజికుల కొకచిన్న విన్నపముచేసి ముగించెదను.

సామాజికు లగు సహోదరులారా! మీసమాజమున సంస్కారమునొంది బాగుపడవలెనని మన దేశ మాశపడుచున్నది. మీరాశాభంగమును కలిగింపక దేశాభివృద్ధిని గలిగించుటకయి శక్తివంచన చేయక సర్వవిధముల పాటుపడుఁడు. సమాజప్రతిజ్ఞా పత్రమునందు చేవ్రాలుచేయుటచేతను, వారమున కొకసారి సమాజమునకు వచ్చి ప్రార్థనచేసిపోవుటచేతను, అప్పుడప్పుడు ధర్మోపన్యాసములుచేయుచు నుండుటచేతను, కృతార్థుల మయితి మని తలఁచుకొనకుఁడు. ఈపను లావశ్యకములే యైనను, మీరు చేయవలసినవి యింతకంటెను ముఖ్యములయినవచేకము లున్నవి. ఇతరులను సంస్కరింపఁ బ్రయత్నించుటకు ముందు మీరు మిమ్ము సంస్కరించుకొనవలెను. సంస్కార మెప్పుడును తనతో నారంభము కావలెను. తన్నుఁదాను సంస్కరించుకో లేనివాఁడు లోకము నెట్లు సంస్కరింపఁ గలుగును? తన్ను సంస్కరించుకొనుట స్వాధీనమయినపని; ఇతరులను సంస్కరించుట పరాధీనమైనపని. పరాధీనమైనపని సాధ్యముకాక పోవచ్చును గాని స్వాధీనమైనపని యెవ్వరికిని సాధ్యముకాకపోదు. సత్యమిట్లుండగా మన దేశములో నిప్పుడు తమయుపదేశము తమ కక్కఱకు రాని సంస్కర్తల సంఖ్య యంతకంత కధిక మగుచున్నది. ఎక్కడఁ జూచినను ప్రసంగములే; ఎక్కడఁజూచినను ధర్మోపన్యాసములే. ఉపదేశములలోఁ గొఱఁతలేదు; కొఱంత యంతయు నొక్క యనుష్ఠానమునందు మాత్రమే కనఁబడు చున్నది. అందుచేతనే వీరు శుష్కవాచాటులేకాని క్రియాశూన్యులని యిప్పటికి విద్యాధికుల మాటల యందు జనులకు విశ్వాసము తగ్గిపోవుచున్నది. మాటలుతక్కువచేసి కార్యము లెక్కువ చేసి చూపినప్పుడే ప్రజలకు మన మాటలయందు విశ్వాసము పుట్టును. జనులు సాధారణముగా మనము చెప్పినట్లు

చేయక చేసినట్లు చేయఁజూతురు. కాఁబట్టి లోకమును ధర్మమువంక
నాకర్షించి మనమార్గమునకుఁ ద్రిప్పఁ దలఁచిన పక్షమున మనము
వాక్శూరతతోడ కార్యశూరతను గూడఁ గనఁబఱువవలెను. మిత్రు
లారా! మీకు మీమాటలయందును సత్యమునందును నిజమైన
విశ్వాస మున్నయెడల మీరుపదేశించు సత్యమును మొదట స్వాచర
ణమునందుఁ జూపుఁడు; తరువాత పరుల కుపదేశింపుఁడు. "సత్యంచ
స్వాధ్యాయ ప్రవచనేనచ" సత్యమును తాను ననుష్ఠించి యితరులకు
ప్రవచనము చేయవలసినదని వేదము విధించుచున్నది. అట్లుచేసినచో
లోకము మనయాచరణమును జూచి మనయట్ల తా నాచరించును.
జనులకు సదుపదేశమును జేసి చేసిన యుపదేశమును స్వాచరణము
నందుఁ బెట్టి తన్మార్గమున వారి నందు నడపింపుఁడు. మీయుద్యమము
సఫలము చేయవలసినదని నిర్మలహృదయముతో వినయపూర్వకముగా
నీశ్వరుని వేఁడుఁడు. ఈశ్వరబలముచేత ప్రతిపక్షులనడుమ సత్యధ్వజ
మెత్తుఁడు. ఈశ్వరభటులయి యజ్ఞానముతోను మూర్ఖత్వముతోను
పోరాడి యంధకార బంధురములైయున్న హృదయ గుహాలలో
నీశ్వర తేజస్సును ప్రవేశపెట్టుఁడు. ఈజ్ఞానాజ్ఞాన యుద్ధమునందు వెను
కంజవేయక సదా ముందుకు నడుచుచు గాయములకు భయపడక
మేనిలోఁ బ్రాణమున్నంతవఱకు జ్ఞానమునను సత్యపక్షమునను
నిలిచి వీరభటులవలె పరాక్రమమును జూపుఁడు. శక్తియున్నంతవఱకు
పోరాడి యలసి సొమ్మసిల్లినప్పుడు మీకుతోడయి నిలిచి యీశ్వరుఁడు
మిమ్ములేవనెత్తి మీకు నూతనబలమును ప్రసాదించి గెలుపొసఁగును.
సమస్తమునకును సర్వరక్షకుఁడైన సర్వేశ్వరునినే నమ్మి కృతార్థుల
రగుఁడు.

ఓదీనశరణ్యా! దీనులయిన మావయి దయచూపి ధర్మాచర

ణమునకు మాకు ధైర్యమును బ్రసాదింపుము. నీవుతక్క మాకు వేఱుదిక్కులేదు. దురాచార పంకములోఁ దగులుకొని దానినుండి వెలువడుటకు శక్తిచాలక దుర్బలులమయి యున్నమాకు బలము నొసఁగి మమ్ముఁ గట్టెక్కింపుము. నీప్రేమజలముతో మాహృదయము లను పరిశుద్ధపఱుపుము. మాహృదయము లెప్పుడును సత్యమునే యభిలషించునట్లు చేసి సత్యమార్గానువర్తనమునందు మాకు నిరంత రోత్సాహమును గలిగింపుము.

మతధర్మము. *

సకలచరాచరసృష్టికిని కర్తయైనపరమేశ్వరునకును సృష్టి వర్గములోనివారమైనమనకును గలసంబంధములు గూర్చిన యభి ప్రాయము మతమనఁబడును. అట్టి యనివార్యసంబంధమునుబట్టి ఈశ్వరుని యెడలను మానవకోటియెడలను మన మాచరింపవలసిన కర్తవ్యములు ధర్మములనఁబడును. మనలనుసృజించి రక్షించి శాసించు వాఁడగుటచేత నీశ్వరుఁడు మనకు పరమపిత; అద్వితీయుఁడయిన యీశ్వ రునిచే సృజింపఁబడి సంరక్షింపఁబడు వారగుటచే సమస్త మానవు లును పరస్పరభ్రాతలు. కాఁబట్టి యీశ్వరుని పితృభావమును మను ష్యుల భ్రాతృభావమును మతమునకు ప్రధానాంగములు. ఈరెండంగ ములనుబట్టియే సమస్తధర్మములు నేర్పడుచున్నవి. లోకములో వేఱువేఱునామములతో వ్యవహరింపఁబడుచున్నను మనుష్యున కను

---

* ఇది 1908-వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 18-వ తేదిని బందరుపురమున జరిగిన యాంధ్రపరిశుద్ధాస్తిక మహాసభలోఁ జదువఁబడినది.

ష్ఠేయములయిన సమస్త ధర్మములును మతధర్మము లనియే చెప్ప వలసి యున్నవి. మన మేపనిని చేసినను పరమేశ్వరప్రీత్యర్థముగానే చేయుచుండవలెను. అట్లు చేయువాఁ డొకఁడే యీశ్వరపుత్రుఁడును భక్తుఁడు ననదగినవాఁడు; ఈశ్వర ప్రీత్యర్థముగా చేయక యన్యచింతతోఁ జేయువాఁ డీశ్వరశత్రుఁడును వంచకుఁడు నగును. తోడి మానవులయెడల భ్రాతృభావమును వహించి యన్యోన్య క్షేమాభివృద్ధుల కయి పాటుపడుచు నెవ్వరిని ద్వేషింపక యెవ్వరిని వంచింపక యెవ్వరికి నన్యాయము చేయక వర్తించుటయే యీశ్వరునకు ప్రీతికరము. ఈప్రకారముగా స్వార్థపరత్వము మాని పరోపకారపరాయణత్వమును పూని యీశ్వర ప్రీతికరముగా వర్తించుట కయి సత్యము న్యాయము ప్రేమము మొదలయినవి మన కీశ్వరుఁడు ప్రసాదించినపవిత్రపరమ సాధనములు. ఈదివ్యసాధనముల నాదరింపక యసత్యములాడుచు నన్యాయములుచేయుచు ద్వేషమును జూపుచు వర్తించువాఁ డీశ్వరప్రార్థన లెన్నిసారులు చేయువాఁడయినను ధర్మోపదేశము లెంత యెక్కువగా నొనరించువాఁ డయినను ఉపాసనమందిరముల కెంత తఱుచుగా నరుగువాఁ డయినను భక్తుఁడు గాక యీశ్వరద్రోహి యగును. కాఁబట్టి నిజముగా నీశ్వర భక్తుఁడు కావలె నన్నవాఁడు మొట్టమొదట సత్యమునం దాదరము గలవాఁడును న్యాయమార్గము ననువర్తించువాఁడును భూతదయాపరుఁడును కావలెను. అట్లయినవాఁడే యీశ్వరాజ్ఞానువర్తియు ధర్మరతుఁడు నయినభక్తుఁడు. లోకములో ధర్మబలమును మించిన బలము వేఱొకటి లేదు. "యతోధర్మస్తతోజయః" యని మనపెద్దలు పలికియున్నారు. జనులుసత్యసంధులయి దయాపరులయిన్యాయావలంబులయి ధర్మబలము గలవారయినంగాని యేదేశమును ముందుకురాదు.

దేశమును వృద్ధికిఁ దీసికొనిరావలె నన్నచో జనులను నీతిపరులనుగాఁ జేయవలెను. నీతిపరులు గానివా రీశ్వరభక్తులు కాఁజాలరు. నీతి యీశ్వరునకు పరమప్రీతికరము; నీతి మతధర్మములలో నుత్తమ ధర్మము. మనుష్యులను సత్కార్యనిష్ఠులను జేసి నీతిపరత్వమునందును సాంఘిక సదాచారవర్తనమునందును ధైర్యవంతులుగాఁ జేసెడిశక్తి ధర్మమునందే యున్నది; ఈశ్వరభక్తి లేనివానిని విభాగజ్ఞానముగాని కీర్తి కామత్వముగాని దేశోపకారకృత్యములలో కష్టకాలమునందు ధైర్యోత్సాహములతో నడుచునట్లు చేయుటకు సమర్థము కాదు; ఈశ్వరభక్తిలేక యంతరాత్మ దుర్బల మగును; ఈశ్వరబలవిశ్వాసము లేక సాంఘికదురాచారనివర్తన ప్రయత్నము తలయెత్తదు. జనులలో మతధర్మము దుర్బల మయినపక్షమున పాపభీతి యడుగంటి సమస్తా నర్థములును సంభవించును. మతధర్మము పరిశుద్ధము కానియెడల సమస్త స్వాతంత్ర్యములును చెడును. ఎవరిస్వాతంత్ర్యములు వారికుండు నట్లుచేసి యందఱిని సౌఖ్యసంతోషములను పొందునట్లుచేయుటయే మత ధర్మముయొక్క ముఖ్యకార్యము. పరోపకారము, న్యాయము మొదలైన వన్నియు స్వాతంత్ర్యసంరక్షణముయొక్క ఫలములే. మన స్వాతంత్ర్య ములనిమిత్తము మనముపోరాడి యితరుల స్వాతంత్ర్యములను మన్నింప కుండుట నిజమైన స్వాతంత్ర్యసంపాదనముకాదు. నిజమైన స్వాతంత్ర్యా భిలాషమనుష్యప్రకృతియందు గౌరవము కలిగించి యెంతయల్పునికి నన్యాయము సంభవించినను దానిని మాన్పుటకపేక్షించును. అన్యాయ నివారణమునకు మతధర్మ మమోఘసాధనము. అట్టి ధర్మబలము లేక పోయినపక్షమున స్వప్రయోజనపరత్వము ప్రబలి పరార్థపరత్వము క్షీణించి జనులను మృగతుల్యులనుగా మార్చును. మతధర్మబలము చేతననేగా నీశ్వరభక్తివిశ్వాసముచేతనే దేశాభిమాన బీజమంకురించి

యొల్లెడల నల్లుకొనును. ఈభక్తివిశ్వాసముచేతనే వివేకియైనవాఁడెల్ల తాను తనయొక్కయు తనకుటుంబముయొక్కయు మేలుకొఱకే సృజింపఁబడ లేదనియు లోకముకొఱకుఁగూడ సృజియింపఁ బడితి ననియుఁ దెలిసికొని పరోపకారార్థముగా పాటుపడఁ గడఁగును. అట్టివాఁడు లోకమంతయు నేకకుటుంబ మని భావించి యీలోకకుటుంబములో నెక్కడ నెవ్వరి కాపద వచ్చినను తనదానినిగా భావించుకొని నిజమైనదేశాభిమాని యయి దానిని వారించుటకయి తన సుఖమును సహితము త్యజించును. పరోపకారరూపమైన యీదేశాభిమానమును మనము బాల్యమునుండియు నభ్యాసము చేయవలెను. దేశాభివృద్ధిని గోరెడు నిజమైన దేశాభిమాని తనదేశమునం దేమి చెడు గున్నను దానిని రూపుమాపి దేశమును పరిశుద్ధపఱుచుటకయి ప్రయత్నింపవలెను. అట్లుచేసినంగాని దేశముసుఖవంతమయి స్వాతంత్ర్యలాభము ననుభవించుటకు శక్తము కాదు. నిజమైన దేశాభిమానమునకు మాఱుగా ననేకులలో మన దేశమునం దిప్పు డొక విధమైన దురభిమానము వ్యాపించుచున్నది. ఈదురభిమానబలముచేత మన దేశమునందలి దురాచారములు సహితము సదాచారములుగా పొగడఁబడుచుండుటయు నితరదేశములవారి సదాచారములుకూడ దురాచారములుగా తెగడఁబడుచుండుటయుసంభవించి నిజమైన దేశాభివృద్ధికిభంగము గలుగుచున్నది. ఈదురభిమానముపరదూషణమునకును ద్వేషమునకును గారణమయి మతధర్మమునకు శత్రువయి దేశాభివృద్ధికి భంగకరమయి యనర్థదాయక మగుచున్నది. ఈయపూర్వదేశాభిమానులు మూఢజనుల మెప్పునకయి స్వదేశీయ మైనదానినెల్ల బట్టువలె భూషించుచు విదేశీయ మైన దానినెల్ల ద్వేషించుచు, దేశాభివృద్ధికయి యాత్మశ్లాఘనలు గాక సత్యమును న్యాయమును ప్రేమమును

గావలెనని వలుకువారిని దేశద్రోహులనియు సత్కార్యభీరువులనియు దూషించుచున్నారు. ఇట్టివారు సత్యమతధర్మమునకు విరోధులు. ఇట్టి దురభిమానులవాగాడంబరమువలన మనదేశ మభివృద్ధి పొంది స్వస్వాతంత్ర్యలాభముల నొందఁజాలదు. దేశాభివృద్ధికి నిజమైన యీశ్వరభక్తులు కావలెను. పరిశుద్ధమైన యీశ్వరభక్తి గలవారు మాత్రమే స్వార్థపరిత్యాగులయి కార్యశూరులయి సత్యన్యాయకారు ణ్యాదులైన యమోఘసాధనములను గొని యీశ్వరధర్మధ్వజమును దాల్చి పోరాడఁగలుగుదురు. ఈశ్వరభటుల మన్న నమ్మకము లేక దురభిమానపూరితులైనవాక్శూరులు స్వార్థత్యాగము కావలసి నప్పుడు మూలమూలల నొదుగుచు తమ పరదూషణ పాండిత్యము కష్ట సమయములయందు తమకు తోడుపడకపోఁగా భీరువులయి యదృశ్యు లగుదురు. ఇట్టివారి కార్యసాధకత్వ మంతయు పరదూషణములతోను దంభోక్తులతోను స్వశ్లాఘనలతోను ద్వేషప్రధానములైన పాటల తోను ధ్వజపటములతోడి యూరేగింపులతోను నిండి యుఱుముల తోను మెఱుములతోను పూర్ణమయి చినుకు లేనిశుష్కమేఘాడంబ రమువలె క్రియాశూన్యమయి పర్యవసించును. నిజమైన దేశాభి మానమును భక్తియుఁ గలవాఁడు జనులు తన్ను మెత్తురా యనున రింతురా యన్నచింతను మనస్సునందుఁ జొరనీక యిది దేశోపకార కమా యీశ్వరసమ్మతమా న్యాయానుకూలమా యనిమాత్రము విచారించి యీశ్వరప్రీతికరమును, ధర్మానుకూలమును, దేశక్షేమ కరమునని దృఢపడినతోడనే జనులు దూషించినను భూషించినను త్యజించినను భజించినను గణన చేయక న్యాయమార్గమున నడుచుచు దేశోపకారముకొఱకు తనధనమును దేహమును కావలసినచో ప్రాణ మునుసహిత మర్పింప వెనుకతీయకుండును. స్వార్థపరిత్యాగము లేని

వాక్శూరతను జూపువాఁడు నిజమైన దేశాభిమాని కానేరఁడు. తనకు సోదరతుల్యమైనజనసామాన్యముయొక్కఁ మేలుఁ గోరెడు దేశాభిమానమాననీయుఁడు సమయము వచ్చినప్పుడు జనసామాన్యక్షేమము కొఱకు సంశయింపక తనదేహము నైనను సంతోషపూర్వకముగా ధారపోయుటకు సంసిద్ధుఁడయి యుండవలెను. ఇట్టినిర్వ్యాజదేశాభిమానమునకు దృష్టాంతముగా నొకచరిత్రాంశము నుదహరింప ననుజ్ఞ వేఁడెదను.

ఇంగ్లండుదేశమునకు రాజైన మూఁడవయెడ్వర్డు పూర్వము ఫ్రాన్సుదేశముమీఁద దండెత్తి యనేకయుద్ధములు చేసి కడపట కేలే నగరమును ముట్టడించెను. ఆపురవాసులు సాధ్యమగునంతవరకు స్వపురరక్షణార్థము బహుదినములు ధైర్యోత్సాహములతో పోరాడి తుద కాహారపదార్థాభావమువలనఁ జేయునది లేక తమపట్టణమును శత్రురాజునకుఁ లోఁబఱుపవలసినంత దుస్థితికి వచ్చినవారయి కొన్ని పద్ధతుల కంగీకరించినయెడల పురమును స్వాధీనము చేసెదమని రాజునకు సందేశము నంపిరి. పురజనులు చూపినయసాధారణపౌరుషమునుబట్టి తనసేనలకుఁ గలిగిన వినాశమువలనను తనకుఁ గలిగిన యత్యంత వ్యయప్రయాసములవలనను రాజు దురాగ్రహావేశపరవశుఁడయి పురజనులయెడల దయ దలఁపక యెల్లవారిని తుదముట్టింప నిశ్చయించుకొని యుండెను. అట్లు సర్వజనసంహారము చేయఁజూచుటకు క్రూరకృత్యమని మంత్రులు మొదలైనవారు ప్రార్థించి వారించినపిమ్మట పురజనులలో ప్రముఖులుగా నున్నవారాఱుగురు తమప్రాణముల నిచ్చుట కొప్పుకొనివచ్చి కోటతాళములు తనకు తెచ్చియిచ్చినపక్షమున తక్కినవారిప్రాణములను గాపాడెద నని రాజు పౌరులకు వర్తమాన మంపెను. పిడుగువంటి యీ యశుభవార్త రాఁగానే కోటలో

మున్న పౌరబృందములో గొప్పసంక్షోభ మారంభ మయ్యెను. మా ప్రాణసంరక్షణార్థమయి మీప్రాణములు విడువుఁడని పౌరులు తమ లోనివారి నెవ్వరి నాఱుగుర నడుగఁగలుగుదురు? తోడిపౌరులప్రాణములను కాపాడుటకయి తమప్రాణముల నిచ్చెద మని తమంత బైలుదేఱెడు పరోపకారు లెవ్వరుందురు? ఇట్లు క్షణకాలము దిగ్భ్రమ నొంది యేమిచేయుటకును పాలుపోక చింతించుచుండఁగా నాగుంపులో నుండి యొకమహానుభావుఁడు వెలువడివచ్చి పౌరరక్షణార్థము తన ప్రాణముల నిచ్చెదనని సంతోషపూర్వకముగా పలికెను. పరిశుద్ధ చింతతో పరోపకారార్థము స్వార్థపరిత్యాగమునకు పూనిన పుణ్య పురుషుఁడు చూపిన నిదర్శనము లోకములో నెప్పుడును నితరులను దనవంక కాకర్షింపక వ్యర్థముగా పోదు. అట్లు వెడలివచ్చి ముందు నిలిచిన యామహాత్ముని యసాధారణ దేశాభిమానమును జూచి తత్క్షణమే యింకొక కార్యశూరుఁడు తనప్రాణముల నిచ్చెద నని ముందుకు వచ్చెను. అతనిని జూచి వెంటనే యింకొకఁడును, అనంతర మింకొకడును, ఇంకొకఁడును, ఈప్రకారముగా పరోపకారార్థమయి యాత్మప్రాణత్యాగమున కంగీకరించినవా రాఱుగురును నిమిషకాలములో సంసిద్ధు లయిరి. అప్పు డాపౌరులలో ననేకులు తామే ముందుగా వచ్చి పరోపకారార్థ పరిత్యక్తదేహుల మయ్యెడుభాగ్యమును బొందలేకపోయితిమిగదాయని సిగ్గును విషాదమును గాంచ సాగిరి. దేశాభిమాన మన్న నిట్లుగదా యుండవలెను! ఇట్లాయాఱుగురు పుణ్యపురుషులును వినయవేషములతో రాజుకడకు వచ్చి తమ దుర్గముయొక్క తాళముల నర్పించిరి. తాను మొదట నుద్దేశించినట్టు రాజు వారిప్రాణములు తీయుటకు కృతనిశ్చయుఁ డయి యుండెను; అట్లుచేయుట తగవు కాదని మంత్రులును యువరాజును జేసినహిత

బోధలన్నియు రాజునుండట బూడిదలో వ్రేల్చిన హోమములయ్యెను; ఇట్టి యవస్థలో గర్భవతియైయుండిన రాణి యింగ్లండునుండి భర్త వద్దకు వచ్చుట తటస్థించెను.

ఆమె స్త్రీజనస్వాభావికమైన జాలిగుండెతో రాజు పాదముల మీఁదఁబడి, ఎవ్వరెన్ని విధములఁ జెప్పినను వినక తనపట్టును విడువకున్న యారాజుయొక్క కఠినచిత్తము కరఁగునట్లుగా సజ్జనాగ్రగణ్యులైన యాపౌరజన షట్కముయొక్క ప్రాణప్రదానము నిమిత్తమయి దీనవచనములతో భర్తను వేఁడుచు నభయహస్త మిచ్చువఱకును పాదములపైనుండి లేవకుండెను. వజ్రకఠినహృదయుఁడయి పౌరషట్కప్రాణాపహరణదీక్ష వహించిన రాజుసహితము ప్రియకాంతా ప్రార్థనమువలన తన తొంటినిశ్చయమును విడువవలసినవాఁడయి యా యాఱుగురను భార్యవశమున నప్పగించెను. ఆసాధ్వీమణి తత్క్షణమే వారిని బంధమునుండి విముక్తులను చేసి వారికి నూతన వస్త్రములను కట్టనిచ్చి తనవంక్తిని విందుపెట్టి వారి నభినందించి పంపివేసెను. ఇందా పౌరజనషట్కముయొక్క చరిత్ర మెంత శ్లాఘాపాత్రమైనదో రాణియొక్క సదయచరిత్ర మంత శ్లాఘాపాత్రమైనదే. నిజమైన యీశ్వర భక్తిగలవా రందఱును శత్రుపక్షము వారినిసహితము ద్వేషింపక ప్రేమింపవలయును. అట్టి ప్రేమతోఁ గూడిన పరోపకారచింత గలవాఁడే నిజమైన భక్తుఁడును దేశాభిమానియు నగును.

ఇప్పుడీ దేశములో పరద్వేషసహితమైన దురభిమానమేకొందఱచే దేశాభిమానముగా పరిగణింపఁబడుచున్న దని యీవఱకే సూచించి యున్నాను. ఈదురభిమానప్రభావముచేతనే తన దంతయు సర్వోత్తమ మైనదని గర్వించుచుండుటయు నితరుల దంతియు హేయమైన దని గర్హించు చుండుటయు సంభవించుచున్నది, మనతప్పులను

మనము తెలిసికొని సంస్కరించుకొనుచున్నంగాని మన కభివృద్ధి కలుగదు. దేశాభివృద్ధికి గర్వమును మించిన గర్భశత్రువు వేఱొకటి లేదు. దేశాభివృద్ధి కలుగవలె నన్నచో మనదోషముల నెఱిఁగి సంస్కరించుకొనుచు సతిరులగుణముల నెఱిఁగి గ్రహించుచు నుండవలెను. పరిశుద్ధాస్తిక మతావలంబుల మని చెప్పుకొనెడు మన మెప్పుడును దేశాభిమానము పేరు చెప్పికాని మఱి యేసత్క్రియ పేరు చెప్పికాని యన్యులను ద్వేషింపఁగూడదు. మనము ద్వేషింపవలసిన దొక్క పాపము మాత్రమే. పరిశుద్ధాస్తిక మతానుసారముగా స్వదేశీయుని నైనను పరదేశీయు నైనను సోదరతుల్యునిగా భావించి యెల్ల వారిని సమబుద్ధితో ప్రేమించి మన మాదరము చూపవలెను. తనవారనియు పరులనియు భేదభావమును వహించి సౌభ్రాత్రమును చూపకుండుట మనస్వభావమునకును మనసిద్ధాంతములకును భగవదాజ్ఞకును విరోధము. కాఁబట్టి సౌభ్రాత్రమునకు భంగముకలిగించెడు ప్రతి ప్రతిబంధమును రూపుమాపుటకయి ప్రయత్నించుట సర్వవిధముల చేతను మనకు పరమకర్తవ్యము. ఐకమత్యమును చెఱిచి, వైషమ్యమును వృద్ధిపఱిచి, ద్వేషమును కలిగించి, సౌభ్రాత్రమును తొలఁగించెడు మహానర్థము మన దేశములోఁగల వర్ణభేదపిశాచము. ఈక్రూరపిశాచము మన దేశములో నిరంకుశముగా రాజ్యము చేయుచున్నంతకాలము స్వరాజ్యముగాని, ఈశ్వరరాజ్యముగాని, మఱి యేరాజ్యముగాని తిలయత్తదు. ఈపిశాచావేశబలముచేత మన దేశములో నైకమత్యము చచ్చినది; పరస్పర ద్వేషము హెచ్చినది; సుగుణసంపద చచ్చినది; అనర్థపరంపర వచ్చినది. ఇట్టిన్ని యవగుణములు ప్రబలినప్పుడు మన దేశములో నీశ్వరరాజ్య మెట్లు వ్యాపించును? అమృతతుల్యము లైన పరిశుద్ధాస్తిక మత

దివ్యఫలము లెట్లు ప్రాపించును? ఈ పిశాచబలముచేత మత మిప్పుడు హృదయమును విడిచి పొట్టకు దిగినది. అందుచేత మతధర్మము లైన కారుణ్యము మొదలైనవి హృదయమునుండి తొలగిపోయినవి; మతధర్మము లని పేరు పెట్టుకొని వచ్చి యొండొరులతో భుజింపఁగూడ దనెడు సోదరభావ భంజకము లైన విషకీటకములు పొట్టకడ్డముగాఁ జొచ్చి కలఁగించు చున్నవి. కడుపే కైలాస మనెడుమహానుభావులు మత మంతయు భోజనములోనే యున్నదని చెప్పి మానవకోటిలోని పరస్పర భ్రాతృభావమును నామమాత్రావశేషము చేయఁ జూచుచున్నారు. సన్మతిమహావృక్షమును మూలచ్ఛేదము చేయఁజాలిన యీయుపసిద్ధాంతవిషబీజము తమలో మొలక యెత్తకుండ జ్ఞానజ్యోతిచేత మాడ్చివేయుట పరిశుద్ధాస్తిక మతావలంబులకు ప్రథమ ధర్మము. వర్ణభేద పిశాచము మన దేశమాత కాచరింపని చెఱుగులేదు. భారతపుత్రుల సమస్తవిషయములలోను దాసులనుగాఁ జేసి సమస్తస్వాతంత్ర్యములను గొలుపోఁగొట్టినది యీమొండిపిశాచమే. అన్యదేశప్రభుజాతివారు మనలను తిన్నగాఁ జూచుచుండ లేదని మనవారు మొఱ్ఱపెట్టుచున్నారు. రాజ్యాధికారగర్విష్ఠు లయి వారిలో ననేకులు మనయెడల సర్వగౌరవము చూపకుండుట సత్యమే. అయినను వర్ణపిశాచప్రేరణముచేత నగ్రవర్ణముల వార మనుకొని విఱ్ఱవీఁగెడుమనవా రధమవర్ణములవా రనఁబడెడి స్వమతమువారివిషయమునఁ జూపెడి యగౌరవమునుబట్టి చూడఁగా నన్యమతస్థులుచూపెడిది పర్వతములో పరమాణువంత యైన నుండునా యని సంశయింపవలసియున్నది. మనవారు స్వమతస్థులైన మాలమాదిగలయెడలఁ జూపెడి యన్యాయము మానవనామధారకులకెల్ల నవమానకరముగా నున్నది. వాండ్రు మనవీథులలో నడవఁగూడదు;

వాండ్రబిడ్డలు మనబడులలో చదువఁగూడదు. గాడిద యైనను పంది యైనను మనదాపుననుండి పోవచ్చునుగాని మాలవాఁడుమాత్రము బాఱెడుదూరమునుండియైనను పోఁగూడదు. మనమతములో నున్నంత కాలము వానికెప్పుడును ముక్తిగలుగదు; గౌరవముకలుగదు. హిందువైనమాలవాఁడు స్వమతమునువిడిచి బైలఁబడినఁగాని గౌరవపాత్రుఁడు కాఁడు. హిందువుగా నున్నమాలసీనఁడు మాత్రమే యస్పృశ్యుఁడును అవాచ్యుఁడుననగునుగాని యీ చెప్పరానివాఁడే క్రైస్తవమతమునో మహమ్మదీయమతమునో యవలంబించి జానో ఖానో కాఁగానే తాఁకఁదగినవాఁడును మాటలాడఁదగినవాఁడును నగుచున్నాఁడు. మతములలో నెల్లఁ దమదే సర్వోత్కృష్ట మయిన దనిపొగడుకొనెడు హిందూమతస్థులకు స్వమతస్థు లయినమాలమాదిగల యెడలఁ దాము చూపెడియనాదరమును దలఁచుకొన్నప్పటికంటె నెక్కువ సిగ్గుపడవలసిన యవసరము మఱియెప్పుడు తటస్థించును? కోట్లకొలఁదిగా మన దేశమునం దంతటను వ్యాపించియున్న యీమాలమాదిగలే మన పూర్వు లయినయార్యులచే జయింపఁబడి దాసులుగాఁ జేయఁబడిన మనదేశపు మొదటికాపు లని తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. అదియే నిజ మయినచో నిజమైనహిందూ దేశస్వాములు వారే యనియు ఆర్యసంతతివార మయిన మనము వారిదేశము నపహరించి చిర కాలమునుండి యనుభవించుచున్న యపహర్తల మనియు స్పష్ట మగుచున్నది. పంచముల నిట్లు పలుతెఱఁగుల బాధించు మన మేన్యాయమును జెప్పి జేత లగు పరదేశీయుల నధికస్వాతంత్ర్యముల నిండని వేఁడఁగలము? జితులయినవారియెడల న్యాయముగా వర్తించికదా విజితుల మయిన మనము మాయెడ న్యాయముగాఁ బ్రవర్తింపుఁడని యడుగఁగలము? ఇట్లు చెప్పుటచేత మనకర్తవ్యమైన స్వాతంత్ర్యములను మనము

పొందఁ బ్రయత్నించవలె నని నాయభిప్రాయ మెంతమాత్రమును గాదు. మనస్వాతంత్ర్యముల నిమిత్తమై పోరాడెడు మన మితరుల స్వాతంత్ర్యములను గూడ మన్నించి యితరులయెడ నన్యాయము చేయకుండుట ధర్మమని చూపుటకొఱకే యింతనొక్కి చెప్పితినిగాని వేఱొకందునకుఁ గాదు. మన కర్హము లయినస్వాతంత్ర్యములను మనము పొందఁగోరినను మనకు యోగ్యములగు గౌరవమును మనము పొంద నపేక్షించినను పురుషులకుఁ గాని స్త్రీలకుఁ గాని యన్యులకుఁ గాని యగ్రజాతులవారికి గాని యధమజాతులవారికి గాని మన మియ్యవలసిన స్వాతంత్ర్యములను మనము చూపవలసిన గౌరవములను మనము చేయవలసిన న్యాయములను మనమిచ్చి చూపి చేయవలెను. అందఱిని సోదరభావముతోఁ జూచుచు నెవ్వరియెడల నన్యాయము చేయక సర్వసమభావముతో వర్తించుట పరిశుద్ధాస్తికమతావలంబుల మైన మన కీశ్వరాజ్ఞారూప మైన పరమధర్మము; జ్ఞానవిషయమునఁ గాని సాంఘికవిషయమునఁ గాని నీతివిషయమునఁగాని కళల విషయమునఁ గాని కర్మలవిషయమునఁ గాని రాజ్యాంగవిషయములఁ గాని మానవకోటియొక్క సౌఖ్యాభివృద్ధులకు సహకారు లయిన సమస్తకృత్యములును మన కీశ్వరప్రీతికరము లయిన మతధర్మములే. మన మిది యది యనక మానవకోటి కేదేది యిహపరసుఖసాధకమో దానినెల్ల నభివృద్ధి చేయుటకయి యీశ్వరప్రీత్యర్థము పాటుపడవలెను. కార్యములచేతనే కాని క్రియ లేనిశుష్కవాక్యములచేత దేశ మెప్పుడును బాగుపడదు. ఉపన్యాసము లావశ్యకములే యయినను మన దేశాభివృద్ధి కయి యిప్పుడుపన్యాసములకంటె కార్యపరు లధికముగా కావలెను. సభాభవనములలో ప్రసంగములను ప్రతిజ్ఞలనుచేసి శపథములు పలుకువారు మాత్రమేకారు — కొందఱు సమస్తవిషయ

ములలోను సామాన్యజనులలో జ్ఞానాధిక్యము కలిగించుటకు బద్ధకంకణులు కావలెను; కొందఱు సాంఘికదురాచారములను వెల్లడించి సంఘసంస్కరణదీక్ష వహించినవారు కావలెను; కొందఱు సత్యసంధత్వాదులు బోధించుచు పరుల నధికనీతిపరులనుగాఁ జేయు కృతప్రతిజ్ఞులు కావలెను; కొంద అన్యదేశ విద్యాశిల్పయంత్రనిర్మాణాదులను నేర్చుకొని దేశములో నెలకొల్పి పాటుపడువారు కావలెను; కొందఱు మతధర్మోపదేశములు చేయుచు జనులలో పరిశుద్ధమతధర్మవ్యాపనము చేయ కృషిచేయువారు కావలెను. ఈవిధముగా నానాముఖములఁ బనిచేసిన గాని యొక్క విషయమున మాత్రమే కృషిచేసి తక్కినవిషయములయం దశ్రద్ధచూపిన నిజమయిన క్షేమలాభములు కలుగఁజాలవు. మొట్టమొదట సమస్తధర్మములకును నస్థిభారమైనమతమును పరిశుద్ధమైనదానినిగాఁ జేయవలెను. మతముపరిశుద్ధమైనచో జనులు నీతిపరులును సాంఘికదురాచారదూరులును నగుదురు. ఈవిషయములయందభివృద్ధిపొందినఁగాని ప్రజలు రాజ్యాంగ స్వాతంత్ర్యఫలములను పూర్ణముగా ననుభవింప శక్తులు కారు. సంఘసంస్కరణాదులు మనచేతిలో నున్నవి; రాజ్యాంగసంస్కరణాదులు పరులచేతిలో నున్నవి; కృషిచేసినచో స్వాధీనము లయిన మొదటివానిలో జయ మొందఁగలుగుట నిశ్చయము; పరాధీనమైన కడపటివానిలో జయ మొందఁగలుగుట సంశయము. కాఁబట్టి మతసంఘసంస్కరణాదులయందుఁ గూడ శ్రద్ధవహించి పనిచేయ మన విద్యాధికుల నత్యంతవినయముతో వేఁడుచున్నాను. స్వభావముచేత మన భరతఖండమునమన్న వస్తుసంపూర్ణ మయినది. ఆవస్తువులయుపయోగ మెఱిఁగి వానిని వృద్ధిపఱిచి లాభకరములుగాఁ జేయుటకు మన వారిలో నేర్పు కావలెను; కష్టము కావలెను; ధైర్యసాహసములు కావలెను; నీతి

పరత్వము కావలెను; సకలవస్తుసమృద్ధి గల మనదేశములో వయి
సాధనములు వృద్ధియయి జనులు కార్యనిర్వాహకశక్తులు కాఁగానే
స్వదేశవస్తు సమాదరమును విదేశవస్తునిరాదరమును తమంతనే కలు
గును. ఇట్టి కృషి జరుగక స్వదేశి విదేశి యని ఘోష మిడుచున్నంత
మాత్రముచేత దేశమునకు నిజమయిన లాభము కలుగ నేరదు.
జాతి మత ద్వేషములను మాని దురభిమానమును త్యజించి పరదేశ
యాత్రలు చేసి పశ్చిమఖండవాసులలోఁ గలగుణాంశములను గ్రహించి
యంత్రనిర్మాణాది కౌశలమును సంగ్రహించి స్వదేశమున నెలకొల్పఁ
గలిగినప్పుడే దేశమున కమూల్యప్రయోజనము కలుగఁగలదు. పరమ
దయాపరుఁ డయిన యీశ్వరుఁడు మనవారిని కార్యశూరులనుగాఁ
జేయును గాక! ఓభక్తవత్సలా! భక్తుల మయిన మాప్రార్థనలాలించి
మాకు దేశోద్ధారణవిషయమున కృషిచేయు ధైర్యోత్సాహములను
గలిగింపుము. మేము నీభక్తిని విడువకుండు నట్లును నీకు ప్రీతి
కరము లయిన సత్క్రియలయందే సదా మాకాలమును ధనమును
దేహములను వినియోగించు చుండునట్లును సద్బుద్ధిని శక్తిని మాకు
ప్రసాదింపుము.

రాజమహేంద్రవర ప్రార్థనసమాజము.

ఈసమాజ మిక్కడ దాదాపుగా ముప్పదిసంవత్సరముల నుండి
యుండియున్నది. అంతకాలమునుండి యుండఁగా నేఁటికాలమున
కాసామాజికులలోఁ గొంద అనుష్ఠానపరు లగుట తటస్థించినది. అను
ష్ఠానపరు లగుట యనఁగా తాము పరమప్రమాణము లని నమ్మిన

సిద్ధాంతముల ననుసరించి ప్రవర్తించువారగుట. అట్లయిన యనుష్ఠాన
పరులలో నేనొకఁడను. చెన్నపురిరాజధానియందుఁ గాని బొంబయి
రాజధానియందుఁ గాని కాళీఘట్ట రాజధానియందుఁ గాని భరత
ఖండము నందలి మఱి యేయితర దేశమునందుఁగాని బ్రహ్మసమా
జము లనునామమునను ప్రార్థనసమాజము లనునామమునను బరఁగు
చున్న సమస్తసమాజముల యొక్కయు ముఖ్యసిద్ధాంతములు రెండని
చెప్పవచ్చును. అందొకటి సర్వలోకాధిపతియైన యీశ్వరుఁడు
లోకైకపిత యన్న విశ్వాసము; రెండవది జాతివర్ణ మతభేదములులేక
యీశ్వర సృష్టిలోని వారయిన సర్వమానవులును సోదరతుల్యు లన్న
విశ్వాసము. ఈరెండును దాననుష్ఠానపరుఁడు కాఁగలిగినను కాఁజా
లకపోయినను పూర్వోక్తము లయిన సమాజములలోఁ జేరిన ప్రతి
సామాజికునియొక్కయు పరమభావనలు. కేవలమువొక్కప దేశమున
కంటెఁ గార్యాచరణము శ్లాఘ్యతరమనుట నిర్వివాదాంశము గదా!
తాను జేసిన యుపదేశము తనకే యాచరణమునకుఁ బనికిరాని పక్ష
మున మఱియెవ్వరికిఁ బనికివచ్చును? అట్టి వంచకుని మాటయం దెవ్వ
రికి విశ్వాసము కలుగును? పరోపదేశసమయమునం దెల్లవారును
పండితులేయయి యనుష్ఠానసమయము వచ్చినప్పు డాపాండిత్యమును
మూలఁబెట్టెడి యీకాలములో చెప్పినట్లు నడుచుకొనెడు సాహసికుఁ
డొక్కఁడు కలిగినను తదితరులు కాకపోయినప్పటికిని సామాజికు
లందఱైన నాతనిగౌరవించి యాదరింప వలయునుగదా? అట్లుచేయక
వాక్శూరులైన కొందఱు బుద్ధిమంతు లాకార్యశూరులపై వేగిరపాటు
గలవారనియు దూరాలోచన లేనివారనియు దోషారోపణలు చేయుచు
స్వాతంత్ర్యమును విడువఁజూచుట శోచనీయముగదా! ఒకవేళ వృద్ధత్వ
దోషమున మతితప్పి యన్నిటికి సాహసించి పరలోకమునకుఁ బ్రయా

ణముకట్టుకొని యున్న ట్టూహింపఁదగిన నావంటివాని విషయమున నట్టి దోషారోపణము లొకవేళ నంతగా నింద్యములు కాకపోయినను బుద్ధిపటుత్వము గలవిందువయున్నులో నుండి విద్యాధిక్యముచే దూరాలోచన గలవా రనఁదగి యీలోకములో చిరకాలము వర్ధిల్ల నపేక్షించియున్న క్రియాపరుల విషయమున నట్టి యారోపణములు గర్హ్యములు కాకపోవునా? ఓసోదరులారా! మీలో నెవ్వరైన నట్టి యారోపణములు చేసెడివా రున్నపక్షమున, ఈశ్వరు నొక్కసారి హృదయపూర్వకముగాఁ బ్రార్థించి మీపూర్వసిద్ధాంతములను స్మరణకుఁ దెచ్చుకొని మీసోదరులయెడఁ బూర్ణస్నేహమును గనఁబఱుపుఁడు. వ్యాధిబాధచేతఁ గదలలేనివాఁడ నయి కూరుచుండి వ్రాయుటకు సహితము శక్తుఁడనుగాక పరుండియే యీపంక్తులనువ్రాసి మిమ్ము వేఁడుచున్నాను. మమ్మవివేకులగు వేగిరపాటుగలవారినిగా భావింపక సదయదృష్టితోఁ జూడుఁడు. సత్కార్యమునకుఁ బూనుటలోను సత్యము ననుష్ఠించుటలోను వేగిరపాటన నెట్టిది? కాలముకొఱకు వేచుటయన నెట్టిది? ఎప్పుడు సత్కార్యము తేటపడునో దానికిఁ బూనుట కప్పుడే యుక్తసమయము; ఎప్పుడు సత్యము స్పష్టపడునో దాని ననుష్ఠించుట కప్పుడే యుక్త కాలము. తమతప్పును కాలముపైఁ ద్రోయుట యీశ్వరునియందును సత్యమునందును దమకుఁగలభక్తి హీనతకును గౌరవాభావమునకును గుఱుతు. నిజమయిన భక్తిపరుఁ డెప్పుడు నిట్టిమాటలనఁడు. కొందఱు మహానుభావులు సమయమువచ్చువఱకును తామేమో లోకోపకార ధురీణు లయినట్టును భక్తాగ్రగణ్యులయినట్టును నటించుచు లోకమునుభ్రమింపఁజేయుచు శోధన వచ్చినప్పుడు తెర వెడలివచ్చి ప్రపంచిక నాట్యరంగమున తమస్వాభావిక వికృతవేషములతోఁ గనుపట్టుదురు. వయిమాటలు కొంత్యభీరు

లయినయట్టి వేషధారులనోట వెడలవలసినవిగాని భక్తిలేశభూషితు
లైన నిష్కపట హృదయులనోట వెడలవలసినవి కావు. భక్తులోకా
భీష్టప్రదాత యైనయీశ్వరుఁడు పరిశుద్ధాస్తికులయినభక్తుల హృద
యములయం దట్టికలఁపులు పొడమకుండఁజేసి, మానవదౌర్బల్యము
చేత తాము ధర్మచరులు కాలేకపోయినను ధర్మచరుల నాదరించునట్టి
సద్బుద్ధి వారి కందఱికిని పుట్టించునుగాక!

నేను వర్ణభేదమును పాటింపక సర్వవర్ణసమభావమును పూను
టచే సామాన్యముగా సంఘసంస్కారమునకును ముఖ్యముగా వితంతు
వివాహ సంస్కారమునకును నష్టము కలిగె నని కొందఱు భావించు
చున్నారు అది యెంతమాత్రమును సరికాదు. ఎప్పుడును లోకములో
నేసంస్కారమును తనయొక్క న్యాయబలమునుబట్టి నిలిచియుండును
గాని యొక్క మానవమాత్రుని జీవితమునుబట్టి ప్రబలదు. ఈశ్వరేచ్ఛ
చేత నావంటి దుర్బలుఁడు సహిత మొకానొకప్పుడు సంస్కార ప్రాబ
ల్యమున కొకపనిముట్టుగా నుండవచ్చునుగాని యాతని తోడనే యా
సంస్కారము నశింపదు. ఎప్పుడును ప్రతీక్షింపని స్థలములనుండి
ప్రబలులైన సంస్కారపక్షావలంబు లనేకులు బైలుదేఱి సహస్ర
గుణము లధికముగా దానిని కొనసాగింపవచ్చును. ఈశ్వరఘటనలు
దురూహ్యములుగదా! ఇంతకును వర్ణవైషమ్యమును విడుచుటచేత
నేను సంస్కారపరాయణత్వము నెంతమాత్రమును విడిచిన
వాఁడను గాను; ఈశ్వరపుత్రిక లయిన హిందూసుందరు లందరును
నూతన సంబంధమునుబట్టి నాకు మఱింతదగ్గరవా రయిన తోఁడఁ
బుట్టువు లగుటచేత వారిస్థితిని బాగుచేయుటకయి మఱింత యెక్కువ
పూనికతో పాటుపడుట నాకుఁ బరమకర్తవ్యముగా నేర్పడియున్నది.
సామాన్యముగా స్త్రీలస్థితిని ముఖ్యముగా వితంతువులస్థితిని బాగు

వలయుచు ప్రయత్నములో నీకముంచుమ నాశక్తిని యుక్తిని నాకాయ
మును ధనాదాయమును వలసినచో నాజీవితమును ధారవోయుట
కయి నేను సంసిద్ధుఁడ నయియున్నాను. వివాహమాడ నపేక్షించు
వారుగాని విద్యాలాభము పొందఁ గోరువారుగాని యథాపూర్వక
ముగా నేను గట్టించిన గృహమునందు వసించి స్వాభీష్టమును బడయు
చుండ వచ్చును. అట్టివారు నాతోఁగలసి భోజనము చేయక వంతుల
వరుసను స్వయంపాకమును గావించుకొని సుఖించుచు నాయాతిథ్య
సత్కారమును యథేచ్ఛముగా ననుభవింపవచ్చును. ఏకేశ్వరారాధ
నము నంగీకరించి విగ్రహారాధనమును త్యజించి జాతివైషమ్యాభావ
మును భజించుటచే సంస్కారపక్షమునఁ బనిచేయుటకే నాకర్హతలే
దని యీయాస్తికశిఖామణు లయిన యపూర్వసంఘసంస్కార ప్రియులు
కొందఱు ఘోషించుచున్నారఁట! వారు ఘోషించునట్లు వారియాద
రణము క్రిందఁ బని చేయుటకును వారిసాంగత్య భాగ్యము ననుభ
వించుటకును నేనర్హుఁడను కాకపోవచ్చును. ఇటువంటి పరార్థపరులు
లక్షమంది నన్ను త్యజించినను నాసేవ యంగీకరించుట తమ గౌరవ
మున కర్హముకా దని భావించినను, ప్రభువులకెల్లను ప్రభు వయిన
సర్వేశ్వరుఁడు నన్ను త్యజింపక నాకభయహస్త మిచ్చి స్వదేశక్షేమా
ర్థముగా నాసేవ నర్పించుటకుఁ బురికొల్పుచు నాకుఁ బ్రాపయి
చెంత నిలిచియుండఁగా నాధర్మమును నిర్వహించుటకు నే నట్లనర్హుఁ
డను గాకపోదును; ఈశ్వరబలము లేక లోకములో నేసత్కార్య
మును సంపూర్ణసాఫల్యము నొందనేరదు. సర్వశక్తుఁ డయిన యీశ్వ
రుఁడే నాకు ముఖ్యబలమయి యుండఁగా నశక్త మానవులతోడ్పాటు
కొందఱిది లేకపోవుటవలన నాపని కేలభంగము వచ్చును? ఇప్పుడు
పతాపోక్తులుఁ పలికెడి యీ యసహాయవాక్శూరులవంటి వారియొక్క

యౌదార్యమును ధైర్యమును నేను ముప్పదిసంవత్సరములనుండి చూచు చున్నాను. బూటకపుమాటలబుంగ లైన మహావాక్యశూరులు పలువురు ప్రసంగములు కావలసివచ్చినప్పుడు సభాభవనములు మాఱు మ్రోయునట్లు మేఘగంభీరభాషణములతో మహాఘోషము చేసినను కార్యములు కావలసివచ్చినప్పు డేమూలను గానఁబడకున్నారు. ఇట్టి వాక్శూరులు కార్యశూరులయి సంస్కారదీక్ష వహించి దేశమును శతాబ్దములనాటి యగాధదురాచార పంకమునుండి యుద్ధరించుచుఁ దమవీరత్వమును గనఁబఱుచునప్పుడు పైనుండి చూచుచు నాకంటె నెక్కువయానందమును బొందువా రింకొకరుండరు. ఈమహనీయుల కొకవేళ నాచేసెడియల్ప సేవకూడ నంగీకార్య మయినయెడల వద్దనను దుర్బలుఁడను నైన నేనును నాకీశ్వరుఁడు ప్రసాదించిన యల్పబలమును శక్తివంచనలేక వినియోగింప సంసిద్ధుఁడనయి యున్నాఁడను. మాటల కేమి? మూఢులముందఱను దురభిమానదూషితుల ముందఱను బోటుమాట లెన్నియైనను బలుకవచ్చును. ఈశూరాలాపముల సత్యమును కార్యమువచ్చినప్పుడు కనఁబఱచి నప్పుడుగదా యీవానేక శూరులమగతనము తేట తెల్లమగును! మూఢజనసమ్మతముగాని యొకసంస్కారమునకుఁ బూనినచోఁ భూషించుమిత్రులు దూషించునప్పుడును, సేవించుసేవకులు బాధలు గావించునప్పుడును, ఆహ్వానపత్రికలు పంపు మతాచార్యులు బహిష్కారపత్రికలు పంపునప్పుడును, ఈశ్వరభక్తివలనఁ గలిగెడి యసమానబల మొక్కటియే తోడు పడును గాని యదిలేనినాస్తికత్వాదు లేవియు తోడుపడవు. సంఘసంస్కారుల మయితిమని సంతోషపడెడి యోమిత్రులారా! పృథాగర్వాలాపములు పలుకక కార్యపరుల యెడల నించుక సహనము వహింపుఁడు. తమ సంస్కారములేక సంఘ సంస్కారముగాని మఱియే యితరసంస్కా

రముగాని జయప్రదముగా సాగదని చిరకాలానుభవము వలన నేను దృఢముగా దలఁచుచున్నాను. మీరు పడుచున్న భ్రమలలోనే నేనును దగులుకొని యుండి మతవిషయము లయిన నావిశ్వాసములను గొన్నిటిని గార్యములలోఁ జూఁపక యాత్మవంచకుఁడ నయి వితంతువివాహ సంస్కారము చెడు నని కడచిన యిరువదియైదు సంవత్సరముల నుండి యీశ్వరవంచకుఁడ నయి ప్రవర్తించినాఁడను. ఇట్లు చేసినను వితంతువివాహ సంస్కార మిప్పు డించుమించుగా నారంభదశలో నున్నట్లే యున్నదిగాని యెక్కువయభివృద్ధిని బొందఁగలిగినది గాదు. ఇప్పుడును పట్టపరీక్షలం గృతార్థు లయిన విద్యావివేక సంపన్నులు వితంతువివాహములను సంస్కార కార్యపట్టికలో నుండి తీసివేయవలయు ననుచున్నారు; వితంతువివాహము లాడినవారిలో భోజనము చేసినవారికి స్వాము లిప్పుడును బహిష్కారపత్రికల నంపుచున్నారు. శూరాలాపము లాడు సంస్కారప్రియు లిప్పుడును వెనుకటివలెనే భయపడుచున్నారు. ఇంతకాలము నా యౌవనమును బలమును ధనమును విద్యను బుద్ధిని వితంతువివాహవక్షమునఁ గొంత యుపయోగించియున్నాను. ఇఁక ముందును నా దేహములో నూపిరియున్నంతకాల మీపనిని విడువను; నాకంత్యదినములు సమీపించుచున్నవి. దక్షిణ హిందూస్థాన బ్రహ్మసమాజమునకుఁ బ్రధానాధ్యక్షుఁడగా నుండి యీశ్వరునియొక్క పరస్పరభ్రాతృభావమును ఘోషించుచు నాత్మవంచకుఁడను లోకవంచకుఁడను భగవద్వంచకుఁడను నయి దేహము త్యజించుట కిష్టములేనివాఁడ నయి యీ లోకసామాన్యసౌభ్రాత్రమున కీవృద్ధదశలో సాహసించినాఁడను! ఇహలోకయాత్ర నాకు నేటితోనే ముగియవలసియున్నను పరవంచకత్వము విడిచి సత్యము ననుష్ఠించి యీశ్వరసామీప్యమును గొంత యెక్కువగాఁ బొందఁగలిగితిని

గదా యన్నంత సంతోషముతోను తృప్తితోను దేహమును చాలించె దను. ఈశ్వరుఁడు నాకు సంపూర్ణ మనశ్శాంతిని గలిగించునుగాక! నావంటివారి నిదర్శనమువలన లోకమునకు మేలుకలుగునట్లు చేయును గాక! నామిత్రులు నన్ను మన్నించి నాయందు తొంటిసుహృద్భావ మునే చూపుదురుగాక!

కం— వీరేశలింగము.

సన్మతము. 1-4-08.

•••○•••

ఎల్లవారును తామవలంబించిన మతమే యుత్తమ మయిన దనియు దానివలననే ముక్తిగలుగు ననియు చెప్పుచున్నారు. ఎల్ల వారును తామనుసరించెడు మతము గాక యితరమతము లన్నియు హేయము లనియు నరక హేతువు లనియు ఘోషించుచున్నారు. గ్రామదేవతలయెదుట కోళ్ళయొక్కయు మేఁకలయొక్కయు గొంతు కలు కోసి యానందించు జీవహింసాపరుఁడును తనయాధమతమే సన్మత మనుచున్నాఁడు. తులసిపూసలతావళములు ధరించి లలాటము నిండ తిరుమణినామములు తీర్చి శంఖచక్రముద్రలతో బుజములు కాల్చుకొను వీరవైష్ణవుఁడును తనదే యుత్తమమత మనుచున్నాఁడు; రుద్రాక్షమాలలు వాల్చి మొగమునిండ విభూతి పూసికొని నాలుక కును బుజములకును శూలములు గుచ్చుకొని నిప్పులుత్రొక్కు వీర శైవుఁడును తనదే సర్వోత్కృష్టమత మనుచున్నాఁడు; సూర్యోద యము మొదలుకొని సూర్యాస్తమానమువఱకును కర్మలలో మునిఁగి తేలుచు నుపవాసాదులచే బాధపడు పరమఛాందసుఁడును తనదే

శ్రేష్ఠమతి మనుచున్నాఁడు. ఇంక నీలాగున నెవఁడి వాఁడే సన్మత
మని సంస్తుతించుకొనుచున్నప్పుడు సత్యమైన సన్మత మేదో తెలిసి
కొనుసాధన మేమున్నది? ఒకవృక్షము మంచిదో చెడ్డదో దానిఫల
ములవలననే తెలిసికొనవలసినట్లు మతమహావృక్షమునుసయితము దాని
ఫలములవలననే సంశోధించి నిశ్చయింపవలసి యుండును. వృక్షము
యొక్క శ్రేష్ఠతను నిర్ణయించుట ఫలములయొక్క రంగును బట్టియు
గొప్పతనమును బట్టియు మాత్రముకాక వానివలన దేహమునకుఁ గలి
గెడి యారోగ్యసౌఖ్యములనుబట్టి నిర్ధారణ చేయవలసి యుండును.
పండు మంచిరంగును స్థౌల్యమును గలదయినను దేహమున కనా
రోగ్యకర మయి బాధను కలిగించునది యగునేని, అట్టిదుష్ఫలముల
నిచ్చువృక్షమును వివేకి యయినవాఁడు సద్వృక్షమని చెప్పజాలఁడు
గదా? అప్రకారముగానే మత మహావృక్షముయొక్క ఫలము లింద్రి
యాకర్షకములును బహుజనాదృతములు నయినంతమాత్రముచేత
నాత్మ కానందదాయకములును పుష్టికరములును గానియెడల తన్మత
మును సన్మత మని వివేకిలోకము పరిగణింప నేర్చునా? సన్మతకల్ప
తరు వెప్పుడును సర్వజనసంతతానందదాయకము లైన సత్ఫలముల
నిచ్చునది యయి యుండును. సర్వజనానందకరము లయిన సత్ఫలములు
సత్యము న్యాయము ప్రేమము మొదలయినవి. ఇట్టి యమూల్యసత్ఫల
ములను లోకమునకు వెదచల్లు మతమహాకల్పమహీరుహమునకు
మూలము సత్యన్యాయదయాస్వరూపుఁ డైనపరమేశ్వరుఁడు. మధుర
ఫలభరిత మయినమహావృక్షము నాశ్రయించి సుఖించుపక్షులవలె
సమస్తకల్యాణగుణపరిపూర్ణుఁ డైన పరమేశ్వరునికారుణ్యాతిశయము
చేత ననంతదివ్యఫలముల నొసఁగు సన్మతకల్పభూరుహము నాశ్ర
యించి నిత్యానందామృతరసపానసౌఖ్యము ననుభవించుచు కృతార్థులు

కావలసినవా రీశ్వరసంతతి యనఁదగిన మానవకోటి. సకలజనులను ప్రేమించుచు రక్షించుచు సమభావమున సౌఖ్యానందములఁ బ్రసాదించు పరమేశ్వరుఁడు మన పరమపిత. తదీయసంతతియైన మానవకోటి పరస్పరభ్రాతృభావముతో నన్యోన్యసుఖాభివృద్ధుల కయి పాటుపడుచు సమస్తవిషయములలోను లోకపితయొక్క యాజ్ఞ ననువర్తించుచు తదనుగ్రహమువలననే యానందము నొందవలసిన సోదరీసోదరబృందము. పరమపితయైన యీశ్వరునితోడ తత్సంతతియైన మానవసంతతిని దృఢముగా బంధించెడు ధర్మానుబంధమే మతము కాఁబట్టి సత్యమతావలంబకులైనవారికి లోకమంతయు నేకకుటుంబము. పురుషు లందఱును సోదరరత్నములు; స్త్రీలందఱును సోదరీమణులు. జాతివర్ణద్వేషములను బూనక యెల్లవారియెడలను సౌభ్రాత్రము వహించి పరులను తనవలె భావించి ప్రేమించి స్వప్రయోజనపరత్వమును విడిచి పరార్థపరుఁడయి వర్తించుట మానవధర్మము. అదియే యీశ్వరప్రీతికరము; అదియే పుణ్యము; అదియే శాశ్వత సుఖదాయకము. దేశభేద మతభేదములనుబట్టి జాతివర్ణద్వేషములను వహించి జనులను పగవారివలె భావించి గర్హించుచు పరోపకారచింతను విడిచి స్వార్థపరుఁడయి వర్తించుట మనుష్యప్రకృతి కనర్హమైన యధర్మము; అదియే యీశ్వరద్రోహము; అదియే పాపము; అదియే శాశ్వత దుఃఖదాయకము. ఈశ్వరేచ్ఛనే తనయిచ్ఛనుగాఁ గైకొని భగవత్ప్రీతికర మగునట్లుగానే సమస్తకార్యముల నాచరించుచు సర్వప్రయత్నములచేతను పాపమార్గమును పరిహరించుచు పుణ్యమార్గముననే సంచరించుచు తాను సుఖించుచు లోకమును సుఖింపఁజేయునట్లు మనుష్యుని నడుపుటయే మతమువలనఁ గలుగవలసిన ప్రయోజనము. తాను సుఖించుటకును పరులను సుఖింపఁజేయుటకును సత్యము

న్యాయము కారుణ్యము మొదలయిన సుగుణరాజములే పరమసాధనములు. ఈసాధన కలాపమును ననవరతము ధరించి తదనుగుణముగా వర్తించు మహానుభావులే నిత్యసత్య వ్రతులును న్యాయైకావలంబులును భూతదయాపరులును నయి నీతిమంతు లనఁబడుదురు. నీతిని ప్రోత్సాహపఱుపని మతము సత్యమతము కాదు; నీతిబాహ్య మయిన మతము సర్వానర్థదాయక మయిన దుర్మతము. నీతిబలముచేతనే దేశ మభివృద్ధి చెందవలెను; ఎప్పుడే దేశ మున్నతస్థితికి వచ్చినను దేశవాసులనీతిసంపద చేతనేకాని వేఱుకారణముచేతఁ గాదు. నీతిమంతుఁ డొక్కఁడే నిక్కమైన యీశ్వరభక్తుఁడు, ఆనందబాష్పములు విడుచుచు దినమునకు వేయిప్రార్థనలు చేయువాఁ డయినను నీతిమాలిన వర్తనము గలవాఁ డగునేని, ఆ యీశ్వరవంచకుఁడు భక్తుఁడు గాక భ్రష్టుఁ డగును. నీతియే యీశ్వరగుణభూషణము; ఈగుణభూషణములలో కారుణ్యము శిరోభూషణము. పైని జెప్పినదానివలన సన్మతమునకు ప్రధానాంగములు రెండని యేర్పడుచున్నవి. అందు మొదటిది యీశ్వరపితృభావనయు తద్భక్తియు నయి యున్నది; రెండవది సర్వజనభ్రాతృభావనయు తదుపకారము నయి యున్నది.

సర్వాభివృద్ధులకును మతమే మూలాధారము. ఈశ్వరభక్తి లేక సత్కార్యాచరణబుద్ధి పుట్టదు; సర్వజనసౌభ్రాత్రము లేక సత్కార్యాచరణము కలుగదు. నిక్కమైన జనసౌఖ్యమునకు మొట్టమొదట మతము పరిశుద్ధమయి శుభదాయకము కావలెను. అది నీతిబాహ్యమయి కలుష మయినయెడల సమస్తాభివృద్ధి భంజక మయి యశుభదాయకమగును. కాఁబట్టి స్వాభివృద్ధిని దేశాభివృద్ధిని గాంక్షించెడు పుణ్యపురుషులు మతమునందుఁ బ్రవేశించిన యపరిశుద్ధతలను దొలఁగించి దానిని నిష్కళంకముగాఁ జేయ పాటుపడవలెను. జనులంద

యును సత్యాదరము కలవారు కావలెను; ధర్మపరులు కావలెను; దయాళువులు కావలెను; సత్కార్యశూరులు కావలెను. మనము చేసెడి ప్రతిసత్క్రియను ఫలనిరపేక్షముగా ననఁగా, ధర్మ మనియు నీశ్వర ప్రీతికరమనియుఁ జేయవలెనే కాని దానివలనఁ గలుగఁ బోయెడు లాభనష్టముల నాలోచించి కాదు. మనకు ధర్మమును కర్తవ్యమును నగుపనిని బాధలెన్నివచ్చినను గణింపక పరమేశ్వరప్రీత్యర్థముగా చేసి తీఱవలెను. అట్లు చేసెడిమనుష్యుఁడే నిజ మయిన యాత్మగౌరవమును భగవద్భక్తియుఁ గలవాఁడుగాని తదితరులు గారు.

సత్యమునం దాదర మెట్లో యట్లే భగవద్భక్తి గలవారెల్ల న్యాయమునందు సహితమాదరముగలవారయియుండవలెను. మనదేశ మునందగ్రవర్ణములవారధమవర్ణములవారియెడలను, పురుషులు స్త్రీల యెడలను, ఎన్నెన్నియో యన్యాయములను జేయుచున్నారు. మాల మాదిగ లయినపంచముల విషయ మటుండఁగా శూద్రులవిషయమున నడచు చున్నయన్యాయములను దలఁచుకొన్నను న్యాయదృష్టిగలభగ వద్భక్తులకు తలవంపులుగా నుండును. సోదరులుగా నుండవలసిన మానవజాతిలో కొందఱు మఱికొందఱిని మృగములకంటెను హీనముగాఁ జూచుచు నవమానించుచుండుట మతమునకంతకు నవమానకరము. మానవజాతికంతకు నపకీర్తికర మయిన వర్ణవైషమ్య మహాకళంకము మతమునుండి తొలఁగింపఁబడునఱకును మనదేశము బాగుపడనేరదు; మనదేశస్థులు స్వాతంత్ర్యలాభముల ననుభవింపఁ జాలరు. మనదేశ మందు స్త్రీలవిషయ మయి నడచెడి యన్యాయము లింతకంటెను ఘోరతరము లయి యున్నవి. పురుషుల కర్ధాంగులనఁ బడెడియబలలను విద్యావిహీనులనుగా జేసి, ఆడుకొనెడి దినములలోనే వివాహ మనెడి శ్వర దాస్యముపాలుపఱచి బాలవితంతువుల నామరణమును దీఱనివ్యథ

కొప్పగించి, పెట్టుకు కడగండ్లను దలచుకొన్న న్యాయబుద్ధియు నీశ్వర భక్తియుఁగల వివేకుల హృదయములు కంపమొందవా? వారికంట వెడలెడి యశ్రుజలము లొక్కచోటఁజేర్పఁగలిగితిమా యెన్నియో మహాసముద్రము లేర్పడకపోవు. స్త్రీలను తమస్థితికిఁ దీసికొనిరాక యజ్ఞానాంధకారమున ముంచి దుస్స్థితిపాలు చేసెడి యపయశమును దొలగించుకొన్ననేగాని మనవా రెప్పటికిని నాగరికు లనఁదగినవా రను భవించుచున్న శుభస్థితిని బొంద శక్తులుకారు. అబలలయిన, యాఁడు వారి నేడిపించి సుఖింపఁ గోరువీరులు తాము బాగుపడనేర్తురా? ఈశ్వరభక్తిలేశముగల పురుషనామధారు లందఱును శోచనీయమైన యీపాపపంక మింకువఱకును నిదురపోకుందురుగాక!

ఇటువంటి యనంతములైన యన్యాయములను రూపుమాపు టకును ప్రజలయభివృద్ధిని పెంపు చెందించి వారిని సుఖులనుగాఁ జేయుటకును కారుణ్యమమోఘసాధనము. ఈకారుణ్యమును వృద్ధి పొందించుకొనుచు పరోపకారకృత్యములయం దెంతయెక్కువగా వర్తించుచుండునో భక్తుఁ డంతయెక్కువగా నీశ్వరసామీప్యమును బొందుచు దేశమును పాపపంకమునుండి యుద్ధరించి విముక్తిమార్గ మున నడపింప శక్తుఁడగును. దేశారిష్టకరము లైన యిట్టికళంకముల వారింపఁగలిగినఁగాని మతము పరిశుద్ధమయి సన్మతమని పేరువడయ నర్హముకాదు. పరమదయాళుఁడైనపరమేశ్వరుఁడు నిర్దుష్టమయిన సన్మతమును దేశమునం దంతటను వ్యాపింపఁజేయునుగాక!

గృహము — భూతలస్వర్గము. 1 - 4 - 08

ఆదికాలమునందు మనుష్యులు మృగప్రాయులయి, మృగముల తోడిపాటుగా నరణ్యములందు వసించుచు, కందమూల పర్ణఫలభక్షణము చేయుచు, చెట్లనీడనో గుహలలోనో విశ్రమించుచు, భార్యాది బంధము లేక యిచ్చవచ్చినవారితోఁ గలియుచు, అనాగరికు లయి యుండెడివారు. కాలక్రమమున మృగప్రాయత తొలఁగి, సభ్యతకొంత గలిగి, వివాహానుబంధసంసారభారము మీఁద పడినతోడనే సుఖావాసమునకు గృహము కావలసిన యావశ్యకత సంభవించెను. గృహమేర్పడి గృహస్వామ్యము కలిగి నప్పుడు గృహము గలపురుషుఁడు గృహియు స్త్రీ గృహిణియు నయిరి; అప్పుడా పురుషుఁడు భరింపవలసినవాఁ డగుటచేత భర్తయు స్త్రీ భరింపఁబడఁదగిన దగుటచేత భార్యయు నయిరి. అట్లు గృహయాజమాన్యము భార్యాభర్తలయందు సంక్రమించినందున పురుషుఁడు గృహపతియు స్త్రీ గృహపత్నియునయి సంసారచక్రమున కుటుంబపాలనమునందు గృహమునకు వారిరువురును రాజును రాణియునయి సంసారసుఖము ననుభవించుచు నానందింపఁ గలవారయిరి. స్త్రీపురుషులలో నన్యోన్యమైత్రియు పరస్పరానుకూల్యమును గలిగి గృహపాలన మైకమత్యముతో నిర్వహింపఁబడునప్పుడు సంసార మమృతతుల్యమయి సమస్తసుఖావహ మయి సకలసద్గుణోత్తేజకమయి యత్యంతస్పృహణీయ మగును; అప్పుడు గృహము భూతలస్వర్గ మగు ననుటకు సందేహములేదు. అనిర్వాచ్యానందము గృహమునందే యుదయించును; శుద్ధవర్తనము గృహమునందే యారంభ మగును; స్వప్రయోజనత్యాగము గృహమునందే పుట్టును; ఈశ్వరభక్తి గృహమునందే యంకురించును; పరోపకారబుద్ధి గృహ

మునందే జనన మొందును. ఇవి యువి యునవేల? మానవానంద సౌఖ్యఫలములకు మూలము లయినసమస్తసద్గుణాలతలును గృహాల వాలములనే మొలకలెత్తి పెంపొంది బయలఁ బ్రాఁకి కాలక్రమమున లోకమెల్ల నల్లుకొనును. ఇట్టిగృహమునందు పురుషునిపాలిటి భాగ్య దేవతయు, అర్ధాంగి యగుటచే సమసుఖదుఃఖభాగినియు, ఆరోగ్య భాగ్యకారిణియు, దుఃఖనివారిణియు, నయిన యిలురాణి నిరంకుశాధి కారముతోఁ గాక యనురాగపూరితము లైన కటాక్షవీక్షణముల తోను ప్రేమాస్పదము లైన మృదుమధురవాక్యములతోను రాజ్యము చేయును. సహధర్మచారిణి ప్రేమానుపూర్వకముగాఁ జేసెడి యుప చారములును సరససల్లాపములును సమస్తశ్రమలును మఱచునట్లు చేసి యనిర్వాచ్య మైన హృదయానందమును గలిగించును; తప్పటడుగు లిడుచు వచ్చీరాని తొక్కుపలుకులు పలుకుచు వచ్చి వయిని ప్రక్కను బడి మురిపములుచూపు శిశువుల ముద్దుమోములును వారి మంద హాసములును నేత్రానందముచేయును; పగలెల్లను బయట పనిచేసి యలసిసొలసి సాయంకాల మిల్లు చేరవచ్చునప్పటి కెదురుగావచ్చి నవ్వుమొగముతో నిరుపైపుల చేతులుపట్టుకొని లోపలికిఁ గొనిపోయి కిలకిలలాడు బిడ్డల గారాపుమాటలను, ఉల్లము చల్లచేసి మనఃక్లేశ మును బాపి సంతోష మొసఁగెడి ప్రియకాంతయొక్క సవినయోప చార వాక్యములును, సంగీతముకంటెను మధురతరముల శ్రావ్యము లయి శ్రవణరసాయనము లగును.

నిరంకుశబుద్ధిప్రచారులగు కవికుమారులువర్ణించిన స్వర్గమును పయినుండి క్రిందికిదింపి మనభూలోకగృహములయందు పెట్టిరేమో యనునట్లు పయిమాటలవలనఁ గనఁబడినను, పరీక్షించి చూడఁగా కవిశిఖామణులు కావ్యములయందు వర్ణించిన నరకమును క్రిందినుండి

పయికెత్తి యీభూలోక గృహములయందు పెట్టిరేమో యనునట్లు బహు గృహములు కానఁబడుచున్నవని కొంద అనుభవశాలులు వలుకవచ్చును. భూలోకనరకము లనఁదగిన గృహములు పెక్కులుగలవు గాని యవి యట్లుండుట స్వాభావిక గుణముచేతఁగాక యస్వాభావిక దోషముచేత తటస్థించినదని చెప్పవలసియున్నది. గృహము స్వర్గమువలె నుండక నరకమువలెనుండుటకుఁగల యస్వాభావిక దోషమేమి? నిజముగా గృహము భూలోకస్వర్గమువలె నుగుటకు గృహియు గృహిణియు నెట్టివారుగా నుండవలెను? అన్న యంశము విమర్శనీయముగానున్నది. లోకములో సుఖపడఁ దలఁచుకొన్న వారందఱు విద్యావివేకములు గలవారుగాను సత్యసంధులుగాను, ధర్మరతులుగాను, నీతిమంతులు గాను, భూతదయాపరులుగాను, ఈశ్వరభక్తి గలవారుగాను, సద్వర్తనులుగాను, ఉండుటచేత గృహస్థుఁ డట్టి సుగుణసంపద గలవాఁడుగా నుండవలెను. గృహి యట్టివాఁడు కావలసినచో నింక గృహిణి యెట్టిదిగా నుండవలెను?

భర్తతోడిపాటుగా మొట్టమొదట భార్యయు విద్యావతి యయి యుండవలెను. కొందఱు బుద్ధిమంతులు తాము విద్యావంతులయ్యును భార్యలను మూఢురాండ్రనుగానుంచి వారు గుణవంతురాండ్రు కావలెనని కోరుదురు. సదసద్వివేకము కలిగించెడు విద్యలేనియెడల సుగుణము లెక్కడినుండి వచ్చును? ఆవుకు మేత వేయక పాలీయవలె నన్న నెట్లు పోసఁగును? కొందఱుమహానుభావులు చదువుకొన్న భార్య పరపురుషుల కుత్తరములు వ్రాయఁగలుగునని వలుకుచు మూఢవనిత గుణములను మెచ్చుకొందురు. కుంటివాడు నృత్యముఁ జేయుచుండఁగా గ్రుడ్డివాఁడు సంతోషించినట్లు మూఢకాంతల కౌశలమును మూఢకాంతులు మెచ్చుకొని సంతోషపడనిండు. చదువుకొన్నవాఁడు

మాత్రము తన యర్ధాంగిని చదువెఱుఁగనిదానినిగా నుంచుకొందును గాక! భార్యాభర్తల దిద్దఱిది యేకదేహ మనిచెప్పుటచేత నందర్ధభాగ మయిన స్త్రీశరీరము విద్యాభావముచేత పశుశరీరముగాను, అర్ధభాగ మయిన పురుషశరీరము విద్యాప్రభావము చేత మనుష్య శరీరము గాను, ఉన్నయెడల నట్టిశరీరము పక్షవాతబాధితదేహమువలె బాధ పడక యెట్లు సుఖపడఁగలుగును? "విద్యావిహీనః పశుః" అన్న యార్యోక్తిని విననివా రెవ్వరు? పశువాస మైనగృహము మహా రణ్యముగాక మనుష్యశరణ్య మెట్లగును? మూఢాంగనలతో నిండి యున్న గృహములు భూలోకనరకము లగుట యొకవింత కాదు. చదువుకొన్నభర్తకు చదువుకోనిభార్యబాధ గలయింటికడ నుండునంత యసౌఖ్యము మఱియొక్కడ నుండదు. అట్టిభర్త కిల్లేనరకము. బయట ప్రసంగములలో సింహమువలె ససహాయ శూరుఁడుగా నుండు విద్యాధికుఁడు మూఢభార్యాపిశాచావాస మైనస్వనివాసమునకు రాఁగానే తనప్రసంగములను తన్నును మఱచి యింటికడ ససమాన భీరువయి భయముచే వడఁకుచు పిల్లిపిల్లవలె మూలమూలల నొదిగి యుండవలసినవాఁ డగును. సభాభవనములో నెత్తిననోరు స్వభవన ములో నెత్తినపక్షమున మఱునాఁటినుండి బ్రతుకులేదు. చదువు గల భర్తకును చదువులేని భార్యకును సద్విషయములయందు సంభా షణ ముండదు; సత్కార్యములయం దైకమత్య ముండదు.

సత్యమైనసౌఖ్య ముండదు; సంతోష ముండదు. ఏసౌఖ్యము లేకపోయినను తగవులాట యైనను లేకుండ బయలఁబడవలెనని కోరెనా, యతఁ డింట నున్ననాలుగుగడియలును తన విద్యాధికవేష మును మార్చి మూఢవేషమును వేయవలెను. ఇట్టిగృహములు భూలోకనరకములుగాక స్వర్గము లెట్లు కాఁగలుగును?

విద్యావివేకశోభితు లయినసుహృదులారా! మీగృహములు భూతలస్వర్గములు కావలెనన్నకోరిక మీకున్నపక్షమున మీతోసమానముగా మీవామాంగులను విద్యావతులనుగాఁ జేయ సర్వవిధములఁ బ్రయత్నింపుఁడు. వారిని మూఢత్వములో ముంచియుంచి మీరెప్పుడును పైకి తేలఁజాలరు. అజ్ఞానసముద్రమునుండి విద్యాప్లవముచేత వారిని తేల్చిన మీరును తేలి దరిచేరఁగలుగుదురు; అట్లుచేయని యెడల మీరును వారితో మునిఁగి యడుగంటుదురు. మీరు బాగుపడఁ గోరితిరా వారిని బాగుచేయుఁడు. స్త్రీలబాగే పురుషుల బాగు; స్త్రీలయోగే పురుషులయోగు. వారి నజ్ఞానాంధకారమునుండి వెడలించి కన్నులు తెఱపించి వెలుతురులో పెట్టితిరా వారు మీతోడ నడచి యిహలోకయాత్రయందు సహాయురాండ్రయి మిమ్ము నిత్యానంద పదవికిఁ జేర్తురు. ఒక్కవిద్యాదానమును మీరు వారికి పూర్ణముగాఁ జేసితిరా, విద్యాప్రభావముచేత వారు సమస్తయోగ్యతలనుబడసి గృహములను నిజమైన భూతలస్వర్గములనుగాఁ జేయ సమర్థురాండ్రగుదురు.

పాపము — ఈశ్వరకారుణ్యము.

ఈ లోకము దుఃఖబహుళమైన దనియు దుఃఖముల కన్నిటికిని జన్మము కారణ మగుటచేత జన్మము లేకుండఁ జేసికొనుటయే పరమార్థమనియు, అదియే ముక్తి యనియు, మనవారు చెప్పుచున్నారు. జరామరణరోగాదులవలనఁ గలుగు దుఃఖములు మనదేహముల నాశ్రయించి యుండుననుటకు లేశమాత్రమును సందేహము లేదు. సర్వకారుణ్యుఁ డయిన యీశ్వరుఁడే లోకమును పాలించుచున్న

మొదల సృష్టిలో నిట్టిదుఃఖము లుండుట యెట్లు పొసఁగునని భావించి సంశయించి నాస్తికులయిన వారును పలువురు గలరు సర్వకారుణ్యుఁడైన యీశ్వరుని రాజ్యములో నిట్టి దుఃఖము లుండుట పొసఁగునా యన్న యంశము విచారణీయ మైనదే. మనకు శరీరములు మాత్రమే యుండి శరీర సౌఖ్యములే పరమార్థము లయినపక్షమున మన సంసార దుఃఖములు నిజముగా నీశ్వరుఁడు సర్వకారుణ్యుఁడగునా యన్న సందేహమును గలిగింపవచ్చును. మనకు క్షణ భంగురము లైన శరీరములుమాత్రమేగాక నిత్యము లైనయాత్మలుకూడ నున్నవి. అందుచేత శారీరిక సౌఖ్యము లనఁగా నింద్రియసుఖములు తుచ్ఛము లయి యనిత్యము లైనవిగాను, ఆధ్యాత్మిక సౌఖ్యములు శ్రేష్ఠములయి నిత్యము లైనవిగాను, ఉన్నవి. ఈద్వివిధ సౌఖ్యముల లోను దేహసౌఖ్యమునకంటె నాత్మానంద మధికాదరణీయ మయి పరమార్థముగా నేర్పడుచున్నది. కాఁబట్టి వివేకులైన వారు నశ్వరము లైన దేహసౌఖ్యములను త్యజించియైనను, అనశ్వరములైన యాత్మానందము నొందుటకయి సదా ప్రయత్నించుచుందురు. లోకములో సాధారణముగా దేహసంబంధ మయినట్టి గాని యాత్మసంబంధ మయినట్టిగాని సౌఖ్యము లీశ్వరాజ్ఞననుసరించుటవలనను దుఃఖము లీశ్వరాజ్ఞనతిక్రమించుట వలనను గలుగుచున్నవి. దేహారోగ్యధర్మముల మీఱుటవలన వ్యాధులు సంభవించును; ఆధ్యాత్మిక ధర్మముల మీఱుటవలన మనోవ్యథలు సంభవించును. కాఁబట్టి వ్యాధులును వ్యథలును అస్వాభావికములును నాగంతుకములు నయి యున్నవి. సౌఖ్యానందములు స్వాభావికములును సుస్థిరములు నయి యున్నవి. మనము స్వభావముచేతి సౌఖ్యము ననుభవించునట్లు చేయుట చే యీశ్వరుఁడు సర్వకారుణ్యుఁ డగుటను సహస్రముఖముల ఘోషించు

చున్నవి. అయినను లోకములో మనకు కష్టములు పెక్కులు గలవు. ఈకష్టములు నొప్పులు, తెవుళ్లు, చావులు మొదలైనవానివలనం గలుగుచున్నవి. ఇట్టి బాధలు మనదేహములకు సంభవించెడు వ్యాధులు మొదలైనవానివలన మాత్రమే కాక మనకు ప్రేమాస్పదులైన భార్యాపుత్రాదులు బంధువులు మిత్రులు మొదలైనవారికి సంభవించెడు రోగములు నొప్పులు మొదలైన దుఃఖములవలనను కలుగుచున్నవి. ఈదుఃఖములు మనము బాధపడుటకు మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడినవిగాక కడపట వానివలన మనకు మేలు కలుగుకొఱకే యుద్దేశింపఁబడిన వగుటచేత నీదుఃఖములవలన పహిత మీశ్వరుని పదుద్దేశమును కరుణాళుత్వమును వెల్లడి యగుచున్నవి. నిప్పు త్రొక్కినప్పుడు గాని ముల్లుగ్రుచ్చుకొన్నప్పుడుగాని కలుగు నొప్పి ముందు జాగరూకులమయి చూచి నడుచుటకు తోడుపడుచున్నది; వ్యాధు లారోగ్యధర్మములను మీఱకుండునట్లు చేయుటకయి తోడుపడుచున్నవి; ఇతరుల యాపదలు జాలి కలిగించి పరోపకారమునకు పురికొల్పుటకయి తోడుపడుచున్నవి.

శరీరసుఖములకంటె నాధ్యాత్మికసుఖము లధికాభ్యర్థనీయము లనియు, స్థిరతరము లనియు, శరీరక్లేశములకంటె నాధ్యాత్మిక దుఃఖము లధిక హేయములనియు నధిక వేదనాకరము లనియు, తెలిపియున్నాము. ఈశ్వరాజ్ఞారూపములైన యాధ్యాత్మిక ధర్మములను మీఱుట పాపమనియు, అనుసరించుట పుణ్యమనియు, వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. ఇహపర సుఖముల నపేక్షించు ప్రతిపురుషుఁడును ప్రతిస్త్రీయును పాపమునకు భయపడుచు సర్వప్రయత్నముల చేతను దాని పొంతకుఁ బోకుండునట్లు పాటు పడుచుండవలయును. పాపముల మనోవాక్కాయ కర్మలచేత స్వవిషయమునను భగవ

తునివిషయమునను చేసెడి యీశ్వరాజ్ఞోల్లంఘనములయి యున్నవి. శారీరక దుఃఖములకంటె పాపరూపము లయిన యాధ్యాత్మికదుఃఖములు ఘోరతరము లని సామాన్యజ్ఞానము గల యెల్లవారును నెఱిఁగి యున్నారు. అందుచేతనే యనేకు లెన్నిదేహబాధలకయినను సహింతురుగాని వానిని తప్పించుకొనుట కయి పాపకార్యమున కడుగిడఁజాలరు. అనేకులు తమవారు దుష్కార్యములు చేసి యపకీర్తిపాలగుటకంటె మృతినొందుట మే లని తలంతురు.

ఇది మంచిది, ఇది చెడ్డది, ఇది చేయఁదగినది, ఇది చేయఁగూడనిది, అనుజ్ఞానము మనలోనుండుటచేత పుణ్యపాపభేద మేర్పడినది. ఈజ్ఞానమే లేకయుండినయెడల పుణ్యపాపభేదమేయుండదు. మనుష్యుఁడొకబాలుని జంపినయెడల నెల్లవారును వానిని పాపాత్ముఁడని భావింతురుగాని, యాబాలునినే యొకతోడేలు మ్రింగిన నెవ్వారును అది పాపము చేసె నని తలంపరు. సర్వజంతువులలో మనుష్యుఁడు శ్రేష్ఠుఁడని భావింపఁబడుట కతనికిఁ గల పుణ్యపాపజ్ఞానమేముఖ్యకారణము. ఇటువంటి సదసద్వివేకమును ప్రసాదించుటయే యీశ్వరుఁడు మనకు చేసినమహోపకారములలోనెల్ల నగ్రగణ్య మయినది. దీని మహిమచేతనే మనము సమస్తజీవరాసులకంటెను మహోన్నతుల మయి తల యెత్తుకొని నిత్యానందము ననుభవింపగలుగుచున్నాము. ఈవిభాగజ్ఞానమే మనము పాపుల మనుచింతను మొట్టమొదట మనహృదయములలో నుదయింపఁజేయున దయినను, పాపచింతయే మనలను నీతిపరులను జేసి శాశ్వతానందప్రద మయిన ముక్తిసౌధము నెక్కించుటకు ప్రధానసోపాన మగుచున్నది. అందుచేత పాపచింత మన కింత మాత్రము నపకారి గాక మనయుత్తమగమ్యస్థాన మైన పరమపదమును జేర్చుటకు సాయమయి మహోపకారి యగుచున్నది. మనము

పాపులమును పతితులమును కానియెడల పుణ్యులమును పావనులమును కాఁగలుగుట సాధ్యము కాదు. పాప మనునది యొకటి యుండఁబట్టియే మనము పుణ్యాపాపభేదములను దెలిసికొని, మనప్రయత్నముచేత పాపమును పరిత్యజించి పుణ్యాపథమునుభజించి యానందింపగలుగుచున్నాము. ఒకఁడు పాపకార్యమును జేయుటకు శక్తుఁడు కాకుండుటలో ఘనత యేమియు లేదు. ఘనతయంతయు పాపమును జేయుటకు శక్తుఁడయి యుండియు తనకుఁగల స్వాతంత్ర్యముచే పాపమార్గమునుబట్టక చరించుటలో నున్నది. పాపపుణ్యవిభేదమును దెలిసినవారయి ఇచ్ఛవచ్చిన దారి ననుసరించు స్వాతంత్ర్యము గలవార మగుటచేతనే యీశ్వర భటుల మనఁదగిన మనము మోహాంధకారబంధురరిపువర్గకంటక దుశ్చింతావిషసర్పసమావృత మైన పాపమహారణ్యమును ఛేదించి దారి చేసికొనుచు మహాపౌరుషముతో ముందుకునడిచి యీశ్వరసాన్నిధ్యము చేరి యనిర్వాచ్యనిరుపమానంద లాభమునొంది సుఖింపఁగలుగుచున్నాము. ఇటువంటి యసమానమోక్షసాధనమును మన కనుగ్రహించి నిత్యానందపదవికి దారియేర్పఱిచిన సదయుహృదయుఁడు సర్వకారుణ్యుఁడు గాక మఱియెట్టివాఁడగును? పాప మను దానినొకటిని గలిగించిన పరమేశ్వరుని కరుణాళుత్వమువలననే మనము పాపభయమునుబట్టి యభయము వేఁడి యీశ్వరునియందుఁజేరి తద్దాసుల మయి యీశ్వరప్రీతికొఱకు తత్ప్రియము లైన నీతియందును సత్యము నందును దినాదినాభివృద్ధి నొందుచుఁ గడపట పరిపూర్ణపరిశుద్ధతను గాంచి యీశ్వరసామీప్యమునొంది మోక్షసామ్రాజ్యమును చూఱగొనఁగలుగుచున్నాము. పాపచింతలనుండియు పాపవాక్కులనుండియు పాపకర్మలనుండియు విముక్తుల మయి ముక్తిపదము నొందుటయే మనము కోరఁదగిన పరమార్థము. దానిని బొందుటకు పాపపరిజ్ఞాన

మును యథేచ్ఛానువర్తన స్వాతంత్ర్యమును పరమసాధనములు. మనయెడలఁగల నిర్హేతుకజాయమానకరుణావిశేషముచేతనే యీశ్వరుఁడు మనకట్టి యమూల్యామోఘసాధనముల దయచేసియున్నాఁడు. ఆయమోఘసాధనములను యుక్తరీతిని మన ముపయోగించుకొను చుండుమేని కాలక్రమమున పురోవృద్ధినొందుచు తుదను పరమార్థమును సాధించి యానందింతుము. అటువంటి నిత్యానందపదవిని బొందుటకు విశేషకాలము కావలసియుండును. ప్రతిపదార్థమును సూక్ష్మస్థితి నుండి యంతకంతకు వృద్ధినొంది కడపట పూర్ణదశను గాంచవలె ననుట యీశ్వరసంకల్పము. అత్యల్పబీజమునుండి యంకురించి కాలక్రమమున పెరిగి మహావృక్షమయి మఱ్ఱిచెట్టు వేలకొలఁది పక్షులకు పండ్లను, నూఱులకొలఁది మనుష్యులకు ఛాయను నియ్య సమర్థమగు చున్నది. మొట్టమొదట నొక చిన్నయూటనుండి యుదయించి యల్ప జలముతో కాలువపాఱి యేఱు కాలక్రమమున వృద్ధినొంది దేశదేశములవెంటఁ బ్రవహించి మహానదియై సస్యములపంటకును జంతువుల స్నానపానములకును మహోపయుక్తమగుచున్నది. ఈప్రకారముగానే మోక్షసామ్రాజ్యము నొందుటకును చిరకాలము పట్టును. ఒక్క కాలదీర్ఘత మాత్రమేకాక దానిని సాధించుటకు బహుకష్టములును పడవలసియుండును. ఏవిషయములోను కష్టములేక ఫలము కలుగదు. ఎక్కువఫలము నపేక్షించువా రెక్కువకష్టములను పడవలెను. కష్టములేక కలుగుఫలము సుఖదాయకము కాదు. నిత్యానందపదవి మనుష్యునకు పరమార్థమయినందున దానిని సాధించి సుఖించుటకయి మనుష్యుఁ డెన్నిశ్రమల నయినను పడవలెను. ఎన్ని శ్రమలకైనను సహించి పరమార్థము సాధించు బుద్ధిని శక్తిని సాధనములను ప్రసాదించిన పరమేశ్వరుఁడు పరమకృపాళుఁడు. లోకములో

పాపముండుటవలన నీశ్వరుని కరుణాభావమున క్షణమాత్రమును శాంతిగలుగదు. ఈశ్వరానుగ్రహమువలన నెల్లవారును నిత్యానంద పదవిని పొందుటకయి నిరంతరకృషిని చేయుదురుగాక!

స్త్రీ విద్య.

ప్రహసనము.

[సుందరి, దమయంతి, సరస్వతి, అను బాలికలు ప్రవేశించుచున్నారు.]

దమ—సుందరీ! నీ విప్పుడు అలా విచారంగా వున్నావేమి? కళ్ళన్నీ వాచిపోయినవి. యేడిచినావా యేమిటి?

సుంద—సఖీ! దమయంతీ! యేమని చెప్పను? రేపటినుంచి బడికి పోవద్దని మాఅమ్మ నన్ను నిర్బంధపెడుతూ వున్నది. అందుచేత యేడ్చినాను.

దమ—చదువు మాన్పించవద్దని పెద్దాయన మీ తాతగారయినా కూతురిని కొంత కూకలువేసినారు కారటే?

సుంద—తాతగారెవరే? నాకు తాతగారు లేనేలేరు.

దమ—మొన్న నేను మీకోసం మీయింటికి వచ్చినప్పుడు మంచం మీద కూర్చున్నాయన మీతాతగారు కారటే? ఆయన మీ అమ్మతాతగారా యేమి?

సుంద—కారే.

దమ—యెవరూ కాకపోతే నీకాయన యేమవుతారే?

సుంద—(చిరాకుతో) యేమవుతారో నన్నడుగకు.

దమ—నిష్కారణంగా నామీద చిరాకుపడుతావేమే? — సరస్వతీ! నే నేమి తప్పుమాట అన్నాను? మీయింట్లో వున్నముసలాయన యెవరంటే, సుందరి ఆలా చిరాకుపడుతుందేమే?

సర—ఆహాహాహా! నెల్లాళ్ళబట్టి సుందరితో స్నేహం చేస్తూ వున్నావు నీ కాసంగతి తెలియదా? ఆయన సుందరికి భర్తగా రవుతారే. ఆయనపోరు మూలంగానే తల్లిసుందరిని చదువు చాలించుకోమంటూవున్నది.

దమ—ఆహాహా! సుందరీ! యేమి నీపుణ్యం! ఇంత చిన్నతనంలోనే నీకు పెద్దలసేవచేసి తరించేభాగ్యం లభించింది! నీ యీడుకూ జోడుకూ తగినభర్తను వరించినావు. నీప్రాణవల్లభుఁడే చదువునద్దని నిన్ను ప్రాణాలు తీస్తూవున్నాఁడా?

సర—పాపం! దాన్ని ఆక్షేపించ బోకే. అది యేమి చేస్తుంది? నీతండ్రిగారివలె దానితండ్రి దాన్ని అడిగి మరీ పెళ్ళిచేసినాఁడను కొన్నావా యేమిటి? ఋణాలు తీర్చుకోవడానికి వెయ్యిరూపాయిలు పుచ్చుకొని దానితండ్రి సుందరిని సహస్రమాసజీవి కిచ్చి కన్యాదానం చేసినాఁడు. సుందరి బహుమంచిది. చదువుకున్నది కావడంచేత వినయమూ విధేయతా కలదయి యింకా పెద్దమనిషి కాకపోయినా పెద్దదానివలెనే యింటికాడ పనిమిటికి సమస్తోపచారాలూ చేసి మరీ బడికి వస్తుంది.

దమ—అవును. సుందరి అందరివంటిదీ కాదు. బహు బుద్ధిమంతురాలు. తనవుపచారానికి లోపం లేకుండావున్నప్పుడు పిల్లది చదువుకుంటూ వుంటే ముసలాయనసొమ్మేమి పోయింది?

సర—సుందరిచదువు మాన్పించవద్దని మొన్న మాఅమ్మ వెళ్ళి దానితల్లితో చాలాదూరం చెప్పింది. తల్లి పట్టిమూర్ఖురాలు;

యెంత చెప్పినా వినకుండా వున్నది. “ఆడది చదివి చెడె మగవాఁడు చదవక చెడె” నని సామెతలు తెచ్చి, ఆడదానికి చదువెందు కంటుంది? మాచిన్నతనంలో మేము యేమిచదువు చదివి మగడితో కాపురంచేసి బిడ్డలను కన్నామంటుంది. మరీమరీ చెప్పితే అల్లుడుగారికి యిష్టం లేనప్పుడు పిల్లను నేనెట్లాబడికి పంపుతా నంటుంది?

దమ—ముసలాయనతోకూడా చెప్పి చూడలేకపోయిందా?

[illegible]—ఆఁ అదీ జరిగింది. ఆడది చదువుకు చేటే మగవాడిమాట వినదట! చదువు నేర్చిన ఆడుదానితోనూ వంటనేర్చిన మగవాడితోనూ యెవ్వరూ నోపలేరట! నోరెరుగని చిన్నతనంలో పెళ్ళిచెయ్యాబట్టి కాని యిప్పుడయినట్లయితే చదువుకొన్నందుకు తండ్రిమాట వినకపొయ్యేదే నట! ఆయనవ్వాహాలు యేమని చెప్పను?

దమ—భర్తకూ తల్లికీకూడా యిష్టంలేకపోతే మన సుందరి యింతకాలంనుంచి యేలా చదువుకుంటూ యున్నది?

సర—పెనిమిటి పుస్తెముడివేసి పునాసతారా వెళ్ళి నెల్లాళ్ళ క్రిందటనే తిరిగివచ్చినాఁడు. కాలేజీలో చదువుకుంటూవున్న అన్నగారి ప్రోద్బలంచేత సుందరియింతవఱకు చదువుకున్నది. చెల్లెలు చదువుమానడం అతనికి యెప్పుడూ యిష్టంలేదు. బావమరిదితో చెప్పించడానికి నిన్న మాతండ్రిగారినికూడా మనయింటికి తీసుకొని వెళ్ళినాడు. అప్పుడు వారి యిద్దరికీ పెద్దసంవాదం జరిగింది. పళ్ళూడి పోవడంచేతగాని లేకపోతే నమిలి మింగివేయువలె నన్నంతకోపము మాతండ్రిగారిమీద ముసలాయన కప్పుడు వచ్చింది. మాతండ్రి గారితోకూడా వెళ్ళడంచేత నేనాసంవాదమంతా విన్నాను.

దమ—ఆయన స్త్రీలకు విద్యకూడ దనడానికి యేమియుక్తులు చెప్పినారు?

సర—ఏమి క్రొత్తయుక్తు లున్నవి? అన్నీ మూంతాతలనాటి పెడయుక్తు లే, చదువుకుంటే పూర్తిగా స్త్రీస్వభావము మారిపోతుం దట!

దమ—దానికి మీతండ్రిగారేమి బదులు చెప్పినారు?

సర—మాతండ్రిగారు పకపక నవ్వి "నాభార్య బాగా చదువు కున్నది, దానికి ముప్పయియేండ్లు వున్నవి. యిన్నేళ్ళువచ్చినప్పటికి దానికి మీరన్న స్త్రీస్వభావం చెడి ముగంమీద వక్కమీసమైనా మొలవలేదు. యిక ముందయినా గడ్డాలూ మీసాలూ నచ్చుజాడలు యేమీ కనపడడం లేదు. దానియొద్ద వున్ననమ్రతో పరోపకారబుద్ధీ గర్వరాహిత్యమూ మొదలైనసుగుణాలు చదు వెరుగని మూఢులవాళ్ళ వద్ద నాకెక్కడనూ కనపడడం లేదు. అది యెప్పుడూ నామాటకు వ్యతిరిక్తంగా నడవదు; పిల్లలను చక్క బెట్టుకుంటూ వాళ్ళవిద్యా బుద్ధులు తానే చూస్తుంది; గృహకృత్యములన్నీ తీరుస్తుంది; జిహ్వా కింపుగా పాకంచేసి వేళ తప్పకుండా భోజనా లమరుస్తున్నది; దాసదాసీ జనుల జీతబత్తెములూ యింటివెచ్చాలూ తానే విచారించి నాకు భారం లేకుండా చేస్తున్నది; అందుచేత మాయిల్లు భూతల స్వర్గంలాగు సర్వసుఖప్రదంగా ఉంటున్నది. నాభార్య చదువుకోవడంచేత బాగుపడ్డ దేకాని యెంతమాత్రమూ చెడిపోలేదే!" అని చెప్పినారు

దమ—నిజం చెప్పినారు. అంతటితో ముసలాయన బుద్ధి తెచ్చుకొని వూరుకున్నాడా? యింకా యేమైనా వాద ముదలు పెట్టినాడా?

సర—ఎందుకు వూరుకుంటాడు? వూరుకుంటే యిక మూర్ఖ త్వం యేమిటి? లోకంలో యేరోగానికైనా మందున్నది కాని మూర్ఖత్వరోగానికి మందు లేదు. చదువుకుంటే స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యం

వస్తుందనీ, స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యం కూడదని శాస్త్రాలు చెపుతూవున్న వనీ, స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యం యిస్తే వారు పురుషులనుకూడా చెడగొడతారనీ, చదువుకున్న దన్నమాటేగాని మాతల్లివద్ద ఆచారవ్యవహారాలే లేవనీ, మడీమయిలా లేదనీ, తనకు వచ్చిన వెఱ్ఱి మొఱ్ఱిచదువంతా యేమేమో చదివినాడు.

దమ—ఆయనగారు ఆరునెలల నుంచి తడపకుండా చేతులు తుడుచుకొన్న నేతిజిడ్డుతో కుళ్ళుకంపు కొడుతూవుండే ధావళీగుడ్డ మాత్రమే మడి దనీ, తెల్లగా పువ్వులాగు చాకలిది వుతికి తెచ్చిన జోవతీ మయిల దనీ, అనుకున్నాడు కాబోలును! ఆయన చెప్పిన ఆచారవ్యవహారాలు యిది తగిలిం దనీ అది తగిలిం దనీ రోజుకు ముప్పయిసార్లు మురికినీళ్ళలో మునిగి తడిబట్టలతో వుండి రోగాలు తెచ్చుకోవడమూ, ఆవుపంచితాలు తాగడమూ, పేడముద్దలు మింగడమూ, కాబోలును! మీతండ్రిగా రేమన్నారు?

నర—మాతండ్రిగా రిట్లన్నారు—"తాతగారూ! కోపపడక వినండి—పురుషులు తామేమో స్వతంత్రులమని తెలియక మాటలలో విఱ్ఱవీగడమేకాని నిజానికి పురుషు డెప్పుడూ క్రియలలో స్త్రీలకు దాసప్రాయుడే. స్త్రీ చదువుకొన్నదై మంచి దైన పక్షమున చెడ్డవాడయినా పురుషుడు సహవాసపుణ్యంచేత తానుకూడా బాగుపడుతాడు; స్త్రీ మూఢురాలై చెడ్డ దైన పక్షమున మంచివా డయినా పురుషుడు సహవాసదోషంచేత తానుకూడా చెడిపోతాడు. పురుషులను మనసు వచ్చినట్లాడించేశక్తి స్త్రీలచేతిలో వున్నది. పురుషు లెప్పుడూ స్త్రీలు చేసినట్లవుతారు. విద్యావంతులైనను విద్యావిహీన లైన స్త్రీలతో సహవాసము చేసేవారు తత్తుల్యులయి మూఢాచారపరాయణు లవుతారు; విద్యాగంధము లేనివా రయినను విద్యావతు లైన

స్త్రీలతో సహవాసము చేసేవారు తత్తుల్యులయి సదాచారపరాయణు లవుతారు. ఏదేశ మెప్పుడు బాగుపడినా స్త్రీలమూలముననే బాగు పడవలెను. దేశమునందలి స్త్రీలస్థితినిబట్టియే దేశముయొక్క స్థితి బోధ పడుతుంది. కాబట్టి మన మెల్లప్పుడును విద్యామహిమచేత స్త్రీల నున్నతస్థితికి తెచ్చి తన్మూలమున మన మున్నతస్థితిని పొంద పాటు పడవలెను స్త్రీకి విద్యచెప్పి బాగుపఱిచి పురుషుఁడు స్త్రీతో తాను గూడ నూర్ధ్వగతికైనను బోవలెను; లేదా స్త్రీకి విద్యమానిపి మూఢురాలినిజేసి దానితో తానుగూడ నధోగతికైనను బోవలెను. అంతేకాని స్త్రీని మూఢత్వసముద్రములో ముంచి తాను పయికి తేలి సుఖించెడు మధ్యమార్గ మెప్పుడును నుండదు. కాబట్టి నాప్రార్థన చిత్తగించి మీరు మరికొంతకాలము మీభార్యను చదువుకోనియ్యండి.

శ్లో॥ పితా రక్షతి కౌమారే భర్తారక్షతి యౌవనే
రక్షంతి స్థావిరే పుత్రాః న స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి.

అన్న మనువచనము నేను విననిది కాదు. తండ్రీ భర్తా పుత్రులూ స్త్రీలను రక్షించేవారే కాని లోకానుభవమునుబట్టి చూడగా సాధారణముగా శాసించేవారుమాత్రము కారు. నిజముగా పురుషులను శాసించి నడుపువా రెప్పుడును స్త్రీలే.

శ్లో॥ మాతా శాసతి కౌమారే భార్యా శాసతి యౌవనే
స్నుషా శాసతి వార్ధక్యే పుంసోనాస్తి స్వతంత్రతా.

అని శ్లోకం వున్నయెడల, సత్యానికది యెక్కువచేరువగా వుంటుంది. ఈకడపటి శ్లోకార్థం వినండి—

గీ. మాత శాసించుచుండుఁ గౌమారమందు
భార్య శాసించుచుండు యౌవనమునందు

వచ్చి కోడలు శాసించు సార్థకమున
పురుషునకు లేదు స్వాతంత్ర్యగరిమ యెపుడు."

అని చెపుతూవుండగానే "హరిహరీ" అని చెవులు మూసుకొని తాతగారు చివాలున లేచిపోయినారు. బ్రహ్మ దిగివచ్చినా మూర్ఖులకు బోధించడం శక్యము కాదని నిరాశ చేసికొని మానాన్నగారూ నేనూ యింటికి వచ్చినాము.

దమ—చదువుమాట పోనీకాని తాతగా రేమైన డబ్బు గలవా రేనా ?

సర—వున్నది కాస్తా పెళ్ళితో పోయింది. 'బ్రాహ్మణస్యధనం భిక్ష' మన్నట్లు యిప్పు డాయనకు "సీతారామాభ్యాంనమః" తప్ప వేరే ఆధారం లేదు.

దమ—అలాగైతే భార్యఅయినా చదువుకొని పదిరూపాయలు తెచ్చి మొగుణ్ణి పోషిస్తుందే. సుందరియిప్పు డారో క్లాసులో చదువు కుంటూవున్నది. చదువు మానిపిస్తారంటే వలవల యేడుస్తూవున్నది. ఇంకొక్క యేడాదిపాటు చదువుకొనిస్తే పరీక్ష ప్యాసవుతుంది.

సర—తాతగారికి మొదల భార్యచదువుకోవడమే అవమాన మట! అవతల వుద్యోగంచెయ్యడం అంతకంటేనూ తలవ వులట! వక్కముష్టి యెత్తుకోవడమే మహాగౌరవమట! ఇంతటి బుద్ధిమంతులతో చెప్పవలసిన దేమున్నది? - సుందరీ! విచారించకు. నీ చదువుకు భంగం రాకుండా దేవుడు రక్షిస్తాడు. ఇంటికి పోదాము రా.

(అందరు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

అద్వైతమత సంగ్రహము.

అద్వైత మనఁగా రెండవది లేదనుట; బ్రహ్మముతప్ప వేఱు పదార్థము లేదని యీమతసిద్ధాంతము. ఈమతస్థాపకుఁడు శంకరాచార్యుఁడు ఆర్యావర్తములో లోకగురుఁ డని ప్రసిద్ధిగన్న యీమహానుభావుని వంశజన్మ కాలాదులను గూర్చి యింకను నిశ్చయముగాఁ దెలియదు ఇతఁడు కేరళ (మళయాళ) దేశములోని కాలాది యనునగ్రహారములో జననమొందినట్లు పలువురు వ్రాయుచున్నారు. చిదంబరములో పుట్టిన ట్లానందగిరి తన శంకరవిజయములోఁ జెప్పియున్నాఁడు. గాని యీమాట విశ్వాసార్హ మగునదిగాఁ గనఁబడదు. ఆదిశంకరులవారు మళయాళదేశములోని నంబుదురి బ్రాహ్మణసంతతివారగుటకు సందేహము లేదు. ఈయనతండ్రి పేరు శివగురువు; తల్లిపేరు విశిష్ట. ఇతఁడు శివునియొక్క వరప్రసాదము వలన జననమొందినట్లు శంకరవిజయములలోఁ జెప్పఁబడి యున్నది; మధ్వవిజయమును మణిమంజరిని రచియించిన నారాయణాచార్యుఁడు తనమణిమంజరిలో శంకరుఁడు వితంతు వయినతల్లికి వ్యభిచారదోషము వలన సంభవ మయ్యెననియు కులమువా రామెను జాతిబహిష్కృతనుగాఁ జేసి రనియు వ్రాయుచున్నాఁడు. ఇది మతవైషమ్యము చేతఁ గల్పింపఁబడిన కథ యైనను గావచ్చును. అయినను తనయీడు చేడియలతోఁ గూడి యొక బాలవితంతువు శివాలయమునకుఁబోయి వారు తమకు కొడుకుల నిమ్మని మ్రొక్కుకొనుచుండఁగాఁ దానును నట్లు చేసె ననియు, ఈశ్వరుఁడు భక్తిపూర్వక మయిన యాప్రార్థన నంగీకరించి పుత్రదానము చేసె ననియు, మళయాళ దేశములో నిప్పటికిని వాడుకగా నున్నది. వ్యాసాదుల జన్మములవలెనే మహాను

భావుల జన్మము లనేకములు దేవరహస్యము లయి యున్నవి. శంక
రులవారు క్రీస్తుశకము 788-వ సంవత్సరమునందు జనన మొందిన ట్లిప్పు
డించుమించుగా నిశ్చయింపఁబడినది. ఈతని కేడవయేట నుపనయ
నము చేయ యత్నించుచుండఁగా తండ్రి లోకాంతరగతుఁ డయ్యె
నఁట. తల్లియే యుపనయనాదిసంస్కారములను జేయించి కొడుకు
నకు వేదవేదాంగములను జెప్పించెను. ఈయనకు వివాహము కాలేదు.
ఈతఁడు చిన్నప్పటినుండియు వైరాగ్యము కలవాఁడయి సన్యాసి
కాఁగోరెనుగాని తల్లి యనుమతింపకుండెను. ఒకనాఁడు తల్లియు తన
యుఁడును నదికి స్నానము చేయఁబోయినప్పు డతనిని మొసలి పట్టు
కొనె ననియు, ప్రాణాపాయసమయమునం దాతఁ డాతురసన్యాసాశ్రమ
స్వీకారమునకుఁ దల్లిని వేడుకొనఁగా నామె యనుజ్ఞ యిచ్చెననియు,
అంతట మొసలి యతనిని విడిచిపెట్టె ననియు, తరువాత విద్యారణ్యు
లని ప్రసిద్ధిగన్న మాధవాచార్యులవారు తమశంకరవిజయములో
వ్రాసియున్నారు. శంకరాచార్యులవారు నర్మదాతీరమునందలి యొక
యాశ్రమములో నుండిన గోవింద భగవత్పాదుల వారివద్ద యత్యా
శ్రమమును స్వీకరించి, యాయనవలననే వేదాంతశాస్త్రమును తది
తరశాస్త్రములను గ్రహించెను.

అతఁడు గురుని యాజ్ఞానుసారముగా కాశీపురమునకుఁ బోయి
యచ్చట సమస్త విద్యాప్రవీణుఁ డయి ప్రసిద్ధినొంది, యనేక శిష్య
బృందమును జేర్చెను. వారిలో ప్రధానుఁడు చోళదేశమునుండి వచ్చి
చేరిన పద్మపాదుఁడు. ఈయన కాశీనగరమునం దుండిన కాలము
లోనే యించుమించుగాఁ దనగ్రంథముల నన్నిటిని రచియించెను. శత
కములు, అష్టకములు, ద్వాదశ మంజరులు మొదలయినవానిని విడిచి
పెట్టెడు పక్షమున నీతఁడు రచియించినవానిలో ముఖ్యగ్రంథములు:

ములను మాన్పి జగన్నాథమని సాధారణముగాఁ జెప్పఁబడెడు పురు షోత్తమపట్టణమువఱకును బోయి యచ్చట గోవర్ధనమఠమును స్థాపించెను. తరువాత నతఁడు మరల నుత్తరహిందూస్థానమునకు బైలుదేఱి కాశికాపురద్వారమున నుజ్జయినికిఁ బోయి, యచ్చట నుండి ఘూర్జరదేశములోని ద్వారకకరిగి యచట శారదామఠమును స్థాపించి మరల నుత్తరమునకుఁ దిరిగి కాశ్మీరమువఱకును పోయి యచట బదరికాశ్రమమునందు బదరీనారాయణాలయమును గట్టించి వ్యాసమఠమును స్థాపించి, అస్సాములోని కామరూప (గౌహతి) మున శాక్తేయమతాచార్యుఁడైన యభినవగుప్తునితో వాదముచేసి యాతనినోడించి, యచ్చోటువిడిచి కేదారమునుజేరి కేదారనాథుని సేవించి యచటనే యతఁడు 828-వ సంవత్సరమునందు సిద్ధినొందెను. కైవల్యము పొందునప్పటికి ముప్పదిరెండు సంవత్సరముల ప్రాయమని పలువురు చెప్పియున్నను ముప్పదియెనిమిదేండ్లని రొకరు వ్రాసి యున్నారు. ఆయన సిద్ధిఁబొందిన సంవత్సర మిదియే యైనపక్షమున నలువది సంవత్సరములు జీవించి యుండవలెను. ఆయన క్రీస్తుశకము 798వ సంవత్సరమునఁ బుట్టి 830వ సంవత్సరమునందు శివసాయుజ్యము నొందెనని యింకొకరు వ్రాయుచున్నారు. తనకు సంభవించిన పరాభవమును సహింపఁజాలక పగతీర్చుకొనుటకయి యభినవగుప్తుఁడు శంకరాచార్యులపై క్షుద్రదేవతాప్రయోగము చేసెననియు, అందు చేత శంకరుని శరీరమునిండ పొక్కులులేచినను దానినెఱిఁగి పద్మ పాదుఁడాప్రయోగమును మరలించి ప్రతిక్రియ చేసినందున స్వస్థత కలిగె ననియు, అటుతరువాత నతఁడు శీఘ్రకాలములోనే సిద్ధినొందె ననియు, వ్రాసి యున్నారు.

అద్వైతులు బ్రహ్మము, అవిద్య యను రెండుపదార్థములు కలవన్నను, తన్మతమున బ్రహ్మ మొక్కటియే సత్యపదార్థము. అద్వైతమును స్మార్తమత మనియు వాడుదురు. బ్రహ్మము సత్యజ్ఞానానందాత్మకము, నిర్వికారము, నిరవయవము, నిర్దోషము, విభువు. సత్యమనఁగా కాలత్రయముచే బాధింపఁబడఁ దగినదిగాక నిత్యమైనది; జ్ఞానాత్మక మనఁగా తెలివి (జ్ఞానము) తో నిండినది; ఆనందాత్మక మనఁగా సంతోషస్వరూప మయినది; నిర్వికార మనఁగా మార్పులు చెందినది; నిరవయవ మనఁగా భాగములు లేక యఖండ మయినది; నిర్దోష మనఁగా లోపములు లేక పరిశుద్ధమయినది; విభువనఁగా సర్వత్ర వ్యాపించి యుండునది.

అవిద్య అపారమార్థికము. సదసద్విలక్షణము, జడము, సవికారము, సావయవము, అనాది, సాంతము. అపారమార్థిక మనఁగా మిథ్యాభూత మయినది, సదసద్విలక్షణ మనఁగా సత్తయిన బ్రహ్మము కంటెను, అసత్తయినగగనకుసుమాదికము కంటెను, వేఱయినది; జడ మనఁగా జ్ఞానశూన్యమయినది; సవికార మనఁగా రూపాంతరములు చెందునది; సావయవ మనఁగా అవయవసహిత మయినది; అనాదియనఁగా మొదలులేనిది; సాంత మనఁగా (బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగినతోడనే) నశించునది. అద్వైతమతమునందు సత్యము పారమార్థిక మనియు, వ్యావహారిక మనియు, ప్రాతిభాసిక మనియు, త్రివిధము. త్రికాల బాధితముగాక యెప్పుడు నుండునది పారమార్థికము; వ్యవహారమునందు మాత్ర ముండి బ్రహ్మజ్ఞానముచేత నివర్తించునది వ్యావహారికము; త్రాటిని పామనుకొనునట్లు భ్రాంతి నివారణ మగు నంతకును మాత్రము సత్యముగా తోఁచునది ప్రాతిభాసికము. అవిద్య పారమార్థము సత్యము గాక వ్యవహారమునందు మాత్రమే సత్యమైనది.

వేదాంతసూత్రభాష్యము, దశోపనిషద్భాష్యము, భగవద్గీతా భాష్యము—ఈతఁడు కాశీకాపురిలో నున్న కాలములో నొకసారి బదరికాశ్రమమునకుఁ బోయివచ్చెను. శంకరాచార్యులు కాశిలోఁ గొంత కాల మద్వైతమతబోధ చేసినతరువాత ప్రయాగమునకుఁ బోయెను. అక్కడ నున్నకాలములో నతఁడు మండన మిశ్రుని ప్రఖ్యాతిని విని యతనిని జయింపవలె నన్న యుద్దేశముతో నాతని వాసస్థానమైన (మగధదేశములోని) మాహిష్మతీ పురమునకుఁ బోయి, తానోడి పోయెడుపక్షమున సన్న్యాసాశ్రమమును విడిచి గృహస్థాశ్రమమును గ్రహించి మండనమిశ్రునకు శిష్యుఁడగునట్లును, మండనమిశ్రుఁ డోడిపోయెడుపక్షమున గృహస్థాశ్రమమును విడిచి సన్న్యాసాశ్రమమును స్వీకరించి తనకు శిష్యుఁడగునట్లును పందెము వేసికొని బహుదినము లాతనితో వాదించి యాతని నోడించెనఁట! అంత నతనిభార్యయైన భారతి తాను మండనమిశ్రుని యర్ధాంగి యగుటచేతఁ దన్నుఁ గూడ గెలిచినఁగాని పూర్ణజయము కాదనిపలికి శంకరునితో వాదించి కడపట నపజయము నొందెనఁట! అప్పుడు మండనమిశ్రుఁడు సురేశ్వరాచార్యుఁ డను పేరితో శంకరునకు శిష్యుఁ డయ్యెను

శంకరుఁ డక్కడనుండి మహారాష్ట్రదేశముగుండ దక్షిణదేశయాత్రకు బైలువెడలెను. మహారాష్ట్రదేశములో కాపాలికమతస్థు లాతనిఁ జంపఁ బ్రయత్నించిరిగాని యీశ్వరానుగ్రహము వలన నతఁడు తప్పించుకొనెను. శంకరుఁడు ప్రాణాయామమునుబట్టి యొంటిగా సమాధినిష్ఠుఁ డయి యున్నప్పు డొక కాపాలికుఁడు చేత ఖడ్గమును బూని యాతనిని భైరవునికి బలిపెట్టవలెనని సమీపింపఁగాఁ బద్మపాదుఁడు చూచి పరుగెత్తి వానిచేతిఖడ్గము నూడఁబెఱికి దానితో వానితలను నఱికి గురువును రక్షించెనఁట! అతఁ డక్కడనుండి

తుంగభద్రాతీరమునకుఁ బోయి, యొకదేవాలయమును గట్టించి యందు భారతిని బ్రతిష్ఠించి, యందొకమఠమును గట్టించి యాశృంగగిరిమఠములో సురేశ్వరాచార్యు లని పేరొందిన మండనమిశ్రుని నిలిపెను. మహారాష్ట్రదేశయాత్రలో హస్తామలకుఁ డనఁబడెడి యానందగిరి శంకరాచార్యులకు శిష్యుఁ డయ్యెను.

శంకరాచార్యుఁడు తనశిష్యుల నెల్ల శృంగగిరియందు వదలి మాతృదర్శనార్థమయి స్వగ్రామమునకుఁ బోయెను. అతఁ డక్కడ నున్న సమయమునం దామె మరణ మొందుట తటస్థించెను. అప్పు డా యగ్రహారములో నున్న నంబూరిబ్రాహ్మణులు శవదహనాదికార్యములం దతనికి తోడుపడకపోవుటయే కాక స్మశానవాటికయందు దహనసంస్కారముకూడ చేయనీయకపోయిరి. అంతమాత్రముచేత శంకరుఁడు నిరుత్సాహి గాక, స్థూలకాయ యయిన తల్లి శవమును ముక్కలుగాఁ గోసి తనయింటి దొడ్డిలోనికిఁ గొనిపోయి యచ్చటనే యొకమూల దహనము చేసెను. మహానుభావులుసహితము తమ జీవితకాలములో స్వదేశమున గౌరవింపఁబడకపోవుటకు దీని నొకదృష్టాంతముగాఁ జెప్పవచ్చును.

అతఁ డక్కడనుండి మరల శృంగగిరి కరిగి శిష్యవర్గమును వెంటఁ గొని పాదచారి యయి స్వమతసిద్ధాంతముల నెల్లయెడల బోధించుచు పూర్వసముద్రతీరప్రాంతము పొడుగునను యాత్రచేసెను. ఆకాలమునందు పాండ్య, చోళమండలములయందు వ్యాపించి యుండిన శాక్తేయులు గాణపతులు కాపాలికులు మొదలయినవారిమతములలోఁ గల క్రూరాచారములను వేదబాహ్యములని ఖండించుచు దుర్నీతిని తొలగింపఁ బాటుపడుచు మధుర మీనాక్షియొక్కయు కంచి కామాక్షియొక్కయు దేవాలయములలో నడచెడు దుష్టవామాచార

రొక్కొక్క యష్టమాంశమును జేర్చినచో పంచీకృతాకాశ మగును; వాయువుయొక్క యర్ధభాగముతో పృథివ్యాపస్తేజో కాశముల యొక్క యొక్కొక్కయష్టమాంశమును జేర్చినచో పంచీకృతవాయు వగును; తేజస్సుయొక్క యర్ధభాగముతో పృథివ్యాపోవాయురాకా శములయొక్క యొక్కొక్క యష్టమాంశమును జేర్చినచో పంచీ కృతతేజ స్సగును; ఆపస్సుయొక్క యర్ధభాగముతో పృథివీతేజో వాయురాకాశముల యొక్క యొక్కొక్క యష్టమాంశమును జేర్చి నచో పంచీకృతాపస్సగును; పృథివియొక్క యర్ధభాగముతో ఆప స్తేజో వాయురాకాశములయొక్క యొక్కొక్క యష్టమాంశమును జేర్చినచో పంచీకృతపృథివి యగును. జరాయుజము లనఁగా జరా యువు (మావి) వలనఁబుట్టెడుమృగమనుష్యాదులు; అండజము లనఁగా నండము (గ్రుడ్డు) వలనఁ బుట్టెడు పక్షిసర్పాదులు; స్వేదజము లనఁగా స్వేదము (చెమట) వలనఁ బుట్టెడు మత్కుణ యూకాదులు; ఉద్భిజ్జము లనఁగా భూమిని పెకల్చుకొని పుట్టెడు వృక్షలతాదులు.

ఆకాశగతుఁడైన సూర్యుఁడు ఘటతటాకాదులయందుఁ బ్రతి బింబించునట్లుగానే తేజోమయ మయినబ్రహ్మ మవిద్యాపరిణామము లయిన యంతఃకరణములయందుఁ బ్రతిఫలింప నేర్పడునదియే యంతః కరణావచ్ఛిన్నచైతన్య మయిన జీవుఁడు. శుద్ధచైతన్య మయిన బ్రహ్మము బింబము; అంతఃకరణమునందు తోఁచునట్టి చైతన్యము లగుజీవులు ప్రతిబింబములు. సూర్యబింబమునకును జలఘటాదులయందు తోఁచు ప్రతిబింబములకును భేదము లేనట్లే, బ్రహ్మము నకును జీవునకును భేదము లేదు; అనఁగా బ్రహ్మచైతన్యమునకును ప్రతిబింబితజీవచైత న్యమునకును అంతఃకరణరూప మయిన యుపాధిభేదమే కాని స్వరూప భేదము లేదు. అంతఃకరణపరిణామరూపము లయిన వృత్తులయందు

ప్రతిఫలించు చైతన్య మంగున జ్ఞానము ప్రత్యక్షానుమానశబ్దాది భేదములచే ననేకవిధములయినదిగా నుండును. అద్వైతులు వేదప్రామాణ్యమునంగీకరించి, వేదవచనముల చేతమాత్రమే బ్రహ్మము నెఱుఁగనగు నని చెప్పుదురు; వారికి శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసములన్నియుఁ బ్రమాణములే యయినను, ప్రస్థానత్రయ మనఁబడెడి యుపనిషత్తులును బ్రహ్మసూత్రములును భగవద్గీతలును ముఖ్యప్రమాణములు.

ప్రపంచమునకు మూల ప్రకృతి ఘటమునకు మన్నువలె పరిణామ్యుపాదానకారణము; బ్రహ్మము సర్ప మను భ్రాంతికి రజ్జువువలె వివర్తోపాదానకారణము. పరిణామ మనఁగా నొకరూపము నుండి వేఱొకరూపమును బొందునది. ప్రపంచరూపము లయిన కార్యముల నాశనము ప్రళయ మనఁబడును. అది నిత్యప్రళయము, నైమిత్తిక ప్రళయము, ప్రాకృతప్రళయము, ఆత్యంతిక ప్రళయము, అని నాలుగు విధములు గలది. అందులో నిత్యప్రళయము సుషుప్తి (నిద్ర) నైమిత్తికప్రళయము చతుర్ముఖబ్రహ్మయొక్క దినప్రళయము; ప్రాకృత ప్రళయము చతుర్ముఖ బ్రహ్మతోడ సర్వజగన్నాశనము; ఆత్యంతిక ప్రళయము బ్రహ్మసాక్షాత్కారముచేత నవిద్యారూప కారణసహితముగా లోకనివృత్తి. బ్రహ్మసాక్షాత్కార మనఁగాఁ దనకును బ్రహ్మమునకును నైక్యప్రత్యక్షము. ఈయైక్య ప్రత్యక్షముచేత నానందమయమగుస్వరూపప్రాప్తి కలుగును. బ్రహ్మజ్ఞానమువలనఁ బాపక్షయము కలుగఁగాఁ గైవల్యప్రాప్తి యగును.

బ్రహ్మైక్య జ్ఞానమునకు నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, విషయఫల వైరాగ్యము, శమాదిషట్కము, ముముక్షుత్వము, అనునాలుగును సాధనములు. ఈనాలుగును సాధనచతుష్టయ మనఁబడును. బాహ్యాంతరదృశ్య మయినప్రపంచ మెల్ల ననిత్యమనియు, రూప నామ రహితమై

ఈ యవిద్య సత్వరజ స్తమోరూపగుణత్రయాత్మక మయినది. మాయ యనంబడెడి యీ యవిద్యకు ఆచ్ఛాదకశక్తి, విక్షేపకశక్తి, అని రెండు శక్తులు గలవు. చీఁకటిచే నావరింపఁబడిన మనుష్యునకెట్లు స్వరూపజ్ఞానము చెడునో యట్లే యవిద్యయొక్క యాచ్ఛాదకశక్తిచే నావరింపఁబడిన బ్రహ్మమునకు స్వస్వరూపజ్ఞానము చెడును; అప్పుడు దాని విక్షేపకశక్తి చేత బ్రహ్మమునకు దేవమనుష్యతిర్యగ్జడాది భేదజ్ఞానముకలుగును. ఈభేదభావములన్నియు బ్రహ్మమున కవిద్య వలనఁ గలుగునవికాని పారమార్థికములుకావు.

శుద్ధచైతన్యము, మాయావచ్ఛిన్నచైతన్యము, అంతఃకరణావచ్ఛిన్నచైతన్యము, వృత్త్యవచ్ఛిన్నచైతన్యము, విషయావచ్ఛిన్నచైతన్యము అనిబ్రహ్మరూపమయిన చైతన్యము పంచభేదములు కలదిగానున్నది. శుద్ధచైతన్యముబ్రహ్మము; మాయావచ్ఛిన్నచైతన్యము ఈశ్వరుఁడు; అతఃకరణావచ్ఛిన్నచైతన్యము జీవుఁడు; వృత్త్యవచ్ఛిన్నచైతన్యము జ్ఞానము; విషయావచ్ఛిన్న చైతన్యము ఘటపటాదికము. బ్రహ్మమునకు కడపటి నాలుగుభేదములును అవిద్యాదు లయిన యుపాధులచేతఁ గలుగుచున్నవి.

మాయావచ్ఛిన్నచైతన్య మయినయీశ్వరుఁడే జగత్సృష్ట్యాది కర్తయు సర్వాంతర్యామియు నయిన సగుణబ్రహ్మము. ఇతఁడు ప్రాణిజాలముయొక్క తారతమ్యమునకుఁ గారణము లయినకర్మములు తనకు సహాయపడఁగా, అపరిమితశక్తియుక్త మయినమాయను వశపఱచుకొని, నామరూపాత్మక మయిన సమస్తప్రపంచమును సృజింపఁ దలఁచుకొని పంచీకృతములుకాని యాకాశాది పంచభూతములను మొట్టమొదటఁబుట్టించెను. వానిలో నాకాశమునకు శబ్దమును, వాయువునకు శబ్దస్పర్శములును, తేజస్సునకు శబ్దస్పర్శరూప

ములును, అప్పునకు శబ్దస్పర్శరూపరసములును, పృథివికి శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధములును, గుణములు. పృథివ్యాపస్తేజో వాయు రాకాశము లనెడి యీపంచభూతములను గుణత్రయాత్మక మయిన యవిద్యయొక్క కార్యములగుటచేత నివియు గుణత్రయాత్మకములే.

సత్వగుణయుక్తము లయిన యీపంచభూతములచేత త్వక్చ క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణము లనఁబడెడి జ్ఞానేంద్రియపంచకమును, మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తము లనెడి యంతఃకరణచతుష్టయమును, కలుగుచున్నవి. రజోగుణయుక్తము లయిన యీ పంచభూతముల చేతను వాక్పాణి పాదపాయూపస్థము లనఁబడెడు కర్మేంద్రియ పంచకమును, ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానము లనఁబడెడు పంచప్రాణములును, కలుగుచున్నవి. ఈపంచభూతముల చేతను జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియముల చేతను పంచప్రాణ మనో బుద్ధులచేతను లింగశరీర మనఁబడెడి సూక్ష్మశరీరము పుట్టి, పర లోకయాత్ర కనుకూల మయి మోక్షపర్యంతము నుండును. తమో గుణయుక్తము లయిన యీపంచభూతముల చేతను పంచీకృతభూత ములును, వానిచేత బ్రహ్మాండములును, చతుర్దశభువనములును, జరాయుజాండజస్వేదజోద్భిజ్జములును, కలుగుచున్నవి.

పంచీకరణ మనఁగా నాకాశాది పంచభూతములను ప్రత్యే కముగా రెండేసిసమభాగములుగా భాగించి, అం దొక్కొక్క యర్థ భాగమును మరలవేఱువేఱుగా నాలుగేసి సమాంశములుగా విభాగించి ఒక్కొక్కదాని యర్థభాగముతో మిగిలినవానియొక్క యర్థభాగ ములలోని యొక్కొక్క చతుర్థాంశము ననఁగా నష్టమాంశమును జేర్చుచు వచ్చినయెడల పంచీకృతభూతము లేర్పడును. ఆకాశము యొక్క యర్థభాగముతో పృథివ్యాపస్తేజోవాయువులయొక్క

సర్వవిలక్షణమయి వెలుఁగుబ్రహ్మము నిత్యమని గుఱుతు, ఎఱుఁగుట నిత్యానిత్యవస్తువివేకము. ఈవివేకము శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసనము లతోఁగూడిన వేదాంతవాక్యములచేతఁ గలుగు చున్నది. శ్రవణ మనఁగా నాచార్యునివలన న్యాయయుక్తము లయినయర్థములను వినుట; మనన మనఁగా విన్నయర్థములయందు విరోధశంకలు కలుగఁగా వానిని పోఁగొట్టుకొను మానసికవిచారము; నిదిధ్యాసన మనఁగా ననాదివాసనచేత విషయములయందు ప్రవర్తించి యుండు మనస్సును విషయములనుండి మరలించి యాత్మయందు నిశ్చలముగా నిలుపుట. విషయఫలవైరాగ్య మనఁగా నిహలోక పరలోకసుఖముల యందపేక్ష లేకుండుట. శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష, సమాధానము, శ్రద్ధ — ఈయాఱును శమాదిషట్కము. శమ మనఁగా నంతరింద్రియనిగ్రహము; దమ మనఁగా బహిరింద్రియనిగ్రహము; ఉపరతి యనఁగా చిత్తమును చలింపనీక నిలుపుట; తితిక్ష యనఁగా ద్వంద్వము లేవి వచ్చినను దననిష్ఠను వదలక ఖేదమోదములను సహించి యుండుట; సమాధాన మనఁగా మనస్సు నేకాగ్రముగా నొకచోటనే నిలుపుట; శ్రద్ధ యనఁగా నాచార్యునియందును శాస్త్రములయందును విశ్వాస ముంచుట; ముముక్షుత్వ మనఁగా మోక్షము నం దిచ్ఛ.

పయివిధముగా నిర్గుణబ్రహ్మమును సాక్షాత్కరింపఁ జేతకాని వారు సగుణబ్రహ్మోపాసనము చేయవలయును. అట్టివారికి సగుణబ్రహ్మోపాసనముచేత మనస్సు స్వాధీనపడఁగానే నిర్గుణబ్రహ్మము తానే తోఁచును. సగుణబ్రహ్మోపాసకు లర్చిరాదిమార్గమున బ్రహ్మలోకము నొంది, శ్రవణాదులచే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బడసి, మోక్షము నొందుదురు. కర్మనిష్ఠులు ధూమాదిమార్గమున పితృలోక

మును జేరి, అక్కడ సుఖ మనుభవించి, పుణ్యపాపానురూపముగా మరల మనుష్యాదిజన్మముల నెత్తుదురు. పాపకర్మముల నొనరించువారు రౌరవాదినరకముల కేగి బాధ లనుభవించి, తిర్యగ్జడజన్మము లెత్తి నశింతురు. నిర్గుణబ్రహ్మోపాసకులు ప్రారబ్ధకర్మములను మాత్ర మనుభవించి, మిగిలినపుణ్యకర్మలను మిత్రులయందును పాపకర్మలను శత్రులయందును బెట్టి కైవల్యమును బొంది నిరతిశయానందము ననుభవింతురు.

విశిష్టాద్వైతమతసంగ్రహము.

విశిష్టాద్వైతము మనదేశమునందు వ్యాపించి యున్న త్రిమతములలో రెండవది. ఇది శైవవిశిష్టాద్వైతము, వైష్ణవవిశిష్టాద్వైతము, అని ద్వివిధము. ఈయుభయమతావలంబులలో నొకరు శివుఁడు దేవుఁడనియు, ఇంకొకరు విష్ణుఁడు దేవుఁడనియు, నామభేదమును జెప్పుటయేకాని వీరిసిద్ధాంతములలో భేదము లేదు. బ్రహ్మసూత్రములకు నీలకంఠభాష్య మనుపేరఁ బరఁగు భాష్య మొనర్చిన శ్రీకంఠశివాచార్యుఁడు శైవవిశిష్టాద్వైతమతస్థాపకుఁడు. బ్రహ్మసూత్రములకు శ్రీభాష్య మనుపేరఁ బరఁగుభాష్య మొనర్చిన రామానుజాచార్యుఁడు వైష్ణవవిశిష్టాద్వైతమతస్థాపకుఁడు. ఇప్పుడిందు వైష్ణవవిశిష్టాద్వైతమును గూర్చి తెలుపఁబడును. రామానుజాచార్యుఁడు చెన్నపట్టణమునకు పడమట నఱువదిమైళ్ళదూరములోనున్న శ్రీపెరంబూదూ రనుగ్రామమునందు యజుర్వేదియు స్మార్తుఁడు నైన కేశవసోమయాజికిని కాంతిమతీదేవికిని కలియుగాబ్దములు 4118 కి సరియైన క్రీస్తుశకము 1017 వ సంవత్సర పింగళనామ సంవత్సర చైత్రమాసమునందు జనన మొందెను.

ఇతఁడు తన పదునేనవ సంవత్సరమునందు తండ్రి పోవుటకును వ్వాగా మమునందే తండ్రివద్ద వేదవేదాంగములను చదువుకొని యనంతర మున విద్యాభ్యాసమునిమిత్తము కాంచీనగరమునకుఁ బోయి యాదవ ప్రకాశమిశ్రుఁ డను సన్యాసియొద్ద శాస్త్రములను జదువుకొనెను. యాదవప్రకాశుఁ డద్వైతియే యయినను శంకరాచార్యమతముతో నేకీభవింపక బ్రహ్మసూత్రములకు భాష్యాంతరమును జేసెను. శ్రీరామానుజాచార్యుఁడు తనగురువుయొక్క యభిప్రాయముతో నేకీభ వింపక యాతని విడిచిపెట్టి, శ్రీరంగములో యామునాచార్యుఁ డను యతి విశిష్టాద్వైతమును బోధించుచున్నాఁ డని విని యాతనియొద్దఁ జదువుకొనుటకయి వెళ్ళునుగాని యతఁడు శ్రీరంగమును జేరులోపలనే యామునాచార్యుఁడు పరమపదమును బొందినందునఁ దచ్ఛిష్యులలో సమర్థుఁడై న మహాపూర్ణాచార్యుని (పెరియనంబి) యొద్ద మధు రాంతకములో వైష్ణవము పుచ్చుకొనెను. అంతట గురువును శిష్యుఁ డును గలిసి కంచికిఁ బోయిరి. కాంచీనగరము నందు శ్రీరామానుజా చార్యుఁడు తనగురువువద్ద వశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతములను నేర్చుకొనెను. రామానుజాచార్యుఁడు గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరించినవాఁడే యయి నను తన పదునెనిమిదవయేట భార్యను సంసారమును విడిచి కాంచీ నగరమునందు త్రిదండిసన్యాసి యయ్యెను. శ్రీరామానుజుఁడు శేషుని యవతార మనియు, నూటయిరువది సంవత్సరములుజీవించి కలియుగా బ్దములు 4238 కి సరియైన 1137వ హాయనాబ్దమునందు శ్రీరంగములో మృతినొందె ననియుఁ జెప్పుచున్నారు. సన్యాసి యైనతర్వాత రామా నుజుఁడు స్వమతమును శిష్యులకు బోధించుచుఁ గొంత కాలము కాంచీ నగరములో నుండి యక్కడినుండి తిరుపతికిఁ బోయి వేంకటేశ్వరుని యాలయములో వేదాంతప్రసంగము లనేకములు చేసి, తిరువాతీ

దక్షిణహిందూస్థానమునందుఁ గల వైష్ణవదివ్యక్షేత్రముల నెల్ల సేవించి, కడపట శ్రీరంగమునకుఁ బోయి యచ్చట స్వమతసిద్ధాంతములను బోధించుచుండఁగా చోళదేశాధీశుఁ డయిన క్రిమికంఠచోళుఁ డాతనిని బాధించినందున నతఁ డచ్చటనుండి శిష్యసహితముగా మైసూరిరాజ్యములోని ద్వారసముద్రమునకుఁ బాఱిపోవలసినవాఁ డయ్యెను. ఆదేశమును జైనమతస్థుఁ డైన బల్లాలుఁడు పాలించుచుండెను. జైనులతో జరిగిన వాదములలో రామానుజుఁడు జైనుల నోడించినందున, బల్లాలరాజు వైష్ణవమతము నవలంబించి విష్ణువర్ధనుఁ డను నామాంతరమును వహించెను. అనంతరము రామానుజుఁడు రాజుయొక్క సాహాయ్యముచేత తిరునారాయణపురము (మేలుకోట) నం దొక దేవాలయమును గట్టించి యందు నారాయణునిఁ బ్రతిష్ఠించి, చుట్టుపట్ల వైష్ణవాగ్రహారముల నేర్పఱిచెను. ఆతఁ డక్కడ పండ్రెండు సంవత్సరములుండి శ్రీకంఠచోళుఁడు స్వర్గస్థుఁ డగుట విని నిర్భయముగా మగల శ్రీరంగమునకుఁ బోయి, యక్కడ శ్రీరంగనాథునిపూజ వ్యాపింపఁ జేసెను. అటుపిమ్మట నతఁడు తిరుపతి, అహోబిలము మొదలగు దివ్యస్థలముల మీఁదుగా బ్రోవపోడుగునను వైష్ణవమతబోధ చేయుచు మహారాష్ట్రదేశము చొచ్చి, యం దుండి ద్వారకమీఁదుగా శిష్యబృందముతోడఁ గూడఁ బోయి ప్రయాగ, కాశి, మధుర, హరిద్వారము మొదలయినక్షేత్రములను సందర్శించి, హిమాలయపర్వతము లలో నున్నబదరికాశ్రమమునకుఁ బోయి బదరీనాథుని సేవించి, అక్కడనుండి కాశ్మీరదేశములోని శ్రీనగరమున కరిగి యచ్చటి శారదాపీఠమునకుఁ దాను రచియించిన శ్రీభాష్యాదిపుస్తకములను సమర్పించెను. అక్కడిపండితులెంతో చర్చచేసి తుద కాపుస్తకములను శారదాపీఠపుస్తకనిలయమునం దుంచుట కంగీకరించిరి. అప్పటి

నుండియు రామానుజులవారు శ్రీభాష్యకారు లనునామముతోఁ బ్రసిద్ధులయిరి. అతఁడు శారదాపీఠమును వీడ్కొని కురుక్షేత్రము, అయోధ్య, గయ మొదలగుప్రదేశములకుఁ బోయి చూచి, వంగదేశములో గంగాసాగరసమీపమునం దున్న కపిలాశ్రమమును జేరి, అక్కడనుండి దక్షిణమునకు మరలి జగన్నాథముపోయి, ఆంధ్రదేశము మీఁదుగా శ్రీరంగమునఁ బ్రవేశించెను. అతఁ డింకొకపర్యాయము కూడ భరతఖండమంతయు స్వమతబోధ చేయుచు సంచారము చేసి, అనేకుల నెల్లచోట్లను స్వమతావలంబులనుగాఁ జేసి, క్రమ్మఱ శ్రీరంగము చేరి యచ్చటనే వైకుంఠప్రాప్తి నొందెను. శ్రీనగరమునందలి శారదాపీఠమున కియ్యఁబడిన పుస్తకములు వ్యాసుని బ్రహ్మసూత్రములకుఁ జేయఁబడిన శ్రీభాష్యము, వేదార్థసంగ్రహము, గీతాభాష్యము అనుమూడు. ఇవిగాక వేదాంతదీపము, వేదాంతసారము, గద్యత్రియము, నిత్యగ్రంథము; అను మఱి నాలుగు గ్రంథములు కూడ రామానుజునిచేత రచియింపఁబడినవి. ఇతఁడు బోధచేసి వేలకొలఁది జనులను స్వమతమునఁ గలుపుకొనుటయేకాక విశిష్టాద్వైతమును బోధించుట కయి గృహస్థు లయినయాచార్యపురుషులను డెబ్బదినలువురు నేర్పాటుచేసెను. అంతేకాని యితఁడు శంకరాచార్యునివలెను, మధ్వాచార్యునివలెను మఠములను స్థాపింపలేదు.

ఈమతమునందు చిత్తు, అచిత్తు, ఈశ్వరుఁడు, అని పదార్థములుమూడు. శైవవిశిష్టాద్వైతులీమూటిని వరుసగా పశువు, పాశము పతి, అను పేరులతో వ్యవహరింతురు. చిత్తనఁగా జీవాత్మ. అది జ్ఞానేంద్రియ మనోబుద్ధివిలక్షణ మయి, అజడ మయి, ఆనందరూప మయి నిత్యమయి, అణువయి, నిరవయవమయి, నిర్వికారమయి, నానాశ్రమమయి, ఈశ్వరునకు లోఁబడిన దయియుండును. జీవాత్ముఁడు బద్ధుఁడు,

ముక్తుఁడు, నిత్యుఁడు, అని మూఁడు భేదములను కలిగి యుండును.
బద్ధుఁ డనఁగా జననమరణాదిరూపసంసారము ననుభవించెడు మన
వంటి జీవుఁడు; ముక్తుఁడనఁగా భగవద్భక్తిచే సంసారము విడిచి
మోక్షము నొందినజీవుఁడు; నిత్యుఁ డనగా నెప్పుడును సంసారబంధమే
లేని యనంతగరుడ విష్వక్సేనాదులవంటి జీవుఁడు. ఈ ముత్తెఱఁగు
లయిన యాత్మలును వేని కవి వేఱు. అచిత్తనఁగా జ్ఞానశూన్య మయి
వికారాస్పద మయి యుండునది. ఈయచిత్సంబంధము చేతనే బద్ధాత్మక
విద్యాకర్మవాసనారుచులు కలుగుచున్నవి. శుద్ధసత్వము, మిశ్ర
సత్త్వము, సత్త్వశూన్యము, అని యచిత్తు మూఁడు విధములు గల
దందురు. శుద్ధసత్వ మనఁగా రజస్తమోగుణములు లేక కేవలసత్వ
గుణము కలదయి, భగవదిచ్ఛచే గోపురప్రాకారరూపముగా నుండు
నది; మిశ్రసత్త్వ మనఁగా సత్త్వరజ స్తమోగుణము లను మూటిని
గలది; సత్వశూన్య మనఁగా కాలము. ఇందలి మిశ్రసత్త్వము బద్ధు
లను జ్ఞానానందములచేఁ గప్పుచు విపరీతజ్ఞానమును బుట్టించుచు
నిత్య మయి మహదాదివికారములను బుట్టించునది యయి యీశ్వరు
నకు క్రీడాసాధన మయి యున్నది. అచిత్తునకు ప్రకృతి, అవిద్య,
మాయ, అనునవి నామాంతరములు. ఈశ్వరుఁడు నిఖిలహేయగుణ
ప్రత్యనీకుఁ డయి, అనంతుఁ డయి, జ్ఞానానందస్వరూపుఁ డయి, కళ్యాణ
గుణ పరిపూర్ణుఁ డయి, సర్వజగత్సృష్టిస్థితిలయకర్త యయి, నిత్యుఁ
డయి, సత్యజ్ఞానస్వరూపుఁ డయి, విభువయి, సర్వజ్ఞుఁడయి, సర్వ
శక్తుఁ డయి, జగత్తున కుపాదాననిమిత్త సహకారికారణుఁ డయి,
యున్నాఁడు.

అహంకార మమకారము లవిద్య యనియు, పుణ్యపాపములు
కర్మయనియు, కర్మలచేతఁ గలిగెడు సంస్కారము వాసనయనియుఁ

విషయములయం దాసక్తి రుచియు నియు, చెప్పఁబడును. హేయగుణ ప్రత్యనీకుఁ డనఁగా వికారాది దోషగుణములకు విరోధిగా నుండు వాఁడు. విభు వనఁగా సర్వవ్యాపి. ఉపాదానకారణ మనఁగా కుండలకు మన్నును నగలకు బంగారము నయినట్లు మూలాధార మయినది; నిమిత్తకారణ మనఁగా కుండలకు కుమ్మరివాఁడును నగలకు కంసలివాఁడును నయినట్లు హేతు వయినది; సహకారికారణ మనఁగా కాలము.

విశిష్టాద్వైతమతమునందు బ్రహ్మ మొక్కటియే సత్య మయిన తత్త్వము. బ్రహ్మ మెప్పుడును చిదచిత్తులతోఁ గూడియుండును. అతఁడాస్తికియందుమాత్రమే తెలియఁ దగినవాఁ డయినను, చిత్తుకంటెను అచిత్తుకంటెను భిన్నుఁ డయి జ్ఞానాత్మకుఁ డయి యున్నాఁడు. చిత్తును, అచిత్తును, కూడ సత్యములే. బ్రహ్మమునకును చిదచిత్తులకును శేష శేషీభావము కలదు. శేషశేషీభావ మనఁగా బ్రహ్మ స్వతంత్రుఁ డనియు, చిత్తును అచిత్తును బ్రహ్మమునకు లోఁబడిన వనియు, తాత్పర్యము. చిత్తును, అచిత్తును, బ్రహ్మమును మూఁడును నొండొంటిని విడువక యవినాభావ సంబంధము కలిగియున్న వగుటచేత చిదచిత్తులు శరీరమువంటి వనియు, బ్రహ్మము శరీరివంటి దనియుఁ జెప్పుచున్నారు. మనశరీరమున కాత్మ యెట్లో యట్లే యజడము లైన జీవాత్మలకును జడమయిన ప్రపంచమునకును గూడ నాత్మ యగుటచేత బ్రహ్మము పరమాత్మ యనఁబడును. విశిష్టాద్వైత మనుసమాసము విశిష్టము, అద్వైతము, అను రెండువ్యస్తపదములచేత నైనది. విశిష్ట మనఁగా కూడినది యని యర్థము; అద్వైత మనఁగా రెండవది లేనిది యని యర్థము. పరబ్రహ్మము చిదచిద్విశిష్ట మయిన యద్వితీయ పదార్థ

మని బోధించునది యగుటచేత నీమతమునకు విశిష్టాద్వైత మని పేరు కలిగినది.

ఉపనిషత్తులలోఁ గొన్నిచోట్ల బ్రహ్మ మొక్కటియే సత్య మను వాక్యములును కొన్నిచోట్ల చిదచిదీశ్వరులు మూఁడును సత్యము లను వాక్యములును, కొన్నిచోట్ల చిదచిత్తులు పరబ్రహ్మమునకు శరీరమను వాక్యములును, కనఁబడుచున్నందున నీశ్వరునకు 'విశేష ణము లనఁగా గుణములని చెప్పినంగాని పరస్పర విరుద్ధములుగా కనఁ బడెడి యన్ని వాక్యములను సమన్వయింపఁ జేసి సమర్థించుట సాధ్యము కాదని రామానుజాచార్యులు చెప్పుచున్నారు. అట్లయినచో నీశ్వ రుఁడు నిర్గుణుఁడని చెప్పెడి వాక్యములగతి యేమి కావలె నని శంక తెచ్చుకొని గుణములులేక పదార్థముండుట సంభవింపనేరదు గనుకను, బ్రహ్మము సత్పదార్థ మగుటచేత గుణములుండి తీఱవలయును గను కను, నిర్గుణుఁ డనుట కర్థము ప్రకృతికిఁ గలగుణము లనఁగా హేయ గుణములు లేనివాఁడని చెప్పెను. సత్త్వరజస్తమస్సులు మూఁడును ప్రకృతి గుణములు; బ్రహ్మమున కీగుణములు లేవు. ఈశ్వరుఁడు రూపమును బొందునని విశిష్టాద్వైతమతము; అతఁ డరూపుఁ డనియు నిరాకారుఁ డనియు వేదములలో నున్నది. ఈశ్వరుఁడు స్వభావము చేత నిరాకారుఁడే యైనను, సర్వశక్తుఁడగుటచేత లోకరక్షణార్థము తనయిచ్ఛ వచ్చినరూపములను పొందునని రామానుజుఁడు సాధించు చున్నాఁడు. తన్మతానుసారముగా నీశ్వరుఁడు పొందెడు శుద్ధసత్వ స్వరూపము లయిదు—౧. శంఖచక్రగదాదులనుధరించి వైకుంఠము నందు సర్వదా యుండెడుపరవిగ్రహము; ౨. ఉపాసకులైన దేవతలచే సేవింపఁబడుచు, ఆమోద భువనప్రమోదములనెడు విష్ణులోకము లలో సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధనామములతో నుండు వ్యూహ

విగ్రహము; 3. రామకృష్ణాద్యవతారరూపముల నుండెడు విభవవిగ్రహము; 4. మంత్రాది ప్రభావముచేత ప్రతిమలలోఁ బ్రవేశించెడి యర్చావిగ్రహము; 5. ధ్యానముచేసెడి భక్తులకు గోచరమయ్యెడి యంతర్యామి విగ్రహము. ఈరూపములలో నేరూపమున నున్నను లక్ష్మికూడ ననపాయినియై విష్ణువుతో నుండును. నిరాకారమయిన బ్రహ్మమునందు గుఱియుంచుట సాధ్యము కాకపోవుటచేత యోగుల ధ్యానమున కనుకూలపడుట కయి యీశ్వరుఁ డీరూపములను బొందు చున్నాఁడు.

అచిత్తు ప్రపంచమునకును జీవాత్మల శరీరములకును మృత్తు ఘటములకువలె నుపాదానకారణ మనియు, అది ప్రకృతి ప్రధాన అవ్యక్త మాయాదినామములచే వ్యవహరింపఁ బడుననియు, సత్వరజ స్తమోగుణములు ప్రకృతి ధర్మము లనియు, పయినే చెప్పఁబడెను గదా. ప్రకృతి (అచిత్తు) నుండి మొదట మహత్తు పుట్టెను; మహత్తు నుండి యహంకారము పుట్టెను. అహంకారము వైకారికము (సాత్వికాహంకారము). తైజసము (రాజసాహంకారము), భూతాది (తామసాహంకారము), అని త్రివిధము. సాత్వికాహంకారము వలన నంతఃకరణ మయిన మనస్సును, త్వక్చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణ శ్రోత్రము లనెడు జ్ఞానేంద్రియము లయిదును, వాక్పాణిపాదపాయూపస్థ లనెడి కర్మేంద్రియము లయిదును, పుట్టెను. తామసాహంకారము వలన పంచ మహాభూతముల యొక్క సూక్ష్మరూపము లయిన పంచ తన్మాత్రలు పుట్టును. శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములు పంచ తన్మాత్రలు. ఈపంచ తన్మాత్రలవలన వరుసగా ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథివి, అను పంచభూతములు పుట్టినవి. రాజసాహంకార మీశ్వర సంకల్పమువలన సమస్తవస్తువులను గలిగించు

టకు స్వాత్త్వికతామసాహంకారములకు రెంటికిని తోడుపడును. చిత్తనంగా జీవాత్మ మోక్షపర్యంతము ప్రకృతితోడి సంబంధమును వీడక కర్మపాశ బద్ధమయి యీశ్వరునికి లోఁబడినదయి యుండును ప్రకృతిలోన ప్రత్యణువును జీవుని గలదయి, తనయందుండెడి జీవునకు శరీరమయి యుండును. ప్రతిజీవుఁడును పరమాత్మను శరీరిని (అంతర్యామిని) గాఁ గలిగి యుండును.

శుద్ధ శూన్యమునుండి వస్తు వెప్పుడును కలుగ నేరదుగనుక నిత్యమయిన ప్రకృతినుండియే యీశ్వరేచ్ఛచేత సృష్టి కలుగు చున్నది. సమష్టిసృష్టి యనియు; వ్యష్టిసృష్టి యనియు, సృష్టి ద్వివిధము. పరబ్రహ్మము యొక్క సంకల్పానుసారముగా మహత్తు, అహంకారము మొదలయినవి కలుగుట సమష్టిసృష్టి. పంచతన్మాత్రల యొక్క కూడిక (పంచీకరణము) చేత కర్మానుసారము లయినరూపములు కలుగుట వ్యష్టిసృష్టి. సృష్టి (౧) సుర, (౨) నర, (3) తిర్యక్, (౪) స్థావర రూపముల నాలుగు విధములుగా నుండును. సృష్టిని ప్రాకృత సృష్టి, దైనందినసృష్టి నిత్యసృష్టియని త్రివిధముగాఁ గూడఁ జెప్పుదురు. ప్రాకృతసృష్టి (మహదహంకారాదిరూప మయినసమష్టిసృష్టి) ప్రతి మహాకల్పము (బ్రహ్మజీవితకాలము) నందును నొక్కసారి జరగుచుండును. దైనందినసృష్టి (వ్యష్టిసృష్టి) ప్రతిబ్రహ్మకల్పము (బ్రహ్మదినము) యొక్కయారంభమునం దొకసారి కలుగు చుండును. నిత్యసృష్టి సమస్తస్థూల పదార్థముల యొక్కయు జన్మస్థితుల వలె కర్మఫలానుగుణముగా ప్రతిదినమును ప్రతినిమిషమును గలుగు చుండును. కల్ప మనఁగా కాలవిశేషము. బ్రహ్మకల్పము, మహాకల్పము, అని కల్పములు రెండు. ఒక్కొక్కకల్పములో ననేక మన్వంతరము లుండును; ఒక్కొక్క మన్వంతరములో డెబ్బదియొక్క మహాయుగము

లుండును. కృత, త్రేతా, ద్వాపర, కలియుగములు నాలుగును జేరి యొక మహాయుగ మగును — కలియుగము 432000 సంవత్సరములు; ద్వాపరయుగము కలియుగమునకు ద్విగుణ మనఁగా 864000 సంవత్సరములు; త్రేతాయుగము కలియుగమునకు త్రిగుణ మనఁగా 1296000 సంవత్సరములు; కృతయుగము కలియుగమునకు చతుర్గుణ మనఁగా 1728000 సంవత్సరములు. ఒకమహాయుగములో 4320000 సంవత్సరము లుండును. మన్వంతర మనఁగా మనువుకాలము; మన్వంతరములు పదునాలుగు. బ్రహ్మకొక్కదినమైన బ్రహ్మకల్పములో పదునాలుగు మన్వంతరము లనఁగా సంధులతోఁ గలుపుకొని నూఱు మహాయుగము లుండును. మున్నూటయఱువది బ్రహ్మకల్పములును, అంతే ప్రమాణము గలమున్నూటయఱువదిరాత్రులును గలిసి బ్రహ్మకొక్క సంవత్సర మగును; అటువంటి సంవత్సరములు నూఱు చేరి బ్రహ్మయుష్కాల మయినమహాకల్ప మగును.

ప్రాకృతప్రళయము, నైమిత్తిక ప్రళయము, నిత్యప్రళయము, ఆత్యంతికప్రళయము, అని ప్రళయము చతుర్విధము. ప్రాకృతప్రళయ మనఁగా ప్రపంచ మంతయు నిప్పు డున్నస్థూలరూపమునువిడిచి సూక్ష్మరూపమును బొంది నశించుట. ఈప్రళయము మహాకల్పాంతమున జరగును. నైమిత్తికప్రళయ మనఁగా త్రిలోకములు [illegible] రూపమును విడిచి [illegible] లన్నియు [illegible] గలియుట. ఇది ప్రతిబ్రహ్మకల్పాంతమునను జరగును. నిత్యప్రళయ మనఁగా ప్రతినిమిషమును మరణాదిరూపమున పదార్థములు నశించుచుండుట. ఆత్యంతికప్రళయ మనఁగా జీవునకు ప్రకృతితోడ సంబంధంబు విడిచిపరోక్షప్రాప్తి. [illegible] వించును. ఈప్రకారముగా దృశ్యమంతయు నశ్యమగును. ఆమూ

వస్తురూపములు నశించినను వానికి మూలాధారము లయిన సూక్ష్మా ణువులు నశింపనందున ప్రకృతి నిత్యమయినది జీవాత్మ దేహములోఁ బ్రవేశించుట జనన మనియు, దానిని విడుచుట మరణమనియు, చెప్పఁ బడును. జీవాత్మ కొంతకాల మొకదేహములోనుండి తరువాత దానిని విడిచి యెప్పుడో యొకప్పుడు మఱియొక దేహములోఁ బ్రవేశించును. ఇట్లు ప్రవేశించుట జన్మాంతర మనఁబడును. జనన మరణ జన్మాంతరాదులు సవికార మయిన దేహమునకు సంబంధించి నవేకాని నిర్వికార మయినజీవాత్మకు సంబంధించినవి కావు. స్వభా వముచేత నిత్యుఁడును పరిశుద్ధుఁడు నయినజీవుఁడు కారణశరీరమును బొంది సుఖదుఃఖముల ననుభవించుటకు కర్మ కారణము. ఈకర్మమే జననమును మరణమును జన్మపరంపరను దేహధారణమును బొందు టకుఁ గారణ మగును. మంచిదికాని చెడ్డదికాని జీవుఁడు బుద్ధిపూర్వ కముగాఁ జేయుపని కర్మ యనఁబడును. ఈశ్వరునకు ప్రీతికర మయిన కర్మము సుకృతము; ఈశ్వరునకు ప్రీతికరముకాని కర్మము దుష్కృతము.

అవిద్య యనఁబడెడి యజ్ఞానమువలన జీవుఁడు కర్మమును జేయును. అన్యథా జ్ఞానము, విపరీతజ్ఞానము, అని యవిద్య (అజ్ఞానము) ద్వివిధము. ఒకవస్తువుగుణముల నింకొకదాని వనుకొనుట యన్యథా జ్ఞానము; ఒకవస్తువును మఱియొకవస్తువనుకొనుట విపరీతజ్ఞానము. జీవాత్మ మొదట శరీరమే తాననుకొనును: పిమ్మట జననము, మర ణము, మొదలయినశరీరగుణములు, తన వనుకొనును. అవిద్యవలన రాగద్వేష క్రోధాదులు కలుగును: వానివలన జీవుఁడు కర్మలకు వశుఁ డగును. ఒకకర్మవలన వేఱొకకర్మ పుట్టును. ఈప్రకార ముగా ప్రకృతిసంబంధమునుబట్టి కర్మపరంపర యనాద్యంతములు

లేని దయి చక్రపరిభ్రమణమువలె తిరిగితిరిగి వచ్చుచుండును. ఈ తెంపు లేని కర్మప్రవాహము ప్రళయకాలమునందు సహితము నశింపక జీవాత్మతో నడఁగి యుండి సృష్టితోడఁగూడ మరల బయలు వెడలును. ఈశ్వరుఁడు తటస్థుఁడగుటచేత కర్మతో సంబంధము కలిగించుకొనక సాక్షి యయి చూచు చుండును. అందుచేత జీవాత్ముఁడు తాను జేసినకర్మఫలముల ననుభవించు చుండును. పాప కర్మయొక్కఫల మీలోకములో దుఃఖమును పరలోకములో నరకమును; పుణ్యకర్మయొక్కఫలమీలోకములో సుఖమును పరలోకములో స్వర్గమును. స్థూలదేహమునుండి వెలువడిన సూక్ష్మదేహమువలనఁ గలిగినయాతనాశరీరమును బొంది జీవుఁడు పాపఫల మయినయాతన ననుభవించెడు లోకము నరకము. దాని కధిపతి యముఁడు. సూక్ష్మదేహము వలనఁ గలిగినభోగశరీరము నొంది జీవుఁడు పుణ్యఫల మయిన యానందము ననుభవించెడిలోకముస్వర్గము. సాధారణముగా నూర్ధ్వలోకము లనెడి పుణ్యలోకము లాఱు: అవి భువర్లోకము, స్వర్లోకము, మహర్లోకము, జనలోకము, తపోలోకము, సత్య లోకము. నరకాదు లధోలోకము లనఁబడును. జీవుఁడు తన పుణ్య పాపఫలము లనుభవించువఱకును ఊర్ధ్వాధోలోకములయందుండును, అనంతర మతఁడు తన కర్మఫలానుసారముగా మనుష్యపశుపక్ష్యాది స్థూలశరీరమును ధరించి, జన్మరాహిత్యమును బొంది ముక్తిపడయు వఱకును జన్మపరంపరను బొందుచుండును. సామీప్యము, సాలోక్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము, అని ముక్తి నాలుగు విధములు గలది. ఈశ్వరుని సమీపమం దుండుట సామీప్యము; సమానలోకమందుండుట సాలోక్యము; సమానరూపమునొందుట సారూప్యము; ఈశ్వరునితోఁ గలిసి యానంద మనుభవించుట సాయుజ్యము. ముక్తి

నొంది, జీవుఁడు మరల బద్ధుఁడు కాఁడు కాని లోకోపకారార్థము భూమిపయి నవతరించి తనపని తీరినతరువాత మరల మోక్షమునకుఁ బోవును. వైష్ణవులకు పరమపద మనఁబడెడు వైకుంఠము ముక్తి స్థానము. ప్రకృతితోడిసంబంధమును విడిచి, పుణ్యపాపకర్మలనుండి పూర్ణముగా విడివడుట మోక్షము. మోక్ష మనుపదమునకు కర్మ బంధములనుండి విడివడుట యని యర్థము. అన్ని జీవులును కర్మక్షయ మును జేసి మోక్షమును బొందవచ్చును. జీవుఁడు దేవాయన మనఁ బడెడి యర్చిరాదిమార్గమునఁ బరమపదమునకుఁ బోవును. అవసాన దశయందు జీవుఁడు సూక్ష్మ (లింగ) శరీరము నొంది, సుషుమ్నా నాడిద్వారమున బ్రహ్మరంధ్రములనుండి పైకి వెడలి, సూర్యమండ లము జొచ్చి, యచ్చటనుండి పరమపదమును జేరును. కర్మయోగము, జ్ఞానయోగము, భక్తియోగము, ప్రపత్తియోగము, అని మోక్ష మును బొందుట కుపాయములు నాలుగు. వేదాధ్యయనముచేత తత్త్వ జ్ఞానమును బడసి, కర్మఫలాపేక్ష లేక వేదవిహితకర్మలను జేయుచు, జపహోమయజ్ఞదాన తపఃప్రభృతులగు సర్వకర్మలను ఈశ్వరార్ప ణము చేయుట కర్మయోగము. యోగశాస్త్రమునందుఁ జెప్పఁబడిన యమనియమప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణసమాధుల నెడి యష్టాంగములచేతను మనస్సు నీశ్వరునియందునిలుపుట జ్ఞానయోగము. యథాశక్తిని సర్వకర్మలను జేయుచు, యావజ్జీవమును నిశ్చల భక్తితో దేవునిసమస్తకళ్యాణగుణములను దలఁచుచు నీశ్వరు నుపా సించుట భక్తియోగము. పయిని జెప్పఁబడిన మోక్షసాధనములను మూటినిననుష్ఠించుటయందలి తనయశక్తతను దెలుపుచు, తన రక్ష ణమున కీశ్వరకృప నొక్కదానినే నమ్ముకొని ముముక్షుత్వముతో దేవుని కల్యాణగుణస్మరణము చేయుచుండుట ప్రపత్తియోగము.

జ్ఞానులుమాత్రమే యొకటి మూఁడుయోగములు ననుష్ఠించుట కర్హులైనను, ఈఁడపటిదైన ప్రపత్తియోగము ననుష్ఠించుట కజ్ఞానులును చండాలురు మ్లేచ్ఛులు మొదలయిన యెల్లవారును నర్హులు. ఈచతుర్విధమోక్షసాధనములును కర్మను నశింపఁ జేయును.

సంచితము, ప్రారబ్ధము, ఆగామి అని కర్మ త్రివిధము. ఈవఱకనుభవింప నారంభింపక కూడఁబెట్టినది సంచితము, ఇప్పు డనుభవించుట కారంభింపఁబడినది ప్రారబ్ధము; భవిష్యత్కర్మల వలన ముందనుభవింపఁ బోయెడిది యాగామి. పయిసాధనముల చేత సంచితకర్మ నశించిపోవును; ప్రారబ్ధకర్మ ఫలములనిచ్చి నిలిచిపోవును; ఆగామికర్మ ఫలకారి కాకుండును. తక్కిన మార్గములచేత ప్రారబ్ధకర్మముయొక్క పరిమితినిబట్టి యాజన్మమునందో మఱికొన్ని జన్మములను బొందియో మోక్షమును బొందవచ్చునుగాని ప్రపత్తి మార్గము చేత నాజన్మమునందే కర్మక్షయమును జేసికొని మోక్షమును బడయ వచ్చును.

శ్రీవైష్ణవులలో వడగలు లని, తెంగలు లని, రెండు తెగలవారున్నారు. వడగలివా రనఁగా నుత్తరదిక్కువారని యర్థము. వీరు సంస్కృత వేదములయం దధికవిశ్వాసము గలవా రయి, కాంచీనగరమునందలి వేదాంతాచార్యులవా రుపదేశించిన రహస్యములలోని సిద్ధాంతముల ననుసరింతురు. తెంగలివా రనఁగా దక్షిణదిక్కువారని యర్థము. వీరు ద్రవిడభాషలో రచియింపఁబడిన దివ్యప్రబంధ మనఁబడెడు ద్రావిడవేదమునం దధికవిశ్వాసము కలవా రయి, శ్రీరంగమునందలి లోకాచార్యులవా రుపదేశించిన రహస్యములలోని సిద్ధాంతముల ననుసరింతురు. వడగలివారు తిరుమణినామములో ముక్కుమీఁద పాదముపెట్టరు; తెంగలివారు ముక్కుమీఁద పాదము పెట్టు

దురు. రామానుజాచార్యులకుఁ బూర్వమునందు దక్షిణహిందూస్థాన మునం దుండిన యాళ్వారులచే ద్రావిడమునందుఁ జేయఁబడిన గ్రంథములు దివ్యప్రబంధ మనఁబడును. దానియందు పాశురము లనఁబడెడు నాలుగువేల పద్యములు గలవు: ఆళ్వారులు పన్నిద్దఱు; వారిలో మాలలు మొదలుకొని సర్వజాతులవారు నున్నారు. ఈయిరుదెఱఁగుల వైష్ణవులలోను పంచసంస్కారములు ప్రధానములు. తాపము, పుండ్రము, నామము, మంత్రము; యాగము, ఇవి పంచసంస్కారములు. తాప మనఁగా నెఱ్ఱఁగాఁగాల్చిన యినుపముద్రలతో విష్ణునిశంఖచక్రచిహ్నములను బుజములపై ముద్రించుట; పుండ్ర మనఁగా లలాటమునందును శరీరముయొక్క మఱి పదునొకస్థలములయందును మృత్తుతో నామములు పెట్టి వానినడుమ శ్రీచూర్ణ రేఖ నుంచుట? నామమనఁగా వైష్ణవులకు విష్ణుని పేరులనే పెట్టుట; మంత్రమనఁగా గురూపదేశ సమయమునం దాచార్యుఁడు శిష్యులకు విష్ణుషడక్షరి, నారాయణాష్టాక్షరి, వాసుదేవద్వాదశాక్షరి, శరణాగతిమంత్రము, మొదలైన వాని నర్థసహితముగా నుపదేశించుట; యాగ మనఁగాఁ నర్చించుట కేదో యొకవిగ్రహమును విధించుట. వైష్ణవులు పెట్టుకొనెడు నిలువు బొట్లు పండ్రెండును ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రము లనఁబడును.

ద్వైతమత సంగ్రహము

•••○O○•••

ద్వైతమతము మనదేశమందు వ్యాపించియున్న త్రిమతములలోఁగడపటిది. ఈద్వైతమతసిద్ధాంతమును స్థాపించినతఁడు మధ్వాచార్యుఁడు. అందుచేత నిది మాధ్వమతమనియుఁ జెప్పఁబడును. ఇతఁడు పరమాత్మ జీవాత్మలును, ఏకముగాక వేఱైనవని ద్విత్వమును

బోధించుటచే నీతనిమతమునకు ద్వైతమని పేరువచ్చినది. ఇతఁడు దక్షిణకర్ణాటక(South Canara District) మండలములోని తులువ దేశములో ఉడిపికి సమీపమునం దున్న అనంతేశ్వర మను గ్రామము నందు మధ్యగేహభట్టనెడు బ్రాహ్మణునకు పుత్రుఁడై 'శాలివాహన శకము 1040 సంవత్సరములో విలంబి సంవత్సరాషాఢబహుళ చతుర్థి నాఁడు జనన మొందెను. ఈ సంవత్సరము క్రైస్తవశకము 1119 తో సమాన మగును ఇతఁడు శైశవమునుండియు మతాభినివేశము గల వాఁడయి, పండితులతో తత్త్వవిషయములను గూర్చి వాదించుచు అసామాన్య మేధావంతుఁ డయి యుండెనఁట. ఇతఁ డుపనయన మయినతరువాతఁ దన తొమ్మిదవయేటనే యచ్యుత ప్రేక్షస్వామివలన సన్న్యాసాశ్రమమును స్వీకరించెను. పూర్వాశ్రమమునం దీతని పేరు వాసుదేవాచార్యుఁ డైనను సన్న్యాసి యయిన తరువాత నితఁడు మధ్వాచార్యుఁ డనియు, ఆనందతీర్థుఁ డనియు, నామములను వహించెను ఇతఁ డధికప్రజ్ఞ గలవాఁ డయి యుండుటచేత నీతనిని పూర్ణప్రజ్ఞుఁ డనియుఁ బిలుతురు. ఇతఁడు గంగాయాత్ర చేయవలె నని ప్రయత్నింపఁగా గురుఁడు తన ప్రియశిష్యునియందుఁ గల ప్రేమాతిశయముచేత నాతనిని బోనీయక, తన యిష్టదైవత మయిన యనంతేశ్వరునిఁ బ్రార్థించి తదనుగ్రహమువలన గంగానది యంతర్వాహినిగా వచ్చి యుడిపిలో నున్న సరోవరమునందుఁ బ్రవేశించునట్లు చేసెననియు, మధ్వాచార్యుఁడును సర్వజనులును దానిలో స్నానముచేసి కృతార్థులయి గంగాస్నానఫలములను బొందిరనియు చెప్పుచున్నారు. ఆతటాక మిప్పుడు మధ్వసరోవర మని చెప్పఁబడుచున్నది. గురువు జీవించియుండఁగానే మధ్వాచార్యుఁడు స్వమతమును జనులకు బోధించుచు, అతఁడు సిద్ధిపొందినతరువాత నాతని మఠమున కధిపతి

యయ్యెను. ఇట్లు మఠాధిపతి యయినతరువాత నతఁడు తన పదు నేడవ సంవత్సరమునందు హిమాలయ పర్వత ప్రాంత మందలి బదరీ వనమునం దున్న వేదవ్యాసాశ్రమమునకు యాత్ర వెడలెను. అతఁ డక్కడ వేదవ్యాసులవారిచేత సత్కరింపఁబడి కొంతకాలముండి తత్త్వ విషయము నధికముగా నేర్చుకొని ననియు, వేదవ్యాసులవా రిచ్చిన యెనిమిది సాలగ్రామములను గైకొని యాతఁ డా యాశ్రమమునుండి వెడలి మరలి యుడిపికి వచ్చె ననియు, చెప్పుదురు. నేపాళ దేశము నందలి గండకీనదియందుఁ బుట్టెడి యొకవిధ మైన నల్లని గుండ్రరాళ్ళు సాలగ్రామము లనఁబడును. ఆ సాలగ్రామములయందు మహా మహిమ గలదని నమ్మి హిందువులు వానిని దేవతార్చన పెట్టెలోఁ బెట్టి పూజించి, వానిని కడిగి సాలగ్రామతీర్థమును భక్తితో లోపలికిఁ బుచ్చుకొందురు.

మధ్వాచార్యులవారు బదరికాశ్రమమునుండి వచ్చి స్వస్థలమును జేరినతరువాతఁ దాను దెచ్చిన యష్టసాలగ్రామములలో నాలింటిని సుబ్రహ్మణ్యములోను, ఒకదానిని ఉడిపిలోను, ఒకదానిని మధ్యతలములోను గల దేవాలయములలోఁ బెట్టెను అంతేకాక యతఁడు ద్వారకానగరమునుండి మలబారుతీరమునకు వచ్చిన యొక యోడలో గోపీచందన మను మట్టిలోఁ గలిసి తనకు లభించిన కృష్ణ విగ్రహమును ఉడిపిలోని యొక దేవాలయమునందుఁ బ్రతిష్ఠించి యా పట్టణమునందును దానిసమీపమునందును మఠముల నెనిమిదింటిని స్థాపించెను అతఁడు తాను సాలగ్రామములను కృష్ణ విగ్రహమును బెట్టిన దేవాలయములలోను స్థాపించినమఠములలోను దనశిష్యులను నిలిపి, తాను రచియించిన ముప్పదియేడు గ్రంథములలోను గల ద్వైతమత సిద్ధాంతములను ప్రజలకు బోధింప నియమించెను. తద్విరచిత గ్రంథ

ములలో ఋగ్భాష్యమును, దశోపనిషద్భాష్యమును, గీతాభాష్యమును, బ్రహ్మసూత్రభాష్యమును, భారతతాత్పర్యనిర్ణయమును, భాగవతతాత్పర్య నిర్ణయమును, కృష్ణామృత మహార్ణవమును, తంత్రసారమును, ప్రధానములు లయినవి. అతఁడు డెబ్బది తొమ్మిది సంవత్సరములు జీవించి క్రైస్తవశకము 1198 వ సంవత్సరముతో సరియైన శాలివాహనశకము 1120 పింగళ నామ సంవత్సర మాఘమాసము నందు రెండవసారి బదరికాశ్రమమునకుఁ బోవలెనని బయలు వెళ్లెనుగారి తరువాత నాతనిజాడ తెలియరాలేదు. అతఁ డిప్పటికిని బదరికావనమునందలి వేదవ్యాసాశ్రమమునం దున్నవాఁ డని మాధ్వమతస్థులు నమ్ముచున్నారు.

మాధ్వమతస్థులకు విష్ణువు ప్రధానదైవతము. అందుచేత వీరు వైష్ణవు లనియుఁ జెప్పఁబడుదురు. విష్ణువు ప్రపంచమును జడ ప్రకృతిలో నుండి పుట్టించె ననియు, అందుచేత సృష్టికి విష్ణుఁడు నిమిత్తకారణుఁడును జడప్రకృతి యుపాదానకారణము ననియు, విష్ణువును ప్రకృతియు జీవుఁడును ఈమువ్వురు ఆద్యంతములు లేని నిత్య పదార్థము లనియు, అవి యన్యోన్యభేదభావము గల ప్రత్యేకపదార్థములై యైనను ప్రకృతియు జీవుఁడును స్వతంత్రములైనవి గాక విష్ణువునకుఁ బరతంత్రము లయి పూర్ణముగా లోఁబడి యుండునవి యనియు, జీవుఁడు ప్రకృతియొక్క సత్వరజస్తమోగుణములకు వశుఁ డయి వివిధకర్మలను జేయుచు జననమరణ జన్మపరంపరావస్థలను బొందుచుండు ననియు, జీవుఁడు కర్మక్షయమును జేసి ముక్తుఁడగు ననియు, ముక్తిని బొందుటకు విష్ణుభక్తి సాధన మనియు, భక్తివలన విష్ణుప్రసాదము లభించి తన్మూలమున మోక్షప్రాప్తి కలుగు ననియు, మోక్ష మనఁగా సంసారబంధములనుండి విముక్తి నొందుట

యనియు, మాధ్వులు చెప్పుచున్నారు. ఇవియే ముఖ్యము లయిన మాధ్వమతసిద్ధాంతములు. ఈమతస్థులు ప్రత్యక్షానుమాన శబ్ద ప్రమాణములను మూటి నంగీకరింతురు. శబ్దప్రమాణములలో శ్రుతియు, స్మృతియు, పంచరాత్రమును, మూలరామాయణమును, మహాభారతమును, వానికి విరుద్ధముగా నుండని యితరగ్రంథములును, వీరిచే బ్రమాణగ్రంథములుగా నంగీకరింపఁబడుచున్నవి.

విష్ణుఁ డొక్కఁడే దేవుఁడైనను, సృష్టిస్థితిలయార్థముగా నతఁ డప్పుడప్పుడు భూమిమీఁద నవతరించు చుండు ననియు, అతనియవ తారములకును నాతనికిని నభేద మనియు, ద్వాపరయుగమునందు కృష్ణుఁడుగా నవతరించినట్లే విష్ణుఁ డీకలియుగమున బుద్ధదేవుఁడుగా నవతరించె ననియు, బుద్ధుఁడు బోధించిన బౌద్ధాగమముకూడ వేద విహితధర్మములనే బోధించి ముక్తికి హేతు వగు ననియు, తెలియని వారు కొంద అపార్థములను యథేచ్ఛముగాఁ గల్పించి తన్మతదూషకు లయినను బుద్ధదేవుఁడు విష్ణువుయవతార మగుటచేత నతఁడును నాతని సిద్ధాంతములు నాదరణపాత్రములే యనియు, వీరు చెప్పుచున్నారు. వీరికి ప్రధానదేవత లక్ష్మి.

"సత్యం జ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ" అను శ్రుత్యనుసారముగా దేవుఁడు సత్యజ్ఞానానంతస్వరూపుఁ డని మధ్వాచార్యుఁడు చెప్పి యున్నాఁడు. జన్మనాశములు లేక శాశ్వతుఁడుగా నున్నందున సత్య స్వరూపుఁ డనియు, దేశకాలగుణబాధితుఁడు కానందున ననంతుఁ డనియు, వివరింపఁబడినది. సర్వవ్యాపి యగుటచేత దేశాబాధితుఁడు; ఆద్యంతములు లేకపోవుటచేత కాలాబాధితుఁడు; సర్వశక్తత్వసర్వజ్ఞ త్వాదిగుణములు కలవాఁ డగుటచేత గుణాబాధితుఁడు. ఇతఁడు వేద ప్రమాణము నంగీకరించినవాఁ డయినందున శ్రుతులయందుఁ జెప్పఁ

బడిన నిర్గుణత్వాదివిశేషణములు 'దేవున కున్నట్లొప్పుకొనవలసినవాఁడయినను, వానికి సామాన్యార్థములను గ్రహింపక విశేషార్థములను గల్పించెను. ఎట్లనఁగా, నిర్గుణుఁ డనఁగా గుణములు లేనివాఁడని యర్థము కాదనియు, ప్రతిసత్పదార్థమునకును గుణము లుండి తీఱవలసి యుండుటచేతను గుణము లేవియు లేనిచో సత్పదార్థమే యుండక పోవలసి వచ్చుటచేతను దేవుఁడు సత్పదార్థ మగుటచేతను నిర్గుణశబ్దమున కర్థము మనుష్యాదిజీవులకుఁ బ్రకృతిసంబంధముచేతఁ గలిగెడు హేయగుణములు లేవనియే కాని కళ్యాణగుణములు లేవని కాదనియు, సమర్థింపఁ జూచెను. ఈప్రకారముగానే యద్వైతి మతానుకూలముగా నున్న యితర విశేషణములకును విశేషార్థములు కల్పింపఁబడినవి.

వీరిమతమునందు జీవులును జడప్రకృతియుఁ గూడ నీశ్వరునితో సమానముగానే నిత్యములు. అందుచేత నవి యీశ్వరునిచే సృజింపఁబడినవి కావు. అయినను జీవులును జడప్రకృతియు నీశ్వరునికి లోఁబడినవి. నగకు బంగార ముపాదానకారణ మయినట్టుగా సృష్టికి జడప్రకృతి యుపాదానకారణము; కంసాలి నిమిత్తకారణ మయినట్లుగా దేవుఁడు నిమిత్తకారణము; వస్తువు కానిదానినుండి వస్తువు కలుగదుగనుక బంగారము స్వర్ణకారునిచేతవలె జడప్రకృతి యీశ్వరునిచేత నూతనముగా సృజింపఁబడినది గాక యీవఱకున్నదే యయి యున్నది. జడమయినప్రకృతి స్వయముగా సృజనచేయ శక్తికలది కానందున దేవుఁడు పురుషరూపమున దానిలోఁ జొచ్చి సంక్షోభింపఁ జేయుటచేత సృష్టిలోని యనంతపదార్థములు కలిగినవి.

సృష్టిలో మొదట త్రిగుణాత్మక మైనమహత్తు కలిగినది; దానినుండి వైకారిక తైజసభూతాది యైనయహంకారము కలిగినది;

దానినుండి పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశతన్మాత్రలు కలిగినవి; అనంతరము జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములుకలిగినవి; పిదప దేవతలు కలిగిరి; అప్పుడు తమోమోహామహామోహాతమిస్రాంధతమిస్రరూప మయి యవిద్య పుట్టినది; ఈయాఱును ప్రాకృతసర్గము లనఁబడును. ఏడవసృష్టి స్థావరములు; ఎనిమిదవది తిర్యక్ స్రోత స్సనఁగా జంతు సృజన; తొమ్మిదవది అర్వాక్ స్రోత స్సనగా మనుష్యసృజన: కడ పటిదగుపదవది యీశ్వరావతారములు.

జడపదార్థము చైతన్యరహితమైనది; ప్రకృతి యనఁబడెడు లక్ష్మి నుండి దానికి శక్తి కలుగుచున్నది. దేవునితోఁగూడ నది సర్వత్ర సర్వ కాలము నుండునదిగనుక దేవునివలెనే లక్ష్మియు నిత్యమైనదే. అది ప్రపంచమున కుపాదానకారణమయి జీవునకును సమస్త పదార్థముల కును దేహమయియుండు; అది యప్పుడు సత్వరజస్తమోగుణములను గల దగును.

జీవుఁడు జడముగాక చేతనుఁడయి, నిత్యుఁడయి, దేవునికంటె వేఱయి, దేవునికి లోఁబడినవాఁడయి యుండును. ఒకశరీరమునం దుండుజీవుఁ డింకొకశరీరమునం దుండెడిజీవునికంటె భిన్నుఁడు. జీవుఁడు బద్ధుఁడయి యున్నప్పు డనఁగా శరీరమును దాల్చి యున్నప్పుడు జడ ప్రకృతియొక్క పూర్వోక్తగుణత్రయమును బొందును. జీవులు ముక్తి యోగ్యులు, తమోయోగ్యులు, నిత్యసంసారులు, అని త్రివిధముల వారు.

ద్వైతులు పంచభేదములను చెప్పుదురు. జీవేశ్వరభేదజ్ఞానము, జీవపరస్పరభేదజ్ఞానము, జడజీవభేదజ్ఞానము, జడేశ్వరభేదజ్ఞానము, జడపరస్పరభేదజ్ఞానము, అను పంచభేదజ్ఞానము ముక్తి కావశ్యక మందురు. 1. దేవుఁడు జీవునికంటె వే అయినవాఁడు; 2. జీవు

లోకలోకాలకు వే అయినవారు; 3. జడము జీవునికంటె వే అయినది; 4 జడము దేవునికంటె వేఱయినది; 5 జడము లొండొంటికి వే అయినవి; ఇవి యన్నియు సత్యములు. ఘటపటాదిరూపముల నున్న స్థూలాంశములు నశించినను వానికి మూలము లయిన సూక్ష్మాంశము లగు తన్మాత్రలు నశింపనందున ప్రపంచము సత్యమయినది. జీవునకు జననమరణములు లనఁగా మనుష్యుఁ డొకయింటిని విడిచి వే ఱొకయింటఁ బ్రవేశించునట్లుగా నొక దేహమును విడిచి వేఱొక దేహమును బూని జన్మపరంపరను బొందుచుండుటయే కాని వేఱు గాదు. దేవుఁడు సర్వవ్యాపి యయి సర్వాంతర్యామిగా నున్నను, సర్వమునకు వే అయినవాఁడు. ఈశ్వరునకును జీవునకును, గలది వస్త్రముల కును పురుషునకును గల సంబంధమువంటిది కాక వృక్షమునకును తద్రసమునకును గలిగినదానివంటి యవినాభావసంబంధ మయి యున్నది. కాఁబట్టి జీవేశ్వరుల కెప్పుడును వీడనిసంబంధ మున్నను, జీవాత్మ పరమాత్మ లేకము గాక వేఱయినవిగా నున్నవి.

జీవునకు పరమార్థము ముక్తి, అనఁగా ప్రకృతిసంబంధముల నుండి విడివడి యీశ్వరునితోఁ జేరుట. కర్మక్షయము, ఉత్క్రాంతి, అర్చిరాది, అని ముక్తిమార్గములు మూడు. ఈమూడింటిని గడచిన తరువాత జీవుఁడు భోగ మనబడెడు చతుర్థదశను బొందును. కర్మక్షయ మనఁగా కర్మఫలము నశించుట. మనోవాక్కాయరూపమున కర్మము త్రివిధముగా నుండును. జీవునకు దేహముతోడి సంబంధము చేత త్రిగుణాత్మకము లయిన ప్రకృతిధర్మములు కలుగును; ఆధర్మములవలన కర్మలను జేయును. జీవుఁడు పొందెడు సుఖదుఃఖములన్నియు కర్మఫలములు; కర్మఫలము జన్మాంతరములకును లోకాంతర వాసములకును గారణ మగును. కాఁబట్టి మోక్షమునకు కర్మ

క్షయము ప్రథమకర్తవ్యము. కర్మక్షయ మయినతోడనే జీవుఁడు శరీరమునందుఁ గలడెబ్బదిరెండువేల నాడులలోను ప్రధాన మయిన సుషుమ్నా నాడీద్వారమున దేహమునుండి వెలువడుట ఉత్క్రాంతి యనఁబడును; అట్లు సుషుమ్నానాడిలోఁ బ్రవేశించుట యుత్క్రాంతిలయ మనఁబడును. జీవుఁడు సుషుమ్ననుండి బ్రహ్మరంధ్రములోఁ బ్రవేశించి యర్కుఁడనుండి యగ్నిలోకాదులనుండి పోవు మార్గ మర్చిరాదిమార్గ మనఁబడును; అగ్నిస్వర్గ నగరలోకము. అర్చిరాదిమార్గమునఁ బోయి జీవుఁడు శాశ్వతానందము ననుభవించుట భోగ మనఁబడును. జీవుఁడు యోగాభ్యాసమువలన దేహబంధములనుండి ముక్తుఁడయి సుషుమ్నలోఁ బ్రవేశింప శక్తుఁడగును; కర్మక్షయ మయినఁ గాని యట్లు ప్రవేశించుట సంభవింపదు. కర్మక్షయము భక్తివలనను విష్ణుప్రసాదమువలనను గలుగును. భక్తి యనఁగా నీశ్వరునియందు సంపూర్ణవిశ్వాస ముంచి వశమువిధేయుఁడయి సర్వవిషయములలో నీశ్వరప్రీతికరముగా నడుచుకొనుట. భక్తి కలుగఁగానే యీశ్వరప్రసాదమును గలుగును గాన పురుషుఁడు మొట్టమొదట భక్తుఁ డగుటకు నవదోషములను పరిహరింపవలయును. జీవేశ్వరులకు భేదము లేదనుట, దేవుఁడు నిర్గుణుఁ డనుట, దేవుఁడు దోషసహితుఁ డనుట, దేవునితో సమాను లితరులు కల రనుట, దేవునికంటె నధికులు కలరనుట, దేవుఁడు తన యవతారములకంటె వేఱనుట, అవతారపురుషులు దేవాంశకలవారు గాక నరమాత్రులనుట, భాగవతాపచారము చేయుట, దేవుని ప్రాభవమును నిరాకరించుట—ఇవి నవదోషములు. ఈనవదోషములను త్యజించి గుణములను భజించుటకు అంకనమును, నామకరణమును, భజనమును సాధనములు.

అంకన మనఁగా నారాయణుని యాయుధములను దేహము మీఁద ముద్రించుకొనుట. అది రెండు విధములు. మొదటిది విష్ణుని పంచాయుధము లయిన శంఖచక్రాదులను స్నానము చేయునపు డెల్లను గోపీచందన మును మట్టిలోను జలములోను ముంచి లలాటము లోమున్న భుజములు మొదలయిన వానిమీఁద ప్రతిదినమును ముద్రలు వేసి కొనుట. రెండవది యాచార్యపురుషుఁడు వచ్చినపుడు భుజముల మీఁద తప్తముద్రాంకణము చేయించుకొనుట యనఁగా లోహ ములోఁ జేయఁబడిన విష్ణు శంఖచక్రముల నెఱ్ఱగా కాల్పించి వానితో రెండు భుజములమీఁదను ముద్రలు వేయించుకొనుట నామకరణ మనఁగా కొడుకులు మొదలయినవారికి విష్ణుని పేరులు పెట్టుట. భజన యనఁగా భగవంతుని సంపూర్ణభక్తితో పూజించుట. సత్యము, హితము, ప్రియము, స్వాధ్యాయము, దానము, పరిత్రాణము, పరి రక్షణము, దయ, స్పృహ, శ్రద్ధ—ఈపదియు భజన కంగములు. వీని నన్నిఁటిని త్రికరణశుద్ధిగాఁ జెల్లించిన పక్షమున, జీవుఁ డన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయానందమయకోశములను విడు చుటకు శక్తుఁ డగును. ఈపంచకోశములలో మొదటిది స్థూలశరీరము తోను తక్కినవి సూక్ష్మ (లింగ) శరీరముతోను కారణశరీరముతోను సంబంధించినవి. ఆత్మ యొకదాని తరువాత నొకటిగా నీపంచకోశము లను విడిచి మోక్షమును బొందును. ఏదో ఒకవిధ మయిన దేహము లేక జీవుఁడు భోగము ననుభవింపనేరఁడు గనుక, ఈదేహముల నన్ని టిని విడిచినతరువాత చిన్మాత్ర దేహమును బొంది యీశ్వరునిలో శాశ్వతానందము ననుభవించును. జీవు లందఱును ఏకరీతిముక్తిని బొందరు. సారూప్యము, సాలోక్యము, సాన్నిధ్యము, సాయుజ్యము, అనెడు చతుర్విధ ముక్తులలో వారువారు తమతమ కర్మానుసార

ముగా సర్వోత్తమైనముక్తిని బొందుదురు. దీనిలో నొకదానికంటె నొకటి యుత్తరోత్తరము శ్రేష్ఠతరములు. సాయుజ్యమనఁగా జీవుఁ డీశ్వరునిలోఁ గలిసి స్వరూపనాశనము నొందుట గాక స్వస్వరూప జ్ఞానముతో నీశ్వరునిలోఁ గలిసియుండి జననమరణాదిరహితుఁ డయి శాశ్వతానందము ననుభవించుచుండుట.

